

Technická Univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Lucie Vokáčová

Technická univerzita v Liberci

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Dosavadní zkušenosti Slovinska se zavedením eura

The current experience of Slovenia with the implementation of Euro

DP-EF-KEK-2011-7669

Bc. Lucie Vokáčová

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: Ing. Michal Benda, společnost Protool s.r.o.

Počet stran: 108

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 3. 1. 2011

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 4. Ledna 2011

Bc. Lucie Vokáčová

ANOTACE

Téma této diplomové práce zní: „Dosavadní zkušenosti Slovinska se zavedením eura“. Cílem této práce je charakterizovat všeobecný postup při zavádění společné měny spojený s plněním konvergenčních kritérií, která jsou známa i pod názvem Maastrichtská kritéria a volbou scénáře pro zavedení eura. Ještě předtím je popsán vývoj a rozšiřování eurozóny. V práci je současně věnován prostor pro analyzování výhod a nevýhod společné měny. Ve druhé části je popsán proces zavedení jednotné měny v zemi a to od jeho příprav až k plnění nominálních kritérií. Pod přípravami se rozumí proces od obeznámení veřejnosti s eurem až k výměně oběživa. V poslední kapitole je analyzován vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů země před a po zavedení eura v časovém rozmezí let 2005 až 2009. Je zde zkoumána závislost růstu HDP s růstem spotřeby, vládních výdajů a investic.

KLÍČOVÁ SLOVA

Evropská měnová unie, jednotná měna euro, eurozóna, kritéria konvergence, zavádění eura.

ANNOTATION

The theme of this thesis is „The current experience of Slovenia with the introduction of the euro“. The aim of this thesis is as first characterize the general progress of the common currency associated with meeting the convergence criteria, which are also known under the name the Maastricht criteria. Very important part of this is chosen scenarios of introduction. Before that, however roughly describes the development and expansion of the euro area. The study also provides the space to analyze the advantages and disadvantages of the common currency. The second section describes the process of introducing the single currency in the country and from his preparations to the fulfilment of the nominal criteria. Under the preparation is meaning the process of familiarizing the public with the euro currency to exchange. The last chapter analyzes the main macroeconomic indicators of the country before and after the changeover time between years 2005 to 2009. There are examined the dependence of growth of GDP and consumption growth, government spending and investment.

KEY WORDS

European Monetary Union, single currency, Eurozone, convergence criteria, Euro implementation.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Ing. Pavle Bednářové, Ph.D. za odborné vedení během psaní této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Michalu Bendovi vedoucímu personálního oddělení v Protool s.r.o. Česká Lípa za konzultantskou pomoc při psaní této práce.

Obsah

ANOTACE	6
KLÍČOVÁ SLOVA	6
ANNOTATION	7
KEY WORDS	7
PODĚKOVÁNÍ	8
SEZNAM OBRÁZKU	12
SEZNAM TABULEK	13
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ	14
ÚVOD	15
TEORETICKÁ ČÁST	17
1. EUROZÓNA, VŠEOBECNÉ POKYNY PRO ZAVÁDĚNÍ EURA A MAASTRICHTSKÁ KRITÉRIA	18
1.1 Eurozóna, její vývoj a rozšíření	18
1.1.1 Scénáře přechodu na jednotnou měnu euro	19
1.1.2 Postup zavádění eura	22
1.2 Konvergenční měnová kritéria	23
1.2.1 Cenová stabilita	23
1.2.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	24
1.2.3 Kritérium směnného kurzu	24
1.3 Konvergenční fiskální kritéria	25
1.3.1 Deficit veřejných financí	25
1.3.2 Veřejné zadlužení	25
1.4 Legislativní kritéria	26
1.5 Reálná konvergence	26
1.6 Rozšiřování eurozóny – výhody a nevýhody	27

1.6.1 Přínosy zavedení společné měny	28
1.6.2 Nevýhody zavedení společné měny	31
2 PŘÍPRAVY SLOVINSKA NA VSTUP DO EMU, PLNĚNÍ MAASTRICHTSKÝCH KRITÉRIÍ	35
2.1 Praktické přípravy pro zavedení eura	36
2.1.1 Obeznamení veřejnosti s eurem.....	36
2.1.2 Výměna hotového oběživa	37
2.1.3 Předzásobení a druhotné předzásobení přede dnem zavedení eura.....	37
2.1.4 Období používání dvojího oběživa.....	38
2.1.5 Rychlé vrácení národní měny	40
2.2 Převod finančních administrativních systémů	40
2.3 Vývoj cen.....	41
2.3.1 Sledování cen během přechodu	41
2.3.2 Vývoj cen od prosince 2006 do února 2007	42
2.3.3 Vnímání cen.....	43
2.4 Reakce veřejnosti na přechod k euru	44
2.5 Plnění konvergenčních kritérií – konvergenční zprávy	45
2.5.1 Vyhodnocení konvergenční zpráv za rok 2004 a 2006	45
PRAKTICKÁ ČÁST	50
3 EKONOMICKÝ VÝVOJ HDP SLOVINSKA PŘED A PO PŘIJETÍ EURA	51
3.1 Meziroční vývoj HDP	51
3.2 Korelace jednotlivých komponent s vývojem HDP	54
3.2.1 Korelace HDP a spotřeby	54
3.2.2 Korelace HDP a vládních výdajů	55
3.2.3 Korelace HDP a investic.....	57
3.3 Shrnutí vývoje	58

3.4 Vliv jednotlivých faktorů na celkovou spotřebu	59
3.4.1 Mzdové náhrady a transfery	59
3.5 Vývoj jednotlivých částí spotřeby ve sledovaném období	64
3.5.1 Analýza vývoje za sledované období	64
3.6 Vývoj vládních výdajů ve sledovaném období	76
3.8 Vývoj investic ve sledovaném období.....	84
3.9 Shrnutí vývoje všech komponent HDP	90
ZÁVĚR A ZHODNOCENÍ DOSAŽNÝCH CÍLŮ.....	98
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	107

SEZNAM OBRÁZKU

Obr.1: Madridský scénář zavedení eura	20
Obr. 2: Scénář Big Bang zavedení eura.....	21
Obr. 3: Scénář Phasing Out zavedení eura	22
Obr.4: Vývoj ročního růstu HDP v mil. EUR	52
Obr.5: Vývoj ročního růstu HDP v %.	53
Obr.6: Vývoj reálné spotřeby a mzdových náhrad v mil. EUR.....	60
Obr.7: Vývoj reálné spotřeby a transferu v mil. EUR.....	62

SEZNAM TABULEK

Tab.1: Korelace spotřeby.....	54
Tab.2: Korelace vládních výdajů.....	55
Tab.3: Korelace investic	57
Tab.4: Korelace reálných náhrad.....	60
Tab.5: Korelace transferu	62
Tab.8: Přehled vládních výdajů	77
Tab.9: Podrobný přehled vládních výdajů.....	78
Tab.9: Podrobný přehled investic.....	85
Tab.10: Vývoj všech komponent HDP	91

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

EU – Evropská Unie

EUR – Euro

EMI – Evropský měnový systém

EMU – Evropská měnová unie

ERM II – Systém směnných kurzů

HDP – Hrubý domácí produkt

HMU – Hospodářská a měnová unie

ÚVOD

Jak plyne z názvu této diplomové práce, budou v ní analyzovány dosavadní zkušenosti Slovinska se zavedením eura. Tyto zkušenosti budou charakterizovány jak z hlediska teoretického, tak i z hlediska praktického. V této práci bude nejdříve analyzována teoretická část a následně část praktická. Teoretická část bude rozdělena na dvě kapitoly a praktická část obsahuje pouze na jednu kapitolu. V teoretické části budou čerpány informace z oficiálních dat zveřejněných na stránkách Evropské centrální banky a dalších institutů v Evropské unii. Mimo těchto zdrojů budou čerpány informace z tištěných publikací a z oficiálních stránek české vlády, které se věnují přechodu na euro. Zatímco v praktické části budou data čerpána zejména z oficiálních stránek Slovinského statistického úřadu, případně ze stránek Eurostatu.

V první kapitole budou zmíněny základní informace o Eurozóně a jejím vývoji. Na to naváží informace o postupu zavádění eura a o jednotlivých scénářích, které lze během přechodu na jednotnou měnu využít. Následuje podkapitola, ve které budou prezentovány Maastrichtská neboli konvergenční kritéria. Po charakterizování těchto kritérií budou zmíněna i kritéria legislativní, která nejsou tak známá jako předešlá kritéria. Na řadu přijdou pojmy reálná konvergence a výhody či nevýhody zavedení eura. Možné výhody či nevýhody týkající se zavedení jednotné měny uzavrou první kapitolu teoretické části.

V rámci druhé kapitoly budou charakterizovány přípravy na zavedení eura ze strany Slovinska. Každá členská země Evropské unie, která vstoupí do Eurozóny, musí mít připravený tzv. národní plán pro zavedení eura, ze kterého čerpá a podle něhož postupuje. Daný plán lze během procesu měnit a doplňovat. Podle tohoto plánu postupovala také slovinská vláda. Na začátku kapitoly budou zmíněny praktické přípravy pro zavedení eura. Následují informace o převodu finančních prostředků, vývoji cen a reakcí veřejnosti na vlastní přechod k euru. Poté v závěru této kapitoly budou charakterizovány výsledky o přípravách na zavedení eura ve Slovinsku z konvergenčních zpráv, které jsou vydávány evropskou komisí a jsou zveřejňovány na stránkách Evropské centrální banky.

Třetí kapitola se věnuje praktické části diplomové práce. Účelem praktické části je prokázat, zda zavedení eura mělo statisticky významný vliv na vývoj slovinské ekonomiky. Vývoj ekonomiky bude zkoumán na základě vývoje ukazatele hrubého domácího produktu ve sledovaném období 2005 – 2009. Toto období bylo vybráno záměrně. Od zavedení eura uběhl velmi krátký časový úsek, proto se analyzují údaje, které byly získány dvě období před a po zavedení společné měny.

Ostatní makroekonomické indikátory tvořící tzv. magický trojúhelník nebudou zkoumány vzhledem k omezenému rozsahu této práce.

Po charakterizování vývoje HDP se pozornost přesune na zjištění závislosti mezi vývojem jednotlivých komponent HDP a vývojem samotného HDP. Pro zjištění této závislosti se použije nástroj zvaný korelační analýza, jejímž výsledkem bude prokázání síly a směru závislosti. Po shrnutí všech provedených korelací budou komponenty HDP analyzovány hlouběji, a to podle jejich míry závislosti. U nejvíce korelované složky HDP bude provedena korelační analýza na faktory, které ji mohou ovlivňovat.

V závěru praktické části bude provedena srovnávací analýza meziročního tempa růstu jednotlivých složek spotřeby, investic a vládních výdajů s cílem stanovit, která ze sledovaných komponent měla významný vliv na vývoj celkového ukazatele. U této komponenty bude provedena korelační analýza na jednotlivé faktory, které ji ovlivňují. Mimo této komponenty budou dále analyzovány i ostatní komponenty, jenž tvoří HDP.

Závěr praktické části shrnuje vývoj všech komponent během sledovaného období. Na základě srovnání bude možné určit, zda bylo dosaženo stanoveného cíle.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část této diplomové práce bude rozdělena do dvou kapitol. Každá kapitola se bude věnovat samostatné oblasti. První kapitola bude zaměřena na všeobecné kroky, které jsou spojeny se zaváděním jednotné měny euro. Nejprve v ní bude nastíněn vývoj a rozšiřování eurozóny. Poté se zaměří na jednotlivé scénáře, které lze využít pro zavedení eura. Důležitou součástí je i postup zavádění eura. S tímto postupem jsou spojena tzv. Maastrichtská kritéria, která jsou známa i pod pojmem konvergenční kritéria. Konvergenční kritéria budou dále dělena na měnová a fiskální. Součástí měnových kritérií je cenová stabilita země, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a kritérium směnného kurzu. Součástí fiskálních kritérií je deficit veřejných financí a veřejné zadlužení. Mimo těchto kritérií, je důležité upozornit na legislativní kritéria, která nejsou nikdy pevně ustanovena. Po charakterizování všech kritériích se práce zaměří na termín Reálná konvergence. Každá kandidátská země před procesem zavedení jednotné měny zvažuje všechny výhody či nevýhody, které jednotná měna může přinést.

Ve druhé kapitole, která je součástí teoretické části, bude charakterizováno jak si Slovinsko úspěšně či neúspěšně vedlo v přípravách na zavedení jednotné měny. V první řadě bude v práci věnován prostor praktickým přípravám pro zavedení eura. Součástí těchto příprav je např. obeznámení veřejnosti s eurem, výměna hotovostního oběživa, nutné informace o předzásobení a druhotném předzásobení přede dnem zavedení eura, údaje o rychlosti vrácené národní měny. Důležitou součástí je také převod finančních prostředků a vývoj cen. V rámci vývoje cen bude sledováno vnímání cen veřejností-jejich vývoj v letech 2006 a 2007 a sledování cen během přechodu na jednotnou měnu. Práce se bude zabývat reakcí veřejnosti na samotný přechod k euru. V diplomové práci budou také informace o plnění konvergenčních kritérií - budou zde vyhodnoceny konvergenční zprávy za roky 2004 a 2006.

1. EUROZÓNA, VŠEOBECNÉ POKYNY PRO ZAVÁDĚNÍ EURA A MAASTRICHTSKÁ KRITÉRIA

V následujících subkapitolách bude charakterizována Eurozóna a její rozšiřování, na které naváže popis jednotlivých scénářů pro zavedení jednotné měny, včetně postupu zavádění eura. Bude věnován prostor pro charakterizování konvergenčních kritérií včetně jejich podmínek, které jsou důležité pro zavedení společné měny. Konvergenční kritéria budou rozčleněna na měnová a fiskální kritéria. Mimo těchto kritériích jsou posuzována také tzv. legislativní kritéria, která nejsou v žádném dokumentu pevně uvedena. Důležitým pojmem, který je spojen s procesem zavedení jednotné měny, je reálná konvergence, která bude také popsána. Dále budou uvedeny výhody či nevýhody, které jsou všeobecně spojené s přijetím jednotné měny.

1.1 Eurozóna, její vývoj a rozšíření

Státy Evropské unie, které se rozhodly přijmout společnou měnu euro, jsou označovány pod termínem Eurozóna. Z původních patnácti států EU jednotnou měnu euro nezavedly ve Velké Británii, Švédsku a Dánsku. Velká Británie a Dánsko si v rámci vyjednávání Maastrichtské smlouvy prosadily tzv. opt-out. Opt-out je označení pro trvalou výjimku, která umožňuje nezavést euro jako společnou měnu v rámci třetí etapy Hospodářské a měnové unie¹

Od roku 1992 je přijetí eura součástí tzv. *acquis communautaire*, tj. zavedení eura je povinné, jakmile jsou splněna konvergenční kritéria. V současné době to platí pro

¹ Zavádění eura v České republice [online], Eurozóna, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html>

Bulharsko, Českou republiku, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko.²

Eurozóna se od svého založení několikrát rozšiřovala. Rozšiřování probíhalo postupně. Nejprve se 1. 1. 2001 připojilo Řecko, následováno 1. 1. 2007 Slovinskem. O rok později přistoupily k Eurozóně Kypr a Malta. Zatím posledním členem, který přijal 1. 1. 2009 jednotnou měnu euro je Slovensko. V okamžiku vstupu země do eurozóny se její národní banka stává nedílnou součástí Eurosystému³.

1.1.1 Scénáře přechodu na jednotnou měnu euro

Součástí změny národní měny na euro je volba scénáře přechodu na jednotnou měnu. Tato volba je důležitým krokem při přípravách na zavedení eura v členské zemi. Členská země si může vybrat ze tří možností zavedení eura:

- Madridský scénář
- Scénář Big Bang (velký třesk)
- Scénář phasing out

Madridský scénář

Tento scénář využívá přechodného období. Euro se zavádí nejprve v bezhotovostní podobě a po uplynutí přechodného období – trvajícího nejvýše tři roky - se zavede i v hotovostní podobě.

2 Zavádění eura v České republice [online], Eurozóna, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html>

3 Zavádění eura v České republice [online], Rozšiřování eurozóny, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_rozsir_eurozony.html>

Výhodou přechodného období je poskytnutí dostatku času na technické přípravy pro zavedení hotovostní podoby eura. Příkladem je ražba mincí, včasné předzásobení bank a podniků a dále příprava právního prostředí. Nevýhodou Madridského scénáře jsou vysoké náklady, které zatěžují ekonomické subjekty, jež musí např. udržovat dva měnové okruhy při vedení účetnictví, při správě systému v platebním styku apod. V rámci rozšiřování Eurozóny se dospělo k závěru, že tříletá doba od zavedení bezhotovostního styku k hotovostnímu je příliš dlouhá.

Formu tohoto scénáře využili zakládající členové eurozóny. V lednu 1999 jednotlivé státy ze základních členů uvedly euro v bezhotovostní podobě a o tři roky později i v podobě hotovostní.

Madridský scénář zavedení eura

Zdroj Zavádění eura v České republice [online], Rozšiřování eurozóny, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html

Obr.1.: Madridský scénář zavedení eura

Scénář Big Bang (velký třesk)

Scénář Velkého třesku se vyznačuje tím, že se jedná o jednorázový přechod na euro. S tímto scénářem se můžeme setkat také pod označením Big Bang. Základní myšlenkou scénáře Velkého třesku je používat jednotnou měnu eura jak v bezhotovostní tak i v hotovostní podobě k jednomu dni.

Tato varianta je složitější na koordinaci a přípravné fáze, protože všechny subjekty veřejného i soukromého sektoru musí být schopni přechodu z národní měny na euro v jednom okamžiku.

Většina nových členů Eurozóny včetně Slovinska volila tento typ pro zavedení eura. Díky těmto zkušenostem se potvrdilo, že se jedná o nejlepší možnou variantu, která je levnější a nejjednodušší. Pro tuto variantu se rozhodla i Česká republika.

Scénář *Big Bang* (velký třesk) zavedení eura

Zavádění eura v České republice[online], Rozšiřování eurozóny, 2009,[cit. 2009-11-30]. Dostupný z http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html

Obr. 2: Scénář Big Bang zavedení eura

Scénář *phasing out*

Scénář Phasing out vychází ze scénáře Velkého třesku. Liší se v tom, že ve vybraných oblastech lze po určitou dobu po zavedení eura, která nesmí být delší než jeden rok, nadále využívat původní národní měnu. Tuto výjimku lze využít např. při placení daní nebo u fakturace malých podniků.

Scénář Phasing Out zavedení eura

Zavádění eura v České republice [online], Rozšiřování eurozóny 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html

Obr. 3: Scénář Phasing Out zavedení eura

1.1.2 Postup zavádění eura

V okamžiku, kdy se vláda členského státu EU rozhodne zavést euro, požádá Evropskou komisi a Evropskou centrální banku o posouzení připravenosti zavedení měny. Rozhodnutí interpretuje v konvergenčních zprávách. Konvergenční zprávy jsou definované dle čl. 121 (1) Smlouvy o založení Evropského společenství. Úkolem zpráv je prozkoumání kompatibility národní legislativy a národní centrální banky v dané zemi včetně ověření vysokého stupně udržitelnosti konvergence, tj. jestli daná země plní konvergenční kritéria.⁴ Tento proces je také nazýván jako „Procedura zrušení výjimky pro zavedení eura“. Rada EU, která je složena z ministrů financí a hospodářství (ECOFIN), konzultuje s ECB oficiální přepočítací koeficient, který udává poměr mezi eurem a národní měnou. Daný koeficient bývá šestimístné číslo.

Členská země, která se rozhodla zavést euro, začíná pracovat na přípravách zavedení eura na tzv. Národním plánu. Národní plán pro zavedení eura v sobě zahrnuje jednotlivé

⁴ Zavádění eura v České republice [online], Rozšiřování eurozóny, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_rozsir_eurozony.html>

technické, organizační a legislativní kroky nutné pro bezproblémový přechod z původní národní měny na novou jednotnou měnu. Vedle tohoto plánu si každá země zpracovává různé dokumenty, které blíže řeší specifické oblasti. Jsou to např. zaokrouhlování a zarovnávání peněžních částek, duální označení cen, přípravy malých a středních podniků na zavedení nové měny.⁵

Důležitou součástí při zavádění společné měny je plnění konvergenčních kritérií, která jsou rozdělena na konvergenční měnová kritéria a konvergenční fiskální kritéria. Tato kritéria budou podrobněji popsána v následující kapitole.

1.2 Konvergenční měnová kritéria

V rámci měnového kritéria je posuzována cenová stabilita, konvergence dlouhodobé úrokové sazby a mechanismus směnného kurzu.

1.2.1 Cenová stabilita

Prvním kritériem, které bude v této diplomové práci charakterizováno, je kritérium cenové stability. Kritérium cenové stability je vymezeno v Článku 1 Protokolu o kritériích konvergence. Protokol přesně uvádí, jaké podmínky v rámci tohoto kritéria musí kandidátská země splňovat. Členský stát by měl vykazovat dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu průměrnou míru inflace tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků.

5 Zavádění eura v České republice [online], Podmínky přijetí, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html>

Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“⁶

1.2.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

V rámci měnových konvergenčních kritérií se také hovoří o kritériu dlouhodobých úrokových sazeb. Článek 4 o Protokolu konvergence stanovuje, že v průběhu jednoho roku před šetřením by průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu neměla překročit více než 2 procentní body úrokovou sazbu tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“⁷

1.2.3 Kritérium směnného kurzu

Posledním kritériem, které je součástí měnových konvergenčních kritérií, je kritérium směnného kurzu. Článek 3 Protokolu o kritériích konvergence jasně hovoří o tom, že členský stát by měl alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržovat fluktuační rozpětí stanovené mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému ERM II, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Členský stát v tomto období z vlastního podnětu nesmí devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.“. Směnný kurz vůči euru by se měl blížit centrální paritě stanovené v rámci EMS a být udržován v normálním fluktuačním rozpětí $\pm 15 \%$ (podle dokumentů ECB a EK se však očekává větší kurzová stabilita, odvozená od původního rozpětí pásma oscilace v ERM, tj. $\pm 2,25\%$)^{8 9}

6 European Central Bank.: Convergence criteria. [on-line], 2010, [cit. 2008-02-08]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>>

7 European Central Bank.: Convergence criteria. [on-line], 2010, [cit. 2008-02-08]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>>

8 JÍLEK, J. Peníze a měnová politika.: Vyd 1. Praha: Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1.

9 LACINA, L. Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii. 1 Vyd. Praha: C.H. Beck 2007, ISBN 978-80-7179-560-5.

Po popsání měnových konvergenčních kritérií jsou na řadě fiskální konvergenční kritéria, která jsou stejně důležitá jako měnová.

1.3 Konvergenční fiskální kritéria

Konvergenční fiskální kritéria posuzují udržitelnost veřejných financí. Kritérium udržitelnosti veřejných financí má dvě části. Za prvé se jedná o kritérium vládního deficitu a za druhé o veřejný dluh.¹⁰

1.3.1 Deficit veřejných financí

První z řady fiskálních kritérií, které budou následně charakterizovány, je kritérium týkající se deficitu veřejných financí. Smlouva o fungování Evropské unie specifikuje poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu, který nesmí překročit referenční hodnotu 3 % HDP, stanovenou v protokolu o postupu při nadměrném schodku.¹¹

1.3.2 Veřejné zadlužení

Druhým neméně důležitým kritériem, je kritérium veřejného zadlužení. Poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu nesmí překročit doporučovanou hodnotu, která je stanovena v protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60 % HDP¹².

10 European Central Bank.: Convergence criteria. [on-line], 2010, [cit. 2010-02-08]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html>>

11 Uvedeno výše

12 Uvedeno výše

1.4 Legislativní kritéria

Mimo měnových a fiskálních kritérií se bere v úvahu také legislativní kritérium. Náplní tohoto kritéria je nezávislost centrální banky na státu, který chce zavést euro a právní integrace národní banky do ESCB. V požadavku nezávislosti centrální banky je posuzována funkční, finanční a personální nezávislost¹³.

1.5 Reálná konvergence

Výše uvedená Maastrichtská kritéria jsou brána jako nominální kritéria. Pro vstupující stát je důležité, aby konvergoval se členy eurozóny také reálně. Pod reálnými konvergenčními kritérii jsou představovány určité neformální požadavky pro vstup do měnové unie. Tato kritéria nejsou výslovně formulována v žádném dokumentu vydávaném ECB či Evropskou komisí. Lze je odvodit na základě některých ustanovení Smlouvy o ES¹⁴ a ani nejsou tak kvantitativně specifikována jako Maastrichtská kritéria.¹⁵

Reálná čili strukturální konvergence je pojem, který zahrnuje proces přibližování ekonomické úrovně kandidátské země k ekonomické úrovni ostatních členských zemí EMU. Přibližování kandidátské země se provádí na základě ukazatele HDP p.c. Ukazatel HDP p.c. je ukazatelem rozvinutosti země. Tato konvergence zahrnuje procesy, ve kterých ekonomika funguje a nahlíží se na ni jako na základ pro příznivě ekonomické prostředí a to i pro lepší budoucí alokaci finančních zdrojů. To vše, může fungovat na základě lepší institucionální struktury, kterou právě vytváří reálná konvergence. Jako příklad lze uvést

13 LACINA, L. . Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii. 1 Vyd. Praha: C.H. Beck 2007, ISBN 978-80-7179-560-5.

14 NIEDERMAYER, L. Měnová politika a příchod eura: sborník textů ze seminářů č. 16/2002. Edited by Marek Loužek. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 107 s. Ekonomika, právo, politika; č. 16/2002. ISBN 80-86547-08-6.

15 Zavádění eura v České republice [online], Rozšiřování eurozóny, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupný z <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html>

vývoj právního systému, vyšší efektivitu státní správy, vyšší kvalitu soudnictví nebo odpovědnosti vlády¹⁶

Důležitým rozhodovacím prvkem, který je spojen se zavedením jednotné měny a tak i rozšiřováním eurozóny, je porovnání výše přínosů a nákladů, které dané zavedení společné měny zavádějící zemi přinese.

1.6 Rozšiřování eurozóny – výhody a nevýhody

Země Evropské unie mezi sebou vzájemně obchodují. Tento vzájemný obchod mezi jednotlivými zeměmi EU tvoří až 60% z celkového objemu obchodu v Unii. Vysoké procento ukazuje na skutečnost, že jednotný evropský trh má v obchodu velmi znatelný význam. Tento trh v sobě zahrnuje volný pohyb služeb, zboží, kapitálu a také lidí na trhu práce.

Vyplývá otázka, zda vytvoření dobře fungující zóny volného obchodu nezbytně vyžaduje existenci měnové unie, tedy zda je měnová unie hospodářskou nutností.¹⁷

Předpoklad obhájců měnové unie tví v tom, že zavedení společné měny je nutné ke zdokonalení jednotného volného trhu zboží a služeb

Skeptici měnové unie tvrdí, že všechny výhody tohoto obchodu mohou dobře existovat i bez společné měny a také dodávají, že přechod na euro by mohl vést k oslabení prosperity vlivem růstu nezaměstnanosti a vyšší míry inflace, která je důsledkem cyklických výkyvů ekonomické aktivity v jednotlivých státech.¹⁸ Někteří jdou s myšlenkami tak daleko, že tvrdí, že cílem, proč dochází k zavedení společné měny je pouze přesunutí pravomocí

16 Banka Slovenije. Joint programme of the Slovenian Government and the Bank of Slovenia: Programme for ERM II entry and adoption of the euro. Listopad 2003.

17 AWD Česká republika s.r.o.: Měnová unie. [online], 2010, [cit. 2010-03-19]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/48714-clenstvi-v-unii-pomohlo-zahranicnimu-obchodu/>>

18 FELDSTEIN, M. Argumenty proti evropské měnové unii. [on-line]. 1992 [cit. 2009-01-18]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/1842-argumenty-proti-vropske-menove-unii.aspx>>.

a rozhodování o fiskální politice od jednotlivých metropolí do Bruselu a tím dosáhnout politické unie¹⁹ neboli posledního stupně integrace.

1.6.1 Přínosy zavedení společné měny

Během procesu zavádění společné měny se počítá s určitými náklady, které by měly být menší než očekávané přínosy. Jinak by byl celý proces zbytečný. Zastánci měnové unie nejčastěji argumentují výhodami, jako je např.: rostoucí ekonomická stabilita, zahraniční investice, integrace obchodu, transparentnost cen, snižování nákladů na směnu a snižování transakčních nákladů.

Ekonomická stabilita – její růst a snižování inflace

Obchodování v EMU má významnou výhodu v tom, že zde dochází k zániku kurzových rizik. Zánikem těchto rizik se odstraňují kurzové problémy, které mohou narušit obchodní a investiční činnost. Vzájemná obchodní aktivita mezi zeměmi EMU se může více rozvíjet na základě zrušení měnových fluktuací, jelikož kurzové riziko mohlo mít za následek tzv. smazání zisku z jednotlivých obchodních transakcí mezi zahraničními subjekty. Hlavním cílem bylo zajištění proti kurzovým výkyvům (= dodatečným nákladům) a tím spojené omezení obchodu s ostatními zeměmi mimo EMU.²⁰

Ziskovost vývozů může být zničená díky těkavosti výkyvu ve směnném kurzu. To vede k podkopávání důvěry v podnikatelské investice. Díky jednotné měně by mělo docházet k zlepšení obchodů a zvýšení ekonomického růstu²¹.

Další kladný vliv, který může být spojen se zavedením společné měny, je zlepšení výsledku v oblasti inflace. ECB se zavázala udržovat nízkou inflaci ve všech zemích

19 Uvedeno výše

20 VODIČKOVÁ, Š. Zavedení eura ve vybrané zemi 2008, [Diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko správní fakulta, 2008

21 Economic help [online] Benefits of euro, 2010, [cit.2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro.html>>

eurozóny. Pro země kde je inflace historicky vyšší, to může znamenat přínos. Tento bod je sporný díky udržování nízké inflace v zemích mimo eurozónu, jako je například Velká Británie²².

Zahraniční investice

Zahraniční investice jsou také důležitou součástí vývoje ekonomiky a zavedení eura by mohlo výrazně posílit důvěru investorů, kteří by pak nepožadovali ze svých investic tak velký výnos. To má za následek snížení úrokových sazeb. Jednou z možných příčin je i využití nižších transakčních nákladů. Tyto nižší náklady jsou motivací pro zahraniční investory.²³

To vše má za následek efektivnější jednotný trh a s tím spojené zvýšení domácích i zahraničních investic, ochranu vůči vnějším šokům, podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti.²⁴

Integrace obchodu

Integrace obchodu je další výhodou připojení země k EMU. Tento fakt přináší zvýšení obchodů a zlepšení konkurenceschopnosti. Tyto dva faktory mají za následek růst celkového výkonu.

V zemích kde je používána jednotná měna, lze vytvořit vysoce likvidní a integrovaný kapitálový trh. Zjednodušení platebního styku také patří mezi významné výhody. Toto zjednodušení přináší jeho zrychlení.²⁵

²² Uvedeno výše

²³ Economic help [online] Benefits of euro, 2010, [cit.2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro.html>>

²⁴ VODIČKOVÁ,Š Zavedení eura ve vybrané zemi, 2008, [Diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko správní fakulta, 2008

²⁵ Uvedeno výše

Přínosem pro firmy, které obchodují v rámci eurozóny, se odhaduje přínos změny měny až do výše 1% HDP, což je poměrně výrazná změna. Tento odhad je znám i pod názvem „třetí náklady“ a je stanoven pro změnu nákladu spojenou se změnou měny²⁶.

Transparentnost cen

Pro obyvatelstvo a obchodníky je jedním z velkých přínosů právě transparentnost cen. Jedná se o snadné porovnání cen zboží a služeb v jiných zemích k cenám domácí země. Ceny není nutné přepočítávat, a tak docházelo a dochází ke sbližování cen a jejich postupnému poklesu. Důsledkem toho je vytváření prostoru pro hospodářský růst a prospěch pro země z eurozóny, které těží ze stability cen, jež je hlavním cílem ECB.^{27 28}

Eliminace nákladů na konverzi měn a transakčních nákladů

Jak bylo uvedeno výše, díky přechodu na jednotnou měnu dochází ke snížení transakčních nákladů spojených se směnou peněz. V EU byla před zavedením eura výše transakčních nákladů odhadována na 20 až 25 miliard euro (cca 0,5% HDP Evropské unie)²⁹, přičemž většině byly vystaveny podniky.

Obyvatelstvo rozdíl pozná při cestování v rámci zemí EU, protože nemusí ve směnárnách či bankách směnovat peníze spojené s určitými poplatky. Co se týká obchodníků, tak ti mají úsporu v držbě peněz v jedné měně. Díky tomu mohou vynakládat investiční prostředky do různých oblastí jako je jejich růst a s tím spojené navyšování pracovních míst.

26 Economic help [online] Benefits of euro [cit.2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro.html>>

27 JAVŮREK, P. Dopady zavedení eura na český bankovní sektor. 2002. [Bakalářská práce]. Brno>Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, 2002.

28 Economic help [online] Benefits of euro, 2010, [cit. 2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro.html>>

29 European Central Bank.: EU enlargement. [on-line], 2010, [cit. 2010-09-15]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/whypricestabilitycs.pdf>>.

Politický význam

Důležitou roli hraje i politický význam, který má v měnové integraci rozsáhlý rozměr. Jedním z jeho úkolů je zajistit stálý růst vážnosti EU a růst její vyjednávací pozice vůči americkému dolaru a japonskému jenu pro sjednocení evropské identity. Je také faktorem stability a prosperity, jemuž euro pomáhá v dalším vývoji ostatní integrace a to zejména při dovršování jednotného trhu či makroekonomické politiky a v její koordinaci.³⁰

1.6.2 Nevýhody zavedení společné měny

Každá změna sebou nese výhody i nevýhody. U přechodu na jednotnou měnu tomu není jinak. Výhody byly zmíněné výše. Mezi zásadní nevýhody patří ztráta autonomie hospodářské politiky, směnný kurz a adaptační náklady.

Ztráta autonomie hospodářské politiky

Vstup země do EMU má za následek to, že národní centrální banky již nemohou ovlivňovat měnovou politiku. Jednotná měnová politika v eurozóně je ovlivňována ECB, která určuje společnou úrokovou sazbu pro všechny členy eurozóny³¹. Pro centrální banky členských států to znamená, že se musí řídit směrnicemi a instrukcemi ECB. Tento proces nemusí vyhovovat všem členským zemím a to právě z odlišného vývoje ekonomiky. Pro některé země je výhodnější přísnější monetární politika, pro jiné zas volnější. Ta ovšem nemusí všem zemím eurozóny vyhovovat, protože v důsledku rozdílného vývoje ekonomik potřebuje část zemí volnější a jiná část zemí naopak přísnější monetární politiku.³²

30 AWD Česká republika s.r.o.: Měnová unie. [online], 2010 [cit. 2010-03-19]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/48714-clenstvi-v-unii-pomohlo-zahranicnimu-obchodu/>>

31 Economic help [online] Cost of joining the euro, 2010, [cit.2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/costs-euro.html>>

32 HAZUCHA, D. Je EMU optimální měnovou oblastí? [on-line]. 2005. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/384-je-emu-optimalni-menovou-oblasti-.aspx>>.

Zásadním problémem jednotné měnové politiky je nesourodost zemí ve fázích hospodářského cyklu. Například potýká-li se některá země v rámci eurozóny s vysokou mírou nezaměstnanosti, lze tomuto problému čelit pouze ze strany ECB uvolněním monetární politiky.³³ Tento problém může zasáhnout i inflaci. Např. v roce 2005 v Irsku a Španělsku poměrně rychle rostly úrokové sazby. Díky nízké úrokové sazbě v Irsku mohlo dojít k inflaci. Naopak v roce 2009 tyto země prožívaly hlubší recesi než jiné země, jelikož potřebovaly nízké úrokové sazby³⁴

Nesmírnou výhodou by bylo, aby přistupující země vykazovaly podobnou hodnotu makroekonomických ukazatelů (úrokových měr, míru inflace, deficitu platební bilance a veřejného zadlužení). To vše by zaručilo, že centrálně přijímaná rozhodnutí by měla pozitivní vliv na hospodářský vývoj na celém území měnové oblasti.³⁵

Vykompenzování ztráty autonomie v oblasti monetární politiky a přizpůsobování cen a mzdové hladiny vůči zahraničním subjektům spojených s pohybem kurzu, může být zapříčiněno dostatečně pružným cenovým systémem a trhem práce. V současnosti je realita taková, že ve většině zemí jsou rigidní a přeregulované systémy a to pak obzvláště na trhu práce.³⁶

Směnný kurz

Členské země při vstupu do EMU přicházejí o volnost rozhodování v oblasti kurzových opatření. Zavedení společné měny má za následek ztrátu možnosti regulace reálného směnného kurzu prostřednictvím změn v nominálním směnném kurzu vlastní nezávislé měny.³⁷

33 HAZUCHA, D. Je EMU optimální měnovou oblastí? [on-line]. 2005. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/384-je-emu-optimalni-menovou-oblasti-.aspx>>.

34 Economic help [online] Cost of joining the euro, 2010, [cit.2010-9-15]. Dostupný z <<http://www.economicshelp.org/europe/costs-euro.html>>

35 HAZUCHA, D. Je EMU optimální měnovou oblastí? [on-line]. 2005. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/384-je-emu-optimalni-menovou-oblasti-.aspx>>.

36 Economia, a.s. [online], 2010, [cit. 2010-02-17]. Dostupné z: <<http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-12349700-zavedeni-eura-a-jak-ho-nacasovat>>.

37 FELDSTEIN, M. Argumenty proti evropské měnové unii. [on-line]. 1992, [cit. 2010-01-18]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/1842-argumenty-proti-vropske-menove-unii.aspx>>.

Determinace sdílené měny není závislá pouze na zájmu zahraničních investorů o hospodaření dané země, zájmem domácích občanů nebo o schopnostech domácích exportérů jako u plovoucí domácí měny, ale je také závislá na faktorech, které mají vliv na čistý vývoz a investice v ostatních zemích eurozóny.³⁸

Depreciace měny může být způsobena poklesem zájmu o dovoz, kdy členská země s plovoucí měnou je v recesi. Díky tomu by došlo ke stimulaci exportu, došlo by k léčivému znehodnocení měny, což by mělo za následek pomoci zemi z recese. Avšak pokud by země byla součástí EMU, čímž by se vzdala své národní měny ve prospěch eura, tak by k léčivému znehodnocení v případě poklesu zájmu o dovoz nedošlo. Jiná situace by nastala v případě, kdyby recesi byla postižena celá oblast EMU např. v důsledku vnějších šoků, tak by došlo k léčivé depreciaci.³⁹

Vstupem do EMU nebude moci členská země provádět změny nominálního kurzu, které by měly potřebný vliv na reálné směnné kurzy. Změna reálného kurzu by šla vyvolat pouze snížením domácí úrovně cen, což bude mít za následek zvýšení nezaměstnanosti. Vhodnější varianta by byl pokles nominálního směnného kurzu.

Následkem zavedení společné měny je regulace nominálního směnného kurzu a posílení změny reálného směnného kurzu a to možná snižováním mezd a cen.

Adaptační náklady

Adaptační náklady jsou krátkodobou investicí spojenou s přechodem na společnou měnu. Jedná se o náklady spojené zejména s přizpůsobením různých systémů (informačních, statistických, účetních) a také s úpravou legislativy.⁴⁰

38 NIEDERMAYER, L. Měnová politika a příchod eura: sborník textů ze seminářů č. 16/2002. Edited by Marek Loužek. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 107 s. Ekonomika, právo, politika; č. 16/2002. ISBN 80-86547-08-6. , [str. 68].

39 NIEDERMAYER, L. Měnová politika a příchod eura: sborník textů ze seminářů č. 16/2002. Edited by Marek Loužek. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 107 s. Ekonomika, právo, politika; č. 16/2002. ISBN 80-86547-08-6. , [str. 68].

40 Euroskop: Měnová unie pro a proti [online]. [cit. 2011-02-17]. Dostupné z <<http://www.euroskop.cz/323/sekce/menova-unie-pro-a-proti/>>

V této kapitole byly popsány jednotlivé kroky pro zavedení eura. V krátkosti byl popsán vývoj eurozóny a její rozšiřování. Nejdůležitější součástí této kapitoly bylo charakterizování přístupových kritérií, která je nutno splnit. Se zavedením jednotné měny jsou spojené jisté výhody či nevýhody, které je nutné posoudit.

V této první kapitole z teoretické části této práce byl nejprve popsán vývoj a rozšiřování eurozóny. Na který navazovaly scénáře pro zavedení eura. Jak bylo uvedeno, tak kandidátská země si může vybrat ze tří různých scénářů a to z Madridského scénáře, který byl použit při první vlně rozšiřování eurozóny. Druhou variantou je Scénář Big Bang, který se nejvíce používal v dalším rozšiřování eurozóny. Tento scénář je vhodný zejména pro menší země. Poslední variantou je Scénář Phasing Out, který je kombinací předchozích scénářů.

Po charakterizování jednotlivých scénářů byla popsána konvergenční kritéria, která byla rozdělena na měnová a fiskální. V rámci měnových kritérií byla charakterizována cenová stabilita dále pak kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a kritérium směnného kurzu. V rámci fiskálních kritérií byl charakterizován deficit veřejných financí a veřejné zadlužení.

Po charakterizování konvergenčních kritérií, byla popsána kritéria legislativní. Pro sbližování ekonomické úrovně kandidátských zemí v EMU slouží tzv. Reálná konvergence. Přibližování kandidátské země se provádí na základě ukazatele HDP p.c.. Ukazatel HDP p.c. je ukazatelem rozvinutosti země. V závěru této kapitoly byly popsány různé přínosy a náklady. Je důležité, aby přínosy předčily náklady, které jsou spojeny se zavedením jednotné měny. Mezi významné přínosy patří ekonomická stabilita (její růst a snižování inflace), zahraniční investice, integrace obchodu, eliminace nákladů na konverzi měn a transakčních nákladů, politický význam a transparentnost cen. Zatímco mezi náklady patří ztráta autonomie hospodářské politiky, směnný kurz a adaptační náklady.

2 PŘÍPRAVY SLOVINSKA NA VSTUP DO EMU, PLNĚNÍ MAASTRICHTSKÝCH KRITÉRIÍ

Dle úvodu teoretické části, tato kapitola se bude zabývat praktickými přípravami pro zavedení eura. Pod praktickými přípravami si lze představit činnosti spojené s obeznámením veřejností s eurem, výměnou hotového oběživa, předzásobení a rychlé vrácení měny. V rámci praktických příprav, lze hovořit i o převodu finančních administrativních systémů a vývoji cen. Důležitou součástí je také sledování reakcí veřejností na přechod k euru. V názvu této kapitoly je zmíněno plnění konvergenčních kritérií. Plnění konvergenčních kritérií je vyhodnoceno v konvergenčních zprávách za roky 2004 a 2006.

Slovinsko oficiálně požádalo o konvergenční hodnocení Evropskou komisi a Evropskou centrální banku dne 2. 3. 2006, a to na základě čl. 122. 2 odstavce Smlouvy o ES. Jak bylo uvedeno výše, konvergenční zprávy ověřují a přezkoumávají, jak daná země dosáhla vysoké úrovně konvergence nutného pro zavedení eura – míru splnění konvergenčních kritérií⁴¹.

Na základě hodnocení Evropské komise a ECB ze dne 16. 5. 2006 se Rada dne 11. 7. 2006 rozhodla, že Slovinsku zruší výjimku a tím mu umožní zavést euro k 1. 1. 2007 s přepočteným koeficientem tolaru k euru v poměru 239,64 tolarů za 1 euro. Tolar byl národní měnou Slovinska před zavedením eura.

Slovinská vláda začala se schválením vstupu země do eurozóny zesilovat a postupně dokončovat přípravné práce důležité k přijetí eura v zemi. Slovinsko se rozhodlo, že bude

41 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

při zavádění eura postupovat dle scénáře Big Bang. Scénář Big Bang také známý jako Velký Třesk, je charakterizován přechodem hotovostních i bezhotovostních prostředků k jednomu okamžiku. V případě Slovinska bylo období, v němž se používal jak Slovinský tolar tak euro prodlouženo do 14. 1. 2007. Od toho data se stalo jediným zákonným platidlem euro.⁴²

2.1 Praktické přípravy pro zavedení eura

Přípravná fáze Slovinska probíhala velmi důkladně a díky tomu byl zajištěn úspěšný přechod k euru. Slovinsko současně vytěžilo z řady pro něj příznivých podmínek a aspektů usnadňující přechod na jednotnou měnu. K tomu sloužil i vnitrostátní plán k přechodu na euro vyhotovený v roce 2005. Slovinsko s včasnou přípravou potvrdilo, že důkladná příprava je velice výhodná a že díky ní může velice dobře dojít k hladkému přechodu na novou měnu a i k pozitivnějšímu vnímání nové měny občany.⁴³

Přípravná fáze se zabírala těmito hlavními body: obeznámení občanů o chystaném přechodu k euru, výměna hotovostního oběživa, převodem administrativních a finančních systémů, vývojem cen a reakcí veřejnosti na změnu měny. Před přípravnou fází bylo nutné vstoupit do systému ERM II.

2.1.1 Obeznámení veřejnosti s eurem

Při obeznamenování veřejnosti mělo Slovinsko zjednodušenou situaci tím, že sousedí se dvěma státy eurozóny (Itálie a Rakousko), které zavedly euro dříve a proto jej většina občanů znala. Z průzkumu v nových členských státech, který byl zveřejněn ve Flash Eurobarometru č.191, vyplynulo, že Slovinci byli nejvíce obeznámeni s eurohotovostí.

42 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>

43 Výše uvedeno

Z dotazovaných respondentů se 95 % z nich setkala s eurobankovkami (oproti průměru nových deseti členských států ve výši 77 %) a 93 % z dotazovaných se setkala s euromincemi (oproti průměru ve výši 70 %). Eurobankovky použilo před zavedením eura 80% z dotazovaných osob a euromince použilo 77% z dotazovaných. To samé se dá říci o bankovních účtech, které byly založeny v eurech ještě před jeho zavedením.^{44 45}

Po ustanovení eura jako zákonného platidla se jeho podíl na oběhu rychle zvyšoval. Již 5. ledna 2007 (večer) více než polovina respondentů odpověděla, že ve svých peněženkách má pouze eurobankovky a euromince.

2.1.2 Výměna hotového oběživa

Nejviditelnějším prvkem přechodu k euru na vnitrostátní úrovni je výměna hotového oběživa. Tato operace se přímo dotýká prakticky všech občanů a podniků. Úspěch této operace velmi záleží na včasném dodání eurobankovek a euromincí národní centrální bankou ostatním bankám a ostatním finančním institucím. Tento proces se nazývá předzásobení. Banky se pokusí také zajistit, aby společnosti a maloobchodníci, které provádějí hotovostní operace, obdrželi euro ještě před dnem jeho zavedení tak, aby byly schopny vydávat peníze pouze v eurech. Tím dojde k zamezení recyklace zákonné měny. Zavedení eurohotovosti má za následek, že banky a maloobchodníci musí čelit zpětnému a velmi rychlému přílivu dřívějších hotových peněz.

2.1.3 Předzásobení a druhotné předzásobení přede dnem zavedení eura

Z logistických zásob Eurosystému obdržela Slovinská banka v celkové hodnotě 2 175 miliónů EUR celkem 94,5 miliónu bankovek. Dále od finské mincovny obdržela

44 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-x.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

45 TUČNÍK, M. Implementácia eura v nových členských krajinách EU.: Vyd. 1. Bratislava: Ekonóm, 2007. 158 s. ISBN 978-80-225-2438-4.

celkem 296,3 miliónu euromincí o celkové hodnotě 104 miliónů EUR. Slovinsko nemá svou vlastní mincovnu, a tak na základě veřejného výběrového řízení byla vybrána finská mincovna.

Úvěrové instituce začaly být předzásobovány euromincemi od 25. září 2006 a eurobankovkami od 29. listopadu 2006. Do konce roku 2006 se ve Slovinských bankách nacházelo 772 miliónů EUR v eurobankovkách a 250 miliónů mincí, což zhruba odpovídá hodnotě 84 miliónů EUR.

Druhotné předzásobování maloobchodníků a jiných podniků ze strany bank a úvěrových institucí bylo zahájeno v průběhu prosince 2006. Druhotné předzásobení představovalo u bankovek 0,9 % hodnoty celkových předzásobených částek a u mincí 7,4 %. Do toho byly zahrnuty i tzv. startovací sady pro profesionální klienty v hodnotě 201 EUR a 450 000 minisad (každá v hodnotě 12,52 EUR), které obsahovaly jednu nebo více euromincí z každé hodnoty. Slovinské banky zásobovaly sadami veřejnost od 15. prosince 2006. Tyto sady byly téměř vyprodány. Druhotné předzásobení bylo ve srovnání s přechodem k euru v roce 2002 poměrně skromné. Mnoho slovinských podniků i občanů však eurohotovost získalo, nebo ji již vlastnilo, z jiných zdrojů.⁴⁶⁴⁷

2.1.4 Období používání dvojího oběživa

Slovinská vláda se rozhodla pro co nejkratší období používání dvojího oběživa, které bylo dva týdny, přičemž původní plán z ledna 2005 předpokládal v úvahu pouze jeden týden. I tak toto období bylo podstatně kratší než při přijímání eura z roku 2002, které se lišilo podle jednotlivých zemí. Období zde často přesáhlo až dva měsíce.

46 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

47 TUČNÍK, M. Implementácia eura v nových členských krajinách EU.: Vyd. 1. Bratislava: Ekonóm, 2007. 158 s. ISBN 978-80-225-2438-4.

I když komerční banky byly otevřeny od 3. ledna 2007, některé z nich otevřel 1. a 2. ledna pár svých poboček pouze pro operace týkající se směny hotovosti (celkem 52 v celé zemi). Kromě toho Slovinská banka otevřela svou vlastní přepážku.

V problematice přechodu na euro v peněžních automatech proces postupoval velmi rychle. V zemi se v té době nacházelo na 1 500 peněžních automatů a dvě třetiny z nich byly připraveny vydávat eurobankovky 1. ledna 2007 ve čtyři hodiny ráno. Více než 93 % z nich plně fungovalo v eurech na konci téhož dne. Převod všech peněžních automatů na provoz v eurech byl plně dokončen 3. ledna. Rychlost převodu peněžních automatů na provoz v eurech zhruba odpovídal situaci v roce 2002⁴⁸.

Velmi překvapující byl nízký počet transakcí prostřednictvím peněžních automatů provedený v prvních lednových dnech roku 2007. Tento počet byl překvapivě hluboko pod průměrem denních objemů transakcí. Tato situace byla velmi odlišná od situace z první vlny přechodu k euru v roce 2002, kdy došlo k obrovskému nárůstu v počtu denních operací a objemu vybrané hotovosti, neboť občané používali peněžní automaty na získávání svých prvních eurobankovek. Tento stav může být částečně vysvětlen zvědavostí, jak budou nové bankovky vypadat. Je nutné zmínit, že tento prvek zvědavosti ve Slovinsku prakticky neexistoval, neboť obyvatelstvo eurohotovost ve velké míře znalo dlouho předtím, než ji země přijala za své platidlo. Obecně nebylo pro občany ani podniky obtížné eurohotovost získat už dlouho před dnem zavedení eura.⁴⁹

V platební síti terminálů na prodejních místech byl přechod k euru dokončen v brzkých ranních hodinách 1. ledna 2007. Počet operací na prodejních místech se od 3. ledna 2007, kdy se otevřely obchody, do 6. ledna 2007 rychle dostal na normální úroveň.

Přechod Slovinska k euru dokazuje technickou proveditelnost v případě krátkého období používání oběživa. V tomto případě se jednalo o dvoutýdenní období. Tento postup minimálně zatěžuje maloobchodníky i ostatní podniky.

48 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

49 Výše uvedeno

2.1.5 Rychlé vracení národní měny

Proces vracení hotovosti v tolaích začal na přelomu listopadu a prosince 2006. Některé banky svým zákazníkům nabízely od 1. prosince 2006 uložení eurohotovosti na jejich bankovní účty podle přepočítacího koeficientu a bez poplatků. Ke dni 1. ledna 2007 bylo vráceno téměř 28 % celkové zbývající hodnoty tolarových bankovek. Co se týká navracených tolarových mincí, tak jejich navracená hodnota byla ve srovnání s jejich celkovou hodnotou v oběhu stále zanedbatelná.

Vracení národní měny pokračovalo ustáleným tempem. Více než polovina zbývající hodnoty tolarových bankovek byla vrácena již 4. ledna 2007 a více než 80 % 11. ledna 2007. Na konci ledna zůstalo v oběhu pouze 8,5 % tolarových bankovek⁵⁰. Při porovnání se situací v eurozóně z roku 2002 byla situace ve Slovinsku velmi příznivá, neboť tehdy bylo do poloviny ledna vráceno pouze 40 % bankovek národní měny a do konce ledna 70 %. U tolarových mincí bylo vracení pozvolnější, neboť na konci ledna jich bylo v oběhu stále velké množství, a to 71,5 % z celkové hodnoty⁵¹.

2.2 Převod finančních administrativních systémů

Zhruba 2,3 miliónu bankovních účtů soukromých a právnických osob bylo úspěšně převedeno na eura. Během prvních lednových dní daleko více lidí než obvykle kontrolovalo stav svého účtu v eurech prostřednictvím peněžních automatů.

Během první vlny rozšiřování jednotné měny v roce 2002 byl u převodu administrativních, finančních, účetních a ostatních systémů použit madridský scénář, který nebyl tak náročný jako scénář velkého třesku. Většina orgánů veřejné správy a soukromých společností

50 TUČNÍK, M. Implementácia eura v nových členských krajinách EU.: Vyd. 1.Bratislava: Ekonóm, 2007. 158 s. ISBN 978-80-225-2438-4.

51 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur- x.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

z první vlny rozšiřování využila na převedení svých systémů na eura tříletého přechodného období mimo Řecka, které využilo pouze jednoleté období. Slovinská státní správa včetně podniků tuto možnost neměla, jelikož postupovala podle scénáře velkého třesku, který přechodné období neumožňuje. Díky tomu musely instituce fungovat do 31.12.2006 ve slovinských tolarech a od 1.1.2007 musely veškeré své systémy převést na euro. Slovinské společnosti a veřejná správa to díky přiměřené a včasné přípravě úspěšně zvládly⁵².

Podle informací shromážděných v únoru 2007⁵³ ve Flash Eurobarometru č. 201a zahájilo 31 % slovinských společností přípravu v první polovině roku 2006 nebo dříve a 64 % po červnu 2006. Více než 94 % slovinských podniků potvrdilo, že jejich účetní, fakturační a mzdové systémy byly 1. ledna 2007 na přechod k euru plně připraveny. Nebyly zaznamenány žádné zvláštní problémy.

Slovinský přechod k euru ukázal, že pro menší země je výhodné postupovat podle scénáře velkého třesku. Tento scénář je vhodný i pro všechny nové příchozí země, jelikož eurohotovost je v oběhu již od první vlny rozšiřování. Současně se potvrdila výhoda tohoto scénáře v jeho jednoduchosti v oblasti komunikace a informací.

2.3 Vývoj cen

2.3.1 Sledování cen během přechodu

Uvádění cen v obou měnách začalo být realizováno v březnu 2006 a podle zákona praxe pokračovala až do poloviny roku 2007. Ceny byly monitorovány sdružením spotřebitelů, které využívalo i informací od spotřebitelů. Sdružení bylo veřejností informováno o výrazném nárůstu cen, a to na základě porovnání starých účtů a faktur (v tolarech)

52 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-x.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

53 European Central Bank.: Flash Barometr 201. [on-line]. [cit. 2008-02-08]. European Central Bank.: The Euro at ten lesson and challenges [on-line]. [cit. 2008-02-08]. Dostupné z WWW:<<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/euroattenen2009en.pdf>>

s novými (v eurech). Zásadní nárůsty cen, které byly po ověření potvrzeny, se pravidelně oznámily veřejnosti. Takové poskytování informací spotřebitelům pomáhalo okamžitě zaznamenat nárůst cen, což přispívalo k omezení možných zneužití.

Slovinské sdružení spotřebitelů upozornilo na situaci, že během roku 2006 došlo k výraznému nárůstu poplatků za bankovní služby. Sdružení dále uvádí, že banky už od začátku roku 2006 zvýšily ceny některých svých služeb např. zvýšení poplatků za výběr z peněžních automatů. Došlo i k zvyšování cen u platebních služeb pro spotřebitele např.: vedení účtu, elektronické bankovníctví atd. Malé podniky si stěžovaly na růst cen u vkladů na účet v hotovosti⁵⁴.

2.3.2 Vývoj cen od prosince 2006 do února 2007

Prosincová míra HISC (harmonizovaný index spotřebitelských cen) byla ve Slovinsku 3 %. Během ledna 2007 došlo k jejímu snížení na úroveň 2,8 %. I zde byl vykázán meziměsíční pokles o -0,5 % oproti předchozím rokům, a to z důvodů vlivu sezónního výprodeje.

Lednový pokles z roku 2007 byl mírnější než pokles ve stejném měsíci v předchozích letech, což bylo podle Statistického úřadu Slovinské republiky (SÚSR) především důsledkem změn u cen energie. Roční míra inflace HISC v únoru 2007 dále poklesla, a to na 2,3 %.

SÚSR v lednu 2007 zveřejnil svou první analýzu dopadu přechodu na ceny. Bylo zaznamenáno několik neobvyklých nárůstů cen v restauracích, barech a kavárnách a v některých jiných výdajových skupinách (osobní služby, obuvnické služby, oprava domácích spotřebičů, opravářské a dopravní služby). V prosinci 2006 byl tento dopad odhadnut až na 0,12 procentního bodu. V lednu 2007 téhož roku SÚSR upozornil na

54 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur- x.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri =COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

některé další neobvyklé nárůsty cen u týchž nákupů a dále u nákupu rekreačních a sportovních služeb⁵⁵.

Eurostat došel k závěru, že celkový dopad přechodu k euru na inflaci spotřebitelských cen by pravděpodobně mohl dosáhnout řádově 0,3 procentního bodu, a to na základě předběžných informací poskytnutých SÚSR. „Na základě poklesu roční inflace u všech položek HISC na 2,8 % v lednu a dalšího poklesu v únoru 2007 je možné předpokládat, že účinky dopadu byly sice zjevné, ale nebyly na základě měření všech položek HISC natolik závažné, aby vyvolaly inflaci spotřebitelských cen. Tato pozorování se zdála být v souladu se zkušenostmi z přechodu k euru během první vlny⁵⁶. Slovinský Ústav pro makroekonomickou analýzu a rozvoj také provedl analýzu dopadů přechodu k euru na inflaci. Jeho předběžným závěrem bylo, že celkový vliv na index spotřebitelských cen (CPI) činil 0,24 procentního bodu. Na konci roku 2009 CPI činil 0,09 procentního bodu⁵⁷.

2.3.3 Vnímání cen

Slovinsko v rámci přechodu na euro zaznamenalo jistou podobnost ve vnímání cen z první vlny rozšiřování, neboť vnímaná inflace se v lednu 2007 značně zvýšila a dále rostla i v únoru, a to navzdory skutečnosti, že celkově ceny během těchto dvou měsíců poklesly. V březnu vnímání inflace lehce kleslo. Tato doba byla příliš krátká, aby se z ní daly vyvozovat určité závěry. Tento pokles naznačoval, že intenzivní snaha slovinských úřadů o komunikaci je efektivní.

55 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb-Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

56 Tisková zpráva Eurostatu č. 69/2003 z 18. června 2003 –[News Release 69/2003 of 18/06/2003].

57 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z<<http://www.stat.si-pxeb-Database-Ekonomsko-Ekoosko.asp>>

2.4 Reakce veřejnosti na přechod k euru

Z výsledku průzkumu, který si komise nechala vyhotovit ke konci ledna 2007, plyne, že velká většina slovinských občanů (95 %) byla s hladkostí a efektivností přechodu k euru spokojená. Výsledky tohoto průzkumu byly uveřejněny ve Flash Eurobarometru č. 205. Ve srovnání s první vlnou rozšiřování to byl skvělý výsledek, neboť jen pár zemí dosáhlo úrovně 90 % a průměr se blížil 80 %⁵⁸.

Pokud jde o výměnu hotovosti 97 % respondentů nezaznamenalo v prvním lednovém týdnu při výměně hotovosti v tolaích za eurohotovost žádné problémy. Uvádění dvojích cen respondenti hodnotily také kladně a to z 84 %. Jeho správné používání hodnotilo velmi kladně 94 % z dotazovaných osob.

V oblasti převodu cen nebyly výsledky výzkumu tak zřetelné – malá většina (56 %) respondentů považovala převod cen za spravedlivý, zatímco 44 % respondentů mělo názor opačný. Pouze menšina (38 %) respondentů byla ochotna věřit ve spravedlivé „zaokrouhlování“ cen během přechodu k euru a po něm, a 62 % věřila v opak.

V oblasti informovanosti 92 % místních dotazovaných obyvatel mělo pocit, že byli informováni o přechodu k euro dobře a dokonce 36 % mělo pocit, že byli informováni velmi dobře. Poměrně spokojeno či velmi spokojeno s poskytováním informací vnitrostátními orgány bylo 91 % dotazovaných. Tato velmi vysoká pozitivní čísla potvrzují vysoký stupeň spokojenosti s poskytovanými informacemi (99,2 %). Výsledek vyplynul z průzkumu Eurobarometru provedeného v únoru 2006 ve slovinských podnicích.

Důležitou roli pro zajištění bezproblémového přechodu k euru hrají komunikace a informace. Což opětovně potvrdil stav veřejného mínění. Pokud jsou občané a podniky plně informováni o praktických důsledcích zavedení eura, pocítují při zavádění jednotné

58 European Central Bank.: Flash Barometr 201. [on-line], 2010, [cit. 2010-02-08]. European Central Bank.: The Euro at ten lesson and challenges [on-line], 2010, [cit. 2010-02-08]. Dostupné z: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/euroattenen2009en.pdf>>

měny vyšší důvěru a zdá se, že mají méně potíží. Naopak nedostatek informací zpravidla vede k obavám a nepochopením.

2.5 Plnění konvergenčních kritérií – konvergenční zprávy

2.5.1 Vyhodnocení konvergenční zpráv za rok 2004 a 2006

Základem pro udržení vysokého stupně konvergence bylo realizování zdravé fiskální konsolidace a umírněné mzdové politiky s pokročilými strukturálními změnami. Důležité bylo zvýšení flexibility trhu práce a pokračování v ekonomické liberalizaci, což mělo vést k zvýšení konkurence na trhu zboží a to mělo pomoci vytvořit prostředí, které by vedlo k cenové stabilitě a vyššímu potenciálnímu růstu.

V období od vstupu do ERM II Banka Slovenije využívá svoji facilitu měnových swapů k udržení stabilního kurzu tolaru k euru a zároveň udržuje domácí úrokové sazby nad úrovní sazeb v eurozóně. Tato politika, která vedla ke krátkodobě vysokému úrokovému diferenciálu vůči eurozóně, podpořila proces dezinflace.

Cenová stabilita

Slovinsko v referenčním období dosáhlo míry inflace měřené HICP ve výši 4,1 %. Tato výše byla značně nad požadovanou hodnotou, která je ukotvena ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Požadovaná hodnota je stanovena v maximální výši 1,5 procentního bodu nad průměrnou inflací tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Z dlouhodobější retrospektivy inflace spotřebitelských cen postupným tempem klesala a to až do roku 1999, kdy tato tendence byla přerušena. Nikoliv na delší dobu, neboť o rok později sestupné tendence opět nastoupily⁵⁹.

59 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf)

Mnoho důležitých rozhodnutí, které se týkaly volby strategie, byly odraženy v inflačním vývoji. Příkladem lze uvést zavedení nového rámce měnové politiky z roku 2001. Mzdový růst, který je měřen nominální kompenzací na jednoho pracovníka se do roku 1999 zpomaloval, avšak v roce 2000 došlo k jeho značnému zrychlení, aby v roce 2003 opět zpomalil. K volatilitě inflačních měr značně přispěly dovozní ceny a to společně se změnami regulovaných cen a nepřímých daní⁶⁰.

Většina prognóz stanovených na rok 2004 očekávala míru inflace v rozmezí 3,6 % – 3,8 % a na rok 2005 se míra inflace očekávala v rozmezí 3,2 % – 3,3 %. S tímto obdobím bylo spojováno riziko růstu inflace spojované zejména s rostoucí domácí poptávkou a dalším zvyšováním regulovaných cen. V konvergenční zprávě z roku 2004 se uvádí: „*Tvorba prostředí vedoucího k cenové stabilitě ve Slovinsku bude záviset, kromě jiného, na realizaci příslušné měnové a fiskální politiky, která bude hrát hlavní roli v řízení inflačních tlaků vyvolaných poptávkou. Dále bude nezbytné urychlení dalších strukturálních reforem, jako je další deindexace, zejména mezd a některých sociálních transferů. Bude důležité zvýšit flexibilitu trhu práce a zajistit soulad růstu mezd a růstu produktivity práce. Je třeba brát v úvahu také vývoj v konkurenčních zemích. Pro zvýšení konkurence na trhu výrobků bude stejně důležité pokračování hospodářské liberalizace.*“⁶¹. Byl vznesen předpoklad, že proces dohánění bude mít taky pravděpodobný vliv na inflaci v příštích letech, ale jeho dosah vlivu lze přesně velmi těžko odhadnout.

V průběhu referenčního období za rok 2005 dosahovala ve Slovinsku průměrná míra inflace měřená HICP 2,5 %. Podle tehdejších odhadů průměrná míra inflace měla v nadcházejících měsících zůstat stabilní. V roce 2006 stoupla v lednu na 2,6 % a následně poklesla na 2,0 % v březnu. Harmonizace spotřebních daní z tabáku patřila mezi faktory, které mohly zapříčinit vzestup inflace až o 0,5 p.b.. Tato harmonizace byla předpokládána, že bude provedena ve třech etapách do roku 2008. Další možností bylo zvýšení sazby DPH, které by zvýšilo inflaci o 0,7 p.b.. Existují proinflační rizika, která jsou spojena s relativně silnou domácí poptávkou, a to v souvislosti se zrychlujícím se růstem objemu úvěrů a v důsledku konvergence úrokových sazeb. Dále se jedná o rizika související se

60 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf)

61 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf)

zvyšováním regulovaných cen. Také existovala rizika vyplývající z růstu mezd a případných sekundárních dopadů nedávného zvyšování cen energií⁶².

Kritérium směnného kurzu

Slovinsko vstoupilo do směnného kurzu ERM II 28. června 2004 (tj. méně než dva roky před šetřením prováděným ECB) s centrální paritou 239,64 tolaru za euro, což se v daném období blížilo tržní úrovni. Je důležité říci, že tolar před vstupem do ERM II postupně k euru zeslaboval. Slovinská politika byla v systému směnného kurzu zaměřena na dosažení stabilního devizového kurzu tolaru vůči euru. Následkem tohoto cíle bylo, že tolar se pohyboval blízko své centrální parity. Od politiky oslabování tolaru vůči euru Slovinsko opustilo po vstupu do ERM II. Domácí krátkodobé úrokové sazby zůstávaly na vyšší úrovni než u ostatních zemí v eurozóně.⁶³

Banka Slovenije udržovala volatilitu své měny na velmi nízké úrovni prostřednictvím své facility měnových swapů. Příležitostně realizovala přímé nákupy cizích měn s cílem snížit kumulovanou částku splatných swapů, což implikovalo celkově významné čisté nákupy cizích měn za účelem absorbování potenciálních tlaků na posílení měny.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Slovinsko v roce 2003 vykazovalo, vládní deficit 2 % k HDP. Hodnota vládního deficitu se pohybovala pod doporučenou hodnotou. Na rok 2004 byla prognózována hodnota deficitu 2,3 % HDP. Přitom skutečná hodnota čila 1,9 % HDP⁶⁴. Vývoj udržitelnosti financí jak z pohledu vládního deficitu tak i veřejného dluhu za období let 2001 až 2005. Vládní deficit od roku 2001 snižoval a to z hodnoty 2,8 % z roku 2001 k hodnotě 1,9 % z února roku 2005. O veřejném dluhu to neplatí, jelikož se v daném období oproti vládnímu dluhu

62 Convergence Report, Convergence Report 2006 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf)

63 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf)

64 Statistični urad Republike Slovenije, National accounts [online] Reporting of Government deficit and debt levels, 2001-2005 [cit. 1.8.2010] dostupný z [www<http://www.stat.si/eng/novice_poglej.asp?ID=469>](http://www.stat.si/eng/novice_poglej.asp?ID=469)

zvyšoval. V roce 2001 jeho hodnota dosahovala 28,1 % a v únoru 2005 byla výše dluhu 30,1 % HDP, když původně byla předpokládaná hodnota 30,8 %⁶⁵. Tento nárůst byl stále pod referenční hodnotou daného kritéria (max. 60 %) nutného pro přijetí eura.

Slovinsku bylo doporučeno pokračování ve fiskální konsolidaci, tak aby splnilo střednědobý cíl, který je v Konvergenčním programu Slovinska stanoven jako schodek ve výši 1 % HDP.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb před rokem 2004 byla 5,2 %, tj. pod referenční hodnotou kritéria úrokových sazeb. Dlouhodobé úrokové sazby na Slovinsku se značně přiblížily k průměrnému výnosu dluhopisů v eurozóně, což bylo odrazem zejména důvěry v dezinflační strategii prováděnou Banka Slovenije a v ekonomický a fiskální vývoj Slovinska. Za rok 2005 a 2006 průměrná hodnota byla 3,8 %, což bylo výrazně pod referenční hodnotou kritéria úrokových sazeb⁶⁶.

Slovinsko muselo realizovat zdravou fiskální konsolidaci, která by také omezila potenciální poptávkové tlaky v ekonomice, a umírněnou mzdovou politiku, která bude odrážet růst produktivity práce a vývoj v konkurenčních zemích. Dále bylo zemi doporučeno, aby pokračovala se strukturálními reformami. Prostředí vedoucí k cenové stabilitě může být vytvořeno zejména díky zvýšení flexibility trhu práce prostřednictvím deindexace a pokračování ekonomické liberalizace vedoucí k vyšší konkurenci na trzích zboží a služeb. Po nedávné novelizaci zákona o slovinské centrální bance byl její statut v souladu s požadavky Smlouvy a Statutu pro třetí etapu Hospodářské a měnové unie.

Na začátku této kapitoly bylo uvedeno, že se budou charakterizovat praktické přípravy pro zavedení eura. Mezi tyto praktické přípravy patří obeznámení veřejností s eurem, výměna

65 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf)

66 Convergence Report, Convergence Report 2006 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit. 1.1.2010]. Dostupný z [www <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf>](http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf)

hotového oběživa, předzásobení a druhotné předzásobení před dnem zavedení eura, období používání dvojího oběživa a rychlé vrácení národní měny. Po praktických přípravách byly charakterizovány převody finančních administrativních systémů. Během této operace bylo převedeno zhruba 2,3 mil. bankovních účtů a to jak fyzických tak i právnických osob⁶⁷.

Důležitou součástí bylo také sledování vývoje cen a to zejména v období během přechodu na euro. Vývoj cen je také spjat s vnímáním cen, kde Slovinsko během ledna a února 2007 zaznamenalo určitou podobnost s první vlnou rozšiřování. V březnu a dubnu došlo k určitému poklesu. Tento pokles by mohl naznačovat, že intenzivní snaha slovinských úřadů o komunikaci byla efektivní. Také bylo důležité, aby se sledovala reakce veřejnosti na daný přechod. Dle zpráv z výzkumů, které si nechala zhotovit evropská komise, bylo zřejmé, že slovinská veřejnost na přechod k euru reagovala velice kladně. Procentuálně vyjádřeno přibližně 95 % obyvatel byla s efektivností přechodu spokojena. Poslední podkapitolou, která byla v teoretické části charakterizována, je vyhodnocení konvergenčních zpráv, na základě kterých se rozhoduje o povolení či odmítnutí přijetí eura. V těchto zprávách byly analyzovány vývoje všech konvergenčních kritérií i fiskálních. Na základě těchto zpráv se Slovinsko rozhodlo pro převzetí společné měny euro⁶⁸⁶⁹.

67 The European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010, [cit.2009-11-30]. Dostupný z <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDF>>

68 Convergence Report, Convergence Report 2004 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010,[cit. 1.1.2010]. Dostupný z www <<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>>

69 Convergence Report, Convergence Report 2006 [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2010 ,[cit. 1.1.2010]. Dostupný z www <<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf>>

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této diplomové práce se bude skládat z jedné kapitoly, ve které bude popsán růst celkového hrubého domácího produktu. Cílem této práce je prokázat, zda a v jaké výši je vývoj hrubého domácího produktu závislý na vývoji jednotlivých složek agregátního důchodu. Druhým cílem je verifikace hypotézy, zda zavedení eura v zemi mělo výrazný vliv na vývoj domácí ekonomiky.

Nejprve v této kapitole bude analyzován meziroční vývoj hrubého domácího produktu (dále jen HDP), na který naváže analyzování závislosti jeho jednotlivých složek. U složky, která bude mít nejsilnější závislost, bude také provedena analýza, která by měla určit, jaké faktory na danou složku nejvíce působí. Posléze tato složka bude podrobněji charakterizována v časovém období 2005 – 2009.

Mimo složky, u které bude zjištěna nejsilnější závislost, budou také charakterizovány i ostatní složky, které se podílely na tvorbě celkového HDP. V závěru této kapitoly budou jednotlivé složky shrnuty a doplněny o ostatní faktory, které mohou ovlivnit vývoj slovinské ekonomiky.

3 EKONOMICKÝ VÝVOJ HDP SLOVINSKA PŘED A PO PŘIJETÍ EURA

Hrubý domácí produkt (HDP) je jedním z hlavních ukazatelů ekonomického vývoje v zemi. V praktické části této práce se bude analyzovat jeho vývoj před a po zavedení společné měny. Během jednotlivých analýz se bude zkoumat vliv jednotlivých komponent na jeho vývoj. Komponentami jsou myšlené spotřeba domácností, investice a vládní výdaje. Pro potřeby této práce se abstrahuje od platební bilance, budou se zkoumat pouze domácí složky ekonomiky, které lze odvodit z rovnice $Y=AD$, $AD=C+I+G$. Přičemž Y značí rovnovážnou produkci měřenou ukazatelem HDP, AD značí agregátní poptávku na domácím trhu. Složkami agregátní poptávky jsou spotřeba (C), investice (I) a vládní výdaje (G)⁷⁰.

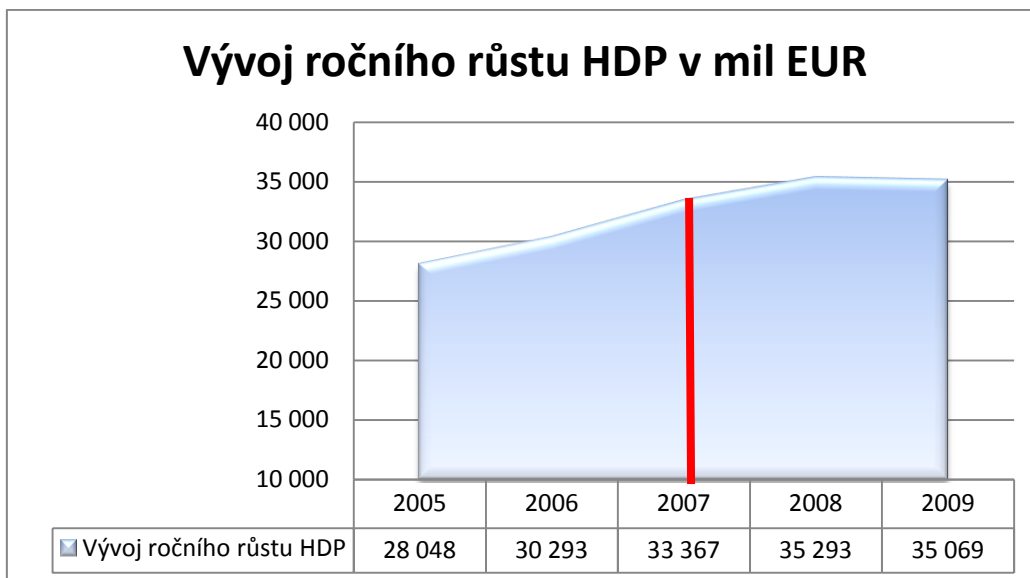
Při studii vývoje ekonomického ukazatele se bude vycházet z reálných veličin, takže všechny vstupní komponenty v běžných cenách budou očištěny o vliv inflace. V tomto případě se jedná o očištění vlivu Indexu spotřebitelských cen (CPI) v meziročních změnách.

3.1 Meziroční vývoj HDP

Ve sledovaném období tj. od roku 2005 do roku 2009 mělo HDP rostoucí trend jak v období před zavedením eura tak i po zavedení společné měny. V roce 2007 po zavedení jednotné měny byl růst HDP znatelně větší než v předešlém roce. V roce 2008 došlo k mírnému růstu. V roce 2009 došlo k poklesu reálného důchodu⁷¹.

70 MACH, M., Makroekonomie II., Slaný, Melandrium, 3. Vyd. 2001, 367 s, ISBN 80-86175-18-9

71 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Obr.4: Vývoj ročního růstu HDP v mil. EUR

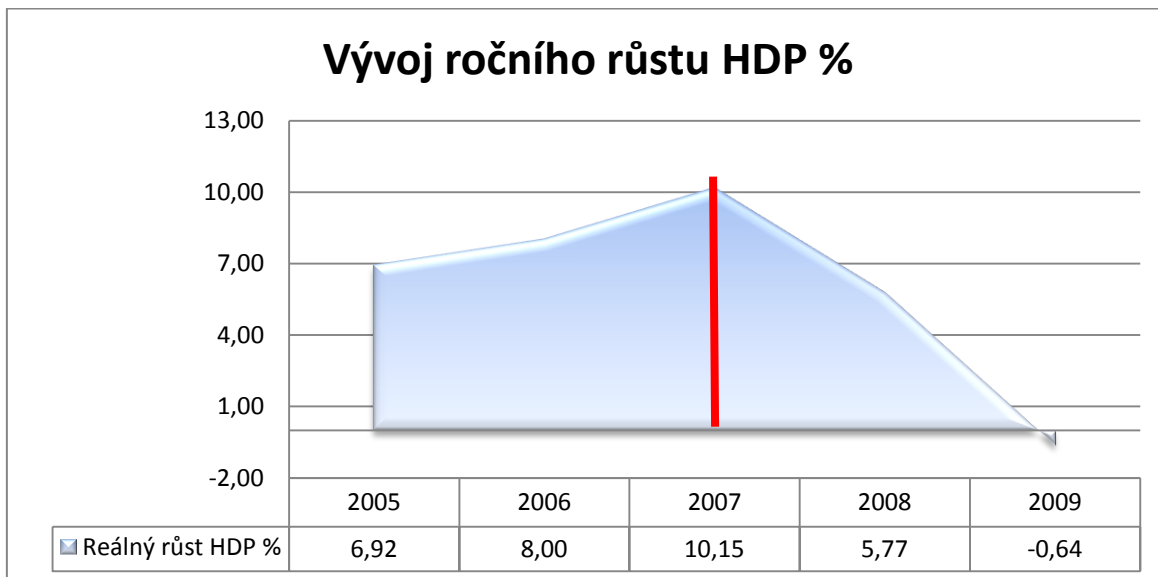
Lepší pohled na vývoj HDP ukazuje graf Vývoje ročního růstu HDP v % (viz obrázek č. 4). I v tomto případě jsou veškeré hodnoty reálné, tedy nominální hodnoty jsou očištěné o vliv cen. Procentní vývoj lépe vystihuje skutečnou meziroční míru růstu.

V roce 2005 byla peněžní hodnota HDP 28 048 mil. EUR. Následující rok činila hodnota HDP 30 293 mil. EUR, což představuje procentuální růst 8 %. Tento nárůst nebyl zanedbatelný. Daleko rozsáhlejší nárůst byl zaznamenán v následujícím roce 2007, kde procentuální nárůst byl ve výši 10,15 %. V peněžní hodnotě to znamená, že HDP činilo 33 367 mil. EUR. Příčiny tohoto růstu jsou analyzovány v následujících kapitolách. Tento rok je významný, jelikož na začátku tohoto roku bylo zavedeno euro⁷².

V roce 2008 nastal v růstu obrat. Oproti roku 2007 došlo k poklesu růstu na úroveň roční procentuální změny ve výši 5,77 %. V peněžní hodnotě to znamená, že velikost HDP činila 35 293 mil. EUR. Předpokládaný vliv měla na tento stav začínající hospodářská krize, jenž

72 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb-Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

se znatelněji projevila v roce 2009, kdy HDP v peněžní hodnotě činilo 35 069 mil. EUR a procentní změna byla -0,64 %.⁷³

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Obr.5: Vývoj ročního růstu HDP v %.

Po shrnutí celého sledovaného období, lze říci, že se v prvních třech letech HDP vyvíjelo velmi pozitivně. Meziroční přírůstky byly relativně vysoké. Situace se změnila po roce 2007, kdy nárůst HDP v roce 2008 byl daleko nižší než v předešlých obdobích. Možnou příčinou tohoto efektu byl začínající nástup novodobé hospodářské krize, která ve velkém rozsahu vyvrcholila v roce 2009, kdy došlo k poklesu ve vývoji reálného HDP. Oproti roku 2008 HDP pokleslo o -0,64%. Daná situace je zřetelně vidět na grafu s názvem „Vývoj ročního růstu HDP v %“.⁷⁴

Po analyzování vývoje růstu HDP je potřeba se zaměřit na to, co tento vývoj mohlo ovlivnit. Pro zjištění závislosti růstu jednotlivých složek HDP na jeho růstu se využívá korelační analýza. Z korelační analýzy vyplyne, zda jsou veličiny na sobě závislé či ne. Pokud jsou závislé, tak jak moc jsou závislé a jestli jsou přímo úměrné či nepřímo úměrné.

⁷³ Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

⁷⁴ Uvedeno výše

3.2 Korelace jednotlivých komponent s vývojem HDP

Jak bylo již zmíněno, tak HDP je tvořeno několika komponentami, které mohou ovlivnit jeho růst. Každá z těchto komponent může mít na růst HDP jiný vliv. Největší význam se v analýze klade spotřebě poté investicím a v poslední řadě vládním výdajům. Pro potvrzení či vyvrácení těchto předpokladů bude v této práci zkonstruována korelační analýza, která potvrdí či vyvrátí závislost komponent s růstem HDP.

3.2.1 Korelace HDP a spotřeby

První komponentou, na kterou se korelační analýza zaměří, bude spotřeba. Spotřeba je jednou z nejdůležitějších složek důchodů. Jsou to právě domácnosti, které spolu s jejich spotřebním chováním ovlivňují spotřebu a tím i celkový růst HDP. V následující tabulce jsou uvedeny údaje o vývoji, jak spotřeby, tak i HDP.

Tab.1: Korelace spotřeby

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálné HDP	28 048,39	30 293,07	33 366,99	35 293,00	35 068,78
Meziroční % nárůst		8,00	10,15	5,77	-0,64
Realná C	15 206,73	16 001,56	17 585,04	18 695,18	19 432,21
Meziroční % nárůst		5,23	9,90	6,31	3,94
Korelace	0,9751 = 97,51 %				

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty,2010 ,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Tabulka znázorňuje vývoj růstu reálného HDP a růstu reálné spotřeby v rozmezí let 2005 – 2009. V roce 2006 reálná spotřeba dosáhla úrovně 16 001,56 mil. EUR a oproti roku 2005 byl procentuální nárůst 5,23 %. V následném roce 2007 byl zaznamenán největší nárůst 9,90%. V peněžní hodnotě to znamenalo, že hodnota reálné spotřeby byla 17 585,04 mil. EUR. V roce 2008 došlo k poklesu růstu o 3,6 % tedy nárůst byl pouhých 6,31% a v peněžní hodnotě činila reálná spotřeba 18 695,18 mil. EUR. K dalšímu poklesu růstu spotřeby došlo v roce 2009, kdy procentuální nárůst činil pouhých 3,94 % a celková hodnota byla 19 432,21 mil. EUR. Z tabulky je vidět nesoulad mezi růstem spotřeby, HDP

kdy spotřeba rostla, ale HDP kleslo. Za tento propad HDP může velký pokles investic, o kterých bude hovořeno v pozdější části této práce⁷⁵.

Z daných dat je na první pohled znatelně vidět, že v letech 2005 – 2008 značně rostly obě dvě komponenty. Výjimku tvoří pouze rok 2009, kdy rostla spotřeba, ale celkový hrubý domácí produkt klesl. Nejvyšší procentuální nárůst HDP zaznamenal v roce 2007, a to 10,15 % oproti předešlému roku 2006. I v tomto roce byl zaznamenán také nejvyšší nárůst spotřeby ve výši 9,90 % oproti roku 2006⁷⁶.

Zhotovená korelační analýza zaměřená na zjištění, zda vývoj HDP ovlivňuje vývoj spotřeby, nám ukázala, že daný předpoklad je správný. Jinými slovy růst HDP je závislý na případném růstu či poklesu této komponenty. Důkazem tohoto tvrzení je závislost obou dvou proměnných, která po zaokrouhlení činí 97,51 %. V tomto případě mluvíme o silně kladné závislosti růstu reálného HDP na vývoji reálné spotřeby.

3.2.2 Korelace HDP a vládních výdajů

V předešlé části bylo prokázáno, jak vývoj HDP ovlivňuje spotřeba. Další zkoumanou komponentou v korelační analýze budou tedy vládní výdaje, jejichž vývoj je zaznamenán v následující tabulce spolu s růstem HDP.

Tab.2: Korelace vládních výdajů

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálné HDP	28 048,39	30 293,07	33 366,99	35 293,00	35 068,78
Meziroční % nárůst		8,00	10,15	5,77	-0,64
Reálné G	5 319,32	5 682,63	5 781,47	6 393,85	7 104,36
Meziroční % nárůst		6,83	1,74	10,59	11,11
Korelace	0,8471 = 84, 71 %				

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

75 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

76 Uvedeno výše

Při bližším pohledu na dané údaje lze vyčíst, jak se obě dvě veličiny vyvíjely. Vývoj HDP je již popsán dříve. Proto se více bude rozebírat vývoj vládních výdajů. O vládních výdajích lze říci, že po celou dobu sledovaného období rostly. V sledovaném období roku 2005 činili 5 319,32 mil. EUR. O rok později tato hodnota vzrostla o 6,83 % a jejich celková hodnota činila 5 682,63 mil. EUR, je to třetí největší nárůst v celkovém sledovaném období⁷⁷.

V roce 2007, kdy byla zavedená společná měna, došlo k markantnímu nárůstu HDP. Jeho meziroční nárůst činil 10,15 %, v peněžních hodnotách 35 366,99 mil. EUR. Zatímco vládní výdaje vzrostly o pouhých 1,74 % tj. 5 781,47 mil. EUR. Důvod nízkého růstu vládních výdajů je zapříčiněn značným nárůstem investic a spotřeby. V tomto období vláda neměla žádný důvod podporovat domácí ekonomiku nějakým razantním zvýšením vládních výdajů (G), jak již bylo dříve zmíněno, tak došlo k velikému nárůstu investic a spotřeby, který mohl být spojen se zavedením jednotné měny a tím umožněnému snížení transakčních nákladů⁷⁸.

Rozsáhlejší nárůsty byly zaznamenány v letech 2008 a 2009. V roce 2008 vládní výdaje meziročně vzrostly o 10,59 % tedy z hodnoty 5 781,47 mil. EUR na 6 393,85 mil. EUR. Avšak HDP v tomto meziročním růstu zaznamenalo radikálně nižší nárůst o 5,77 % k předešlému roku. V peněžní hodnotě to znamená, že reálné HDP z původní hodnoty z roku 2008, která byla 33 367 mil. EUR, vzrostlo na 35 293 mil. EUR.

V dalším roce 2009 byl růst vládních výdajů o 11,11%, ačkoliv celková výše HDP klesla oproti roku 2008 o -0,64 %. Opačný trend vykázal rok 2007, kdy růst HDP byl 10,15 % oproti předešlému roku 2006, avšak růst vládních výdajů byl v daném období nejnižší a činil pouhé 1,74 % oproti roku 2006.⁷⁹

V letech 2008 a 2009 byl velký nárůst vládních výdajů, jelikož z domácí ekonomiky došlo k velmi razantnímu poklesu investic. Zejména v roce 2009, kdy se již začala projevovat hospodářská krize. Důvodem tohoto odlivu, byl možný strach investorů, že by mohly trazit

77 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

78 Uvedeno výše

79 Uvedeno výše

na svých investicích, a tak je raději přesunuly do bezpečnějších oblastí. Více o vývoji investice v následujících kapitolách.

I v tomto případě bylo výsledkem korelační analýzy potvrzení skutečnosti, že růst HDP je spojený s vývojem růstu či poklesem vládních výdajů. V tomto případě byla závislost nižší než u spotřeby, a to ve výši 84,71 %. I přesto se dá říci, že závislost obou složek je silná, kladná a přímá.

3.2.3 Korelace HDP a investic

V předchozích podkapitolách byly prozkoumány dvě ze tří složek, které tvoří celkové HDP. U obou dvou předešlých komponent korelační analýza potvrdila vzájemnou závislost mezi nimi a růstem HDP. Poslední složkou, která tvoří celkové HDP v podmínkách domácí ekonomiky (v tomto případě abstrahujeme od platební bilance), jsou investice včetně již dříve zmíněných komponent spotřeby a vládních výdajů.

Tab.3: Korelace investic

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálné HDP	28 048,39	30 293,07	33 366,99	35 293,00	35 068,78
Meziroční % nárůst		8,00	10,15	5,77	-0,64
Reálné I	7 636,78	8 765,66	10 575,00	11 276,06	8 076,51
Meziroční % nárůst		14,78	20,64	6,63	-28,37
Korelace	0,6019 = 60,19 %				

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010 ,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Vývoj investic ve sledovaném období je znázorněn ve výše uvedené tabulce. Z daných údajů je na první pohled vidět, že v celém sledovaném období investice zvyšovaly svůj peněžní objem. V roce 2006 byl meziroční procentuální nárůst 14,78 % a v peněžních jednotkách to činilo 8 765,66 mil. EUR⁸⁰.

⁸⁰ Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Nejrazantnější nárůst byl zaznamenán o rok později (2007), kdy Slovinsko přestoupilo ze své národní měny na euro. V tomto roce meziroční nárůst byl 20,34 % a celková hodnota investic byla 10 575 mil. EUR. Oproti vývoji HDP jsou nárůsty investic značné velké, lze přepokládat, že situace v zemi byla stabilní a že se zde vytvořil bezpečný prostor pro soukromé investice. Díky značném rozsáhlému růstu investic slovinská vláda snížila vládní výdaje (viz předchozí podkapitola⁸¹).

O rok později investice též zaznamenaly nárůst, ale ne už v takové výši. Meziroční nárůst byl pouhých 6,63%, celková hodnota investic byla 11 276,06 mil. EUR. V roce 2009 došlo k razantnímu poklesu investic. Investice poklesly meziročně o -28,37 % na 8 076,51 mil. EUR. Tento velký odliv kapitálů ze země se značně promítl na vývoji HDP. Ani relativně silný růst spotřeby neovlivnil pokles celkové reálného důchodu⁸².

Co se týče vývoje HDP v závislosti na vývoji investic, lze říci, že průběh obou dvou veličin je podobný, ale ne až tak jako u spotřeby. Velká podobnost je u růstu v období let 2006 až 2007, kde větší podíl růstu zaznamenalo HDP.

3.3 Shrnutí vývoje

Po roce 2007 došlo k poklesu vývoje růstu u obou zmiňovaných veličin, nicméně je potřeba říci, že nárůst HDP činil v roce 2008 5,77 % oproti roku 2007, zatímco investice v tomto období zaznamenaly nárůst 6,63%. Naproti tomu v roce 2009 obě dvě veličiny zaznamenaly razantní pokles. Hrubý domácí produkt meziročně klesl o -0,64 % a investice klesly o -28,37 %.

Zhotovená korelační analýza potvrdila přímou a poměrně silnou závislost vývoje HDP na vývoji spotřeby ve výši 60,19 %. I když je nutné říci, že v tomto případě není tak silná jako např. u spotřeby či vládních výdajů.

81 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

82 Uvedno výše

Z výsledků, které byly získány korelační analýzou, lze usoudit, že nejvíce korelovanou veličinou spojenou s růstem HDP je první zmiňovaná spotřeba. Ostatní dvě komponenty obzvláště pak vládní výdaje mají též zásadní vliv na vývoj HDP.

V úvodu této kapitoly byl zmíněn předpoklad, že nejméně korelovanou složkou budou vládní výdaje a ne investice. V tomto případě korelační analýza prokázala, že předpoklad byl milný, a že nejméně korelovanou složkou jsou investice a ne předpovídané vládní výdaje.

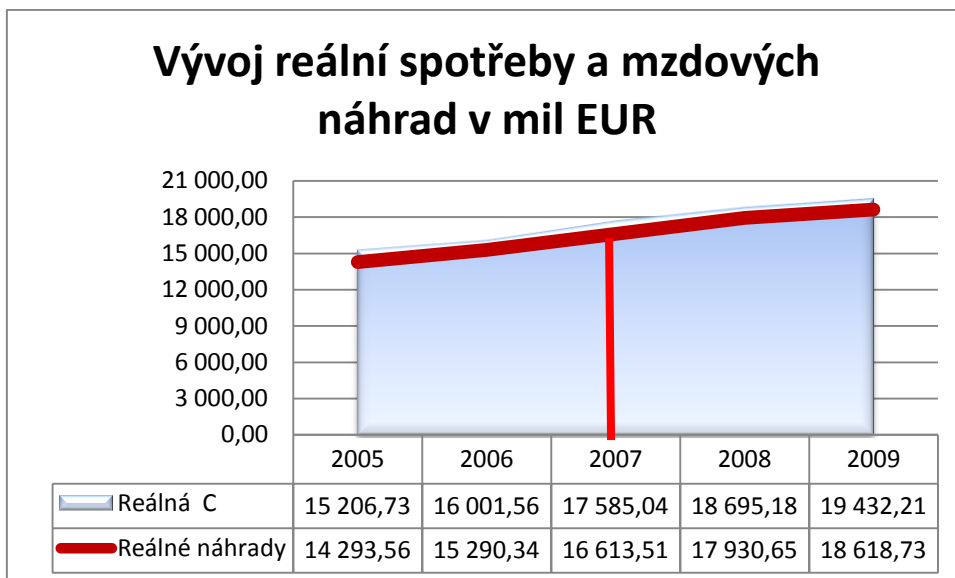
3.4 Vliv jednotlivých faktorů na celkovou spotřebu

V předešlé části bylo zjištěno, že spotřeba nejvíce ovlivňuje celkový HDP. Otázkou je co to zapříčiňuje, jestli zvýšení mezd, nárůst transferů nebo samotné zavedení jednotné měny. Nyní se zkoumání zaměří na to, jak např. mzdové náhrady ovlivnily vývoj celkové spotřeby.

3.4.1 Mzdové náhrady a transfery

Mzdové náhrady (mzdy či platy) včetně sociálních příspěvků od zaměstnavatelů patří mezi hlavní faktory, které ovlivňují výši spotřeby neboli ovlivňují to, kolik jsou domácnosti schopné v určitém období spotřebovat. Jejich spotřební chování závisí obzvláště na jejich vlastních finančních možnostech. Pro potvrzení předpokladu, že finance ovlivňují spotřební chování, se taktéž využije korelační analýza.

V následujícím grafu je znázorněn průběh vývoje obou dvou komponent.

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad [online], Národní účty, 2010,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Obr.6: Vývoj reálné spotřeby a mzdových náhrad v mil. EUR

Výše uvedený graf zobrazuje vývoj reální spotřeby a reálných náhrad. Na první pohled je patrné, že obě dvě složky mají ve sledované období stejný rostoucí trend. Lze předpokládat, že míra závislosti mezi těmito faktory bude silná a kladná.

Tab.4: Korelace reálných náhrad

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálná C	15 206,73	16 001,56	17 585,04	18 695,18	19 432,21
Meziroční % nárůst		5,23	9,90	6,31	3,94
Reálné náhrady	14 293,56	15 290,34	16 613,51	17 930,65	18 618,73
Meziroční % nárůst		6,97	8,65	7,93	3,84
Korelace	0,9983= 99,83 %				

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

V roce 2005 reálné náhrady činily 14 293,56 mil. EUR. O rok později vzrostly o 6,97 % na hodnotu 15 290,34 mil. EUR. Nárůst náhrad byl větší než nárůst celkové spotřeby. V roce 2007, kdy bylo zavedeno euro, byla situace podobná, akorát spotřeba zaznamenala vyšší procentuální nárůst než náhrady. Celkem to bylo 17 585,04 mil. EUR, zatímco náhrady

v celkové výši tvořily hodnotu 16 613,51 mil. EUR. Náhrady vzrostly o 8,65 % a spotřeba o 9,90 %.⁸³

V roce 2008 se situace znovu změnila, když růst náhrad byl vyšší než růst spotřeby. Spotřeba vzrostla z 17 585,04 mil. EUR na 18 585,4 mil. EUR, což znamenalo růst o 6,31% a náhrady vzrostly o 7,93 % na 17 930,65 mil. EUR. I při vyšším nárůstu náhrad byla celková hodnota spotřeby vyšší. V následujícím roce procentuální růst obou komponent byl téměř totožný. Spotřeba vzrostla o 3,94 % na hodnotu 19 432,21 mil. EUR a náhrady byly 18 618,73 mil. EUR a vzrostly o 3,84 % oproti předešlému roku.⁸⁴

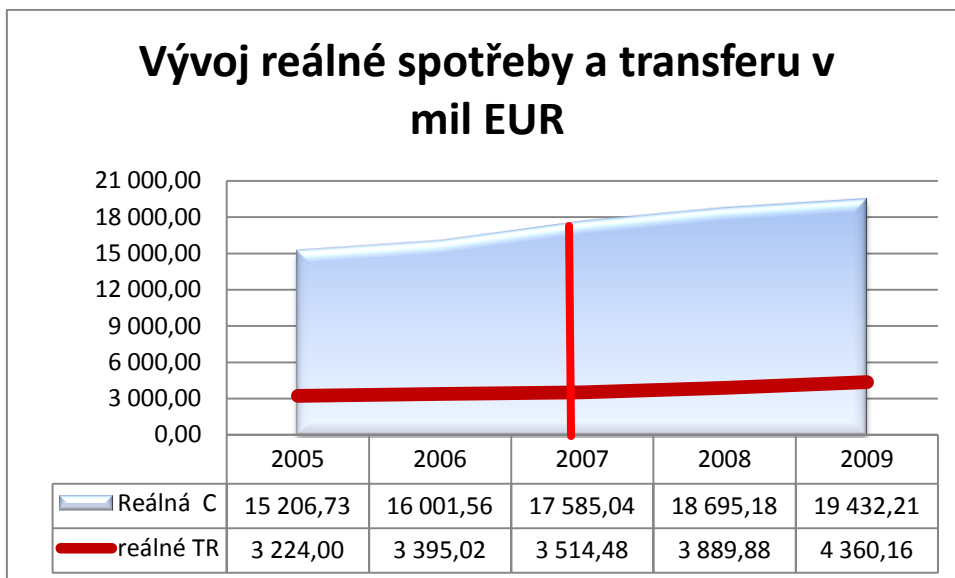
O vývoji obou dvou komponent lze říci, že se vyjely v procentuálních změnách velice podobně a i to může nasvědčovat velmi silné korelaci mezi nimi, kterou následně lze potvrdit provedenou korelační analýzou.

Zhotovená analýza potvrdila, že předpoklad byl správný. Opravdu zde existuje silná a kladná závislost mezi růstem spotřeby a vývojem náhrad. Jinak řečeno, rostou-li náhrady, roste tím spotřeba a díky rostoucí spotřebě roste hrubý domácí produkt.

Dalším faktorem, o kterém byl vznesen předpoklad, že by mohl ovlivňovat spotřební chování domácností, jsou transfery. Transfery jsou státem vyplácené dávky sociálního zajištění pro skupinu obyvatelstva sociálně slabších. Stejným postupem jako byly rozepsány mzdové náhrady, budou popsány i transfery.

83 83 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

84 Uvedeno výše

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, ,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Databaze/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Obr.7: Vývoj reálné spotřeby a transferu v mil. EUR

Z výše uvedeného grafu je znatelně vidět vývoj spotřeby a transferu. Transfery po celé sledované období měly rostoucí trend. A lze také předpokládat, že vzájemná závislost obou proměnných bude silná a kladná.

Tab.5: Korelace transferu

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálná C	15 206,73	16 001,56	17 585,04	18 695,18	19 432,21
Meziroční % nárůst		5,23	9,90	6,31	3,94
reálné TR	3 224,00	3 395,02	3 514,48	3 889,88	4 360,16
Meziroční % nárůst		5,30	3,52	10,68	12,09
Korelace	0,9381 = 93,81%				

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, ,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Databaze/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Meziroční růst v roce 2006 měly obě dvě komponenty velice podobný. Spotřeba vzrostla o 5,23 % a její hodnota činila 16 001,56 mil. EUR a meziroční růst transferu byl ve srovnání s předešlým rokem 5,30 % a jeho celková hodnota činila 3 395,02 mil. EUR⁸⁵.

⁸⁵ 85 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb/Databaze-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Po zavedení společné měny došlo u transferu k menšímu nárůstu než v předešlém roce. Zato u spotřeby to bylo naopak, v roce 2007 zaznamenala nejvyšší nárůst ve sledovaném období a to o + 9,90 % na 17 585,04 mil. EUR⁸⁶.

Z daného vývoje je zřetelně viditelné, že spotřeba rostla rychleji než transfery. Vyplývá zde otázka proč. Důvodem daného stavu je ochota lidí se zadlužit a zvyšovat tím svoji spotřebu a zároveň spotřebovávat utržené transfery. Daná situace může být způsobená tím, že se veřejnost nebojí více spotřebovávat, cítí se bezpečně a necítí žádné nebezpečí neschopnosti splácet.

V následujících dvou letech došlo k výraznému nárůstu transferu. V roce 2008 byl 10,68 % nárůst (3 889,88 mil. EUR) a v roce 2009 vzrostly meziroční transfery o 12,09 % na 4 360,16 mil. EUR⁸⁷.

Pokud to srovnáme se spotřebou v těchto dvou letech, tak oproti roku 2007 zaznamenala meziroční poklesy růstu. V roce 2008 byl meziroční růst 6,31 %, což bylo v penězích vyjádřeno 18 695,18 mil. EUR. V následujícím roce 2009 spotřeba rostla ještě pomalejším tempem než v roce 2008. Růst spotřeby byl pouhých 3,94 % a celková částka spotřeby činila 19 432,21 mil. EUR.

V letech 2008 a 2009 transfery rostly a spotřeba klesala. Z této situace lze vyvodit předpoklad, že se veřejnost bála zadlužování, jelikož se ekonomická situace v zemi zhoršila. Proto utržené transfery byly ve větší výši, jelikož vláda vynaložila větší obnos vládních výdajů kvůli odchodu kapitálů ze slovinské ekonomiky. Za odchodem kapitálů a poklesu investic mohla začínající hospodářská krize.

Co se týká potvrzení či vyvrácení závislosti růstu spotřeby na růstu transferu, tak korelační analýza prokázala, že i spotřeba je na tomto faktoru (transfery) silně kladně závislá. Její závislost v procentech činí 93,81 %.

86 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

87 Výše uvedeno

V této kapitole byly prozkoumány závislosti celkové spotřeby na náhradách a transferech. Pro lepší pohled se analýza zaměří na jednotlivé části spotřeby a jejich závislosti na různých faktorech, které mohou ovlivnit jejich vývoj.

3.5 Vývoj jednotlivých částí spotřeby ve sledovaném období

Celkovou spotřebu lze lépe analyzovat po rozdělení na jednotlivé její komponenty, které jdou ještě hlouběji členit. V této práci je spotřeba rozdělena na dvanáct základních skupin, jejichž vývoj za sledované období 2005 – 2009 bude blíže analyzován a popsán. Mezi základních dvanáct částí patří: potraviny, alkoholické nápoje, bydlení, doprava, komunikace, zdraví, vzdělání, odívání, bytové zařízení, rekreace a kultura, restaurace a hotely a jiné služby.

V další části této diplomové práce se budou analyzovat předem zmíněné komponenty celkové reálné spotřeby z časového hlediska. Pro přehlednost budou zkoumány jen neobvykle výkyvy jak v kladném tak i záporném směru v odchylce $\pm 45\%$ od meziroční procentuální změny. Po zpracování všeobecného prozkoumání budou hlouběji analyzovány první dvě až tři složky, které zaznamenaly největší výkyvy ve sledovaném období.

3.5.1 Analýza vývoje za sledované období

Vývoj jednotlivých složek celkové spotřeby bude analyzován a prezentován na základě meziročních procentuálních změn ze čtyř sledovaných období. Dále budou výsledky zobrazeny a prezentovány v peněžním vyjádření. Na začátku každého období bude uvedena celková změna celkové reálné spotřeby. Pro přehlednost je vývoj jednotlivých částí spotřeby uveden v tabulce č. 7.

Tab.7: Podrobný přehled složek spotřeby

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Potraviny a nealkoholické nápoje	2366,15	2439,71	2658,01	2874,55	3058,87
Meziroční % nárůst		3,11%	8,95%	8,15%	6,41%
Alkoholické nápoje, tabák a narkotika	787,02	842,63	899,23	950,14	1085,03
Meziroční % nárůst		7,07%	6,72%	5,66%	14,20%
Odívání a obuvi	905,56	904,39	1008,40	1133,49	1180,97
Meziroční % nárůst		-0,13%	11,50%	12,41%	4,19%
Bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva	3023,22	3175,41	3322,20	3635,10	3888,70
Meziroční % nárůst		5,03%	4,62%	9,42%	6,98%
Bytové vybavení, zařízení a údržby	944,49	977,85	1109,56	1157,71	1170,07
Meziroční % nárůst		3,53%	13,47%	4,34%	1,07%
Zdraví	552,00	573,27	638,90	681,84	792,86
Meziroční % nárůst		3,85%	11,45%	6,72%	16,28%
Doprava	2481,66	2674,15	2972,59	3194,04	2960,65
Meziroční % nárůst		7,76%	11,16%	7,45%	-7,31%
Komunikace	556,78	603,12	576,35	609,08	644,30
Meziroční % nárůst		8,32%	-4,44%	5,68%	5,78%
Rekreace a kultura	1700,39	1769,95	1880,60	1900,00	1895,54
Meziroční % nárůst		4,09%	6,25%	1,03%	-0,23%
Vzdělávání	176,78	191,22	236,58	247,97	277,60
Meziroční % nárůst		8,17%	23,72%	4,81%	11,95%
Restaurace a hotely	1036,78	1108,20	1351,54	1420,25	1475,92
Meziroční % nárůst		6,89%	21,96%	5,08%	3,92%
Ostatní zboží a služby	1427,90	1542,24	1803,28	1925,92	1920,42
Meziroční % nárůst		8,01%	16,93%	6,80%	-0,29%
Celkem	15958,73	16802,24	18457,24	19729,99	20351,24
Meziroční % nárůst		5,29%	9,85%	6,90%	3,15%

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Meziroční vývoj 2006/2005

Charakterizování výsledků vývoje jednotlivých složek vychází z dat ze základního roku 2005. V následujícím roce byly zaznamenány ve většině případů kladné procentuální růsty

oproti roku předešlému. Výjimku tvoří pokles u složky odívání a obuvi, kde byl zjištěn pokles o -0,1 %. Celková spotřeba v tomto období zaznamenala růst ve výši 5,23 %.⁸⁸

Nejvýraznější kladné nárůsty byly zpozorovány u složky komunikace, vzdělání a ostatní zboží a služby. V oblasti komunikace byl meziroční nárůst + 8,3 %. V peněžním vyjádření to znamenalo, že v roce 2006 za komunikaci veřejnost zaplatila 603,12 mil. EUR a v roce 2005 veřejnost vynaložila peněžní prostředky za danou složku v celkové reálné hodnotě 556,78 mil. EUR. V rámci komunikace byl největší nárůst zjištěn u komodit telefony a faxová vybavení. Procentní meziroční růst zde byl ve výši +20,3 %⁸⁹.

U vzdělání byl konečný meziroční nárůst +8,2 % a v peněžní vyjádření vzrostla hodnota z původních 167,78 mil. EUR na 191,22 mil. EUR. I v tomto případě veřejnost značně do této složky investovala. Nejvíce byl však patrný nárůst u primárního vzdělání. Zde se nárůst meziročně zvýšil o + 13,2 %, a to z výchozí hodnoty 54,05 mil. EUR z roku 2005 na hodnotu 61,17 mil. EUR v roce 2006⁹⁰.

Poslední složkou, která zaznamenala velmi výrazný výkyv v meziročním procentuálním růstu, byla skupina ostatní zboží a služby. Tato skupina měla v roce 2005 výchozí stav 1427,90 mil. EUR. V následujícím roce se situace zlepšila a spotřeba této komodity vzrostla o +8% na celkovou hodnotu 1542,24 mil. EUR. Z tohoto růstu lze vyvodit fakt, že se veřejnost neobávala rozšířit své nákupní chování na nákup ostatního zboží a služeb. V ostatním zboží a službách nejvíce růstově dominovaly prostituce a finanční služby. V prostituci byl meziroční procentuální nárůst ve výši 24,6 %. Celková výše v roce 2006 byla 56,78 mil. EUR. Ve výchozím roce pro srovnání byla celková výše spotřebovaných finančních prostředků 45,56 mil. EUR⁹¹.

Tímto byly prezentovány složky spotřeby, které zaznamenaly velmi výrazné kladné nárůsty ve sledovaném období 2006/2005. V další části kapitoly budou analyzovány výrazné poklesy v meziročním vývoji.

88 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

89 Výše uvedeno

90 Výše uvedeno

91 Výše uvedeno

Meziroční pokles byl zaznamenán u složky odívání a obuv ve výši -0,1%. Tato hodnota není nijak markantní. V peněžním vyjádření spotřeba této komodity klesla z původní hodnoty 905,56 mil. EUR z roku 2005 na finální hodnotu 904,39 mil. EUR. V sekci odívání a obuv byl pokles hlavně u obuvi a to -0,7 %. Tedy výchozí hodnota z roku 2005 byla 197,95 mil. EUR, která v roce 2006 klesla na 196,59 mil. EUR. Stagnující stav byl v komoditě oblečení, kde byl minimální nárůst proti roku 2005, a to o + 0,03%. V roce 2005 ve Slovinsku občané spotřebovali své finanční prostředky za oblečení v hodnotě 707,61 mil. EUR a rok později v hodnotě 707,80 mil. EUR⁹².

V pořadí druhý nejnižší nárůst byl zpozorován u základní složky celkové spotřeby, a to u potravin a nealkoholických nápojů, kde meziroční změna činila 3,1 % a ve výdajovém vyjádření spotřeba vzrostla z 2 366,15 mil. EUR z roku 2005 na 2 437,71 mil. EUR v roce 2006. Slovinské domácnosti spotřebovaly v roce 2006 v oblasti jídla celkem 2 204,2 mil. EUR a v roce 2005 to bylo 2 136,59 mil. EUR⁹³.

Po analyzování a prezentování vývoje za sledované období 2006/2005 lze říci, že většina ze složek celkové spotřeby měla rostoucí trend. Výjimkou zde byla pouze oblast odívání a obuvi, ve které byl zjištěn mírný pokles o -0,1%.⁹⁴

Meziroční vývoj 2007/2006

Rok 2007 je velmi významný, jelikož v tomto roce byla ve Slovinsku přijata jednotná měna euro. V tomto sledovaném období slovinská veřejnost nejvíce utrácela svou finanční hotovost za vzdělání, restaurace a hotely a v neposlední řadě do ostatního zboží a služeb. Opačná situace nastala u složky bydlení, voda, elektřina a plyn, kdy byl zaznamenán nárůst pouze o +4,6%. Ještě rozsáhlejšího poklesu růstu bylo dosaženo u komunikace, kde došlo k poklesu o - 4,4%. Celkový meziroční růst byl u spotřeby 9,90 %.⁹⁵

92 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

93 Výše uvedeno

94 Výše uvedeno

95 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

První charakterizovanou složkou s jedním z nejvyšších kladných nárůstů bylo vzdělání, které vzrostlo o +23,7 % z hodnoty 191,22 mil. EUR na hodnotu 236,58 mil. EUR. O tomto nárůstu lze říci, že je velmi výrazný, proto bylo potřeba se na vzdělání podívat hlouběji a analyzovat jeho části. V 2007 byl zaznamenán největší nárůst u terciárního vzdělávání a u vzdělání, u kterého nelze identifikovat úroveň. Další výrazný nárůst zaznamenalo i základní vzdělání. Terciární vzdělání v roce 2006 mělo základní spotřebovanou hodnotu 61,95 mil. EUR a o rok později se tato hodnota zvýšila o 30,6 % na celkovou hodnotu 80,89 mil. EUR. Nárůst je to velmi výrazný. Co týče vzdělání nedefinované úrovně, tak u něj se vycházelo z hodnoty 47,23 mil. EUR z roku 2006. Meziroční růst byl ve výši 26,5 %. A v roce 2007 byla celková spotřeba za tento typ vzdělání ve výši 59,58 mil. EUR⁹⁶.

Další významnou oblastí, která se mohla prezentovat výraznými meziročními nárůsty, byla skupina restaurací a hotelů. V této oblasti byly zpozorovány procentuální meziroční nárůsty ve sledovaném období v hodnotě +22 %. Tedy v rámci peněžního vyjádření to znamená, že z původní hodnoty z roku 2006, která byla 1108,20 mil. EUR se tato následně v roce 2007 zvýšila na 1351,54 mil. EUR. Při podrobnějším pohledu je zřetelně vidět, že na takto vysokém růstu se podílely všechny podskupiny, a to stravovací služby a ubytovací služby. U sektoru stravovací služby byl meziroční růst ve výši 20 %. Tedy původní hodnota z roku 2006, která byla 861,46 mil. EUR se zvýšila v následujícím roce na hodnotu 1033,59 mil. EUR. A u sektoru ubytovací služby, byl nárůst dokonce ještě větší a to ve výši 28,9 %. Tedy v roce 2007 veřejnost spotřebovala své peněžní prostředky v této sekci v hodnotě 317,95 mil. EUR. V roce 2006 to bylo pouze 246,73 mil. EUR. Z tohoto vývoje lze předpokládat, že se veřejnost nebála více spotřebovávat své finanční prostředky.⁹⁷

I v tomto sledovaném období výrazně vzrostla spotřeba ostatního zboží a služeb. Oproti předešlému sledovanému období byl nárůst zcela razantní. V řeči čísel to znamená, že spotřeba těchto komodit vzrostla o +16,9%. Tedy z původní hodnoty z roku 2006, která byla 1542,24 mil. EUR činila na konci následujícího roku 1803,28 mil. EUR. Nejvyšší

96 Výše uvedeno

97 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

nárůsty byly v oblasti pojištění a s tím spojené oblasti finančních služeb. Výchozí hodnota v roce 2006 byla 346,05 mil. EUR. Konečná hodnota v roce 2007 představovala 416,51 mil. EUR. Co se týká meziročního růstu, tak ten byl ve výši 20,4 %. V oblasti finančních služeb byla situace podobná, také zde byl velký meziroční nárůst ve výši 29,8 %. V peněžním vyjádření se spotřeba z roku 2006 byla ve výši 431,23 mil. EUR zvýšila na 559,75 mil. EUR v 2007. Z toho vyplývá otázka, proč veřejnost měla tendence vkládat své finanční prostředky do různých pojištění a finančních služeb⁹⁸.

Po zanalyzování částí celkové spotřeby, které zaznamenaly v sledovaném období vysoké nárůsty, se nyní pozornost zaměří na pokles růstu či dokonce na samotný pokles. Nejmenšího kladného nárůstu v tomto období zaznamenala oblast kultury a rekreace. Přírůstek této oblasti činil +6,3%, přesto je vyšší než v předchozím období, kde činil +4,1%. Ve sledovaném období byla konečná spotřeba v peněžním vyjádření u restaurací a kultury v hodnotě 1880,60 mil. EUR. Tedy oproti minulému období, kde byla celková hodnota 1769,95 mil. EUR, vzrostla o 110,65 mil. EUR⁹⁹.

Menší pokles růstu byl zjištěn i u skupiny, která v sobě zahrnuje bydlení, vodu, elektřinu a plyn. V předchozím období byl nárůst +5% a nyní pouze + 4,6%. V peněžním vyjádření to znamená nárůst spotřeby z 3175,41 mil. EUR (2006) na 3322,20 mil. EUR v roce 2007. Při detailnějším prozkoumání lze odhalit opačný trend v komoditě údržba a opravy bytů, kde byl zaznamenán meziroční růst ve výši 14,5 %. Na druhé straně byl zjištěn meziroční pokles tempa růstu u nájemného za bydlení z 3,7 % v 2006/2005 na 3,5 % v 2007/2006.¹⁰⁰ Ještě výraznější pokles tempa růstu byl zaznamenán u elektřiny, plynu a jiných paliv. Tempo růstu kleslo z 7,1 % (2006/2005) na 3,8 % ve sledovaném období.¹⁰¹

Nejhoršího výsledku zaznamenala oblast komunikace, která v předešlém období velmi dobře rostla. V roce 2007 byl zaznamenán u komunikace pokles -4,4%. Tedy z původní hodnoty 603,12 mil. EUR klesla na konci roku 2007 na hodnotu 576,35 mil. EUR. Největší

98 Výše uvedeno

99 Výše uvedeno

100 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

101 Výše uvedeno

propad byl v oblasti telefonů a faxových služeb -4,8%. Další minusový pokles byl u poštovních zásilek, kde byl meziroční pokles -3,9%¹⁰².

V rámci souhrnného pohledu na vývoj jednotlivých oblastí spotřeby ve sledovaném období lze říci, že ve velké většině případů došlo ke kladným meziročním nárůstům. Jedná se především o oblasti vzdělání, restaurace a hotely a ostatní zboží a služby. Jak již bylo zmíněno, tak velmi malého kladného přírůstku zaznamenala oblast bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva. Nejhorší výsledek byl v oblasti komunikace, kde byl docílen meziroční pokles.

Meziroční vývoj 2008/2007

Dalším sledovaným obdobím je rok 2008 a jeho vývoj oproti roku 2007. Tento je výjimečný tím, že již po dobu jednoho roku slovinská veřejnost využívala euro jako svojí měnu. Oproti předešlému období nedošlo k takovým razantním kladným nárůstům. Vyšší nárůsty byly zjištěny pouze u oblasti odívání a obuv a také u bydlení a u vody, elektřiny, plynu a jiných paliv. Mírný nárůst byl i u složky komunikace, která v předešlém období zaznamenala pokles. V ostatních případech se jednalo o nižší meziroční procentuální nárůsty oproti předešlému sledovanému období. Nejvýrazněji rostla spotřeba potravin s nealkoholickými nápoji, ale vzrostla také spotřeba alkoholických nápojů, tabáku a narkotik. Nejnižší meziroční růst byl zaznamenán v oblasti rekreace a kultura. Celková spotřeba zaznamenala meziroční růst ve výši 6,31 %.¹⁰³

Jednou ze složek celkové spotřeby, která zaznamenala výraznější kladný přírůstek ve sledovaném období, byla oblast odívání a obuvi. V roce 2007 celková hodnota této složky činila 1008,40 mil. EUR. O rok později se tato hodnota zvýšila o 12,4% na 1133,49 mil. EUR. V rámci lepšího pohledu na vývoj spotřeby je potřeba analyzovat její jednotlivé komponenty. Velmi výrazný růst spotřeby byl u obuvi, kde procentuální růst činil 19,2%. Spotřeba oblečení zaznamenala také výraznější meziroční růst ve výši 10,4%. Z uvedených

102 Výše uvedeno

103 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

výsledků lze vyvodit závěr, že se veřejnost nebála vynaložit své finanční prostředky na tyto komodity¹⁰⁴.

Druhý nejvýznamnější růst spotřeby ve sledovaném období zaznamenalo bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva. V roce 2007 bylo na tyto služby vynaloženo 3322,20 mil. EUR, o rok později 3635,10 mil. EUR. Meziroční nárůst činil tedy +9,4%. Po bližším pohledu na tuto komponentu spotřeby lze zjistit, v jakých částech došlo k největším nárůstům. Jedná se zejména o podskupiny elektřina, plyn a jiná paliva, kde byl meziroční růst ve výši 18,9 %. Veřejnost dále velmi investovala do oprav a údržby bytů, kde se útraty meziročně navýšily o 13,2 %¹⁰⁵.

Další z oblastí, která zaznamenala kladný přírůstek, avšak nižší než v předešlém časovém období, byly potraviny a nealkoholické nápoje. V peněžním vyjádření jejich celková hodnota v roce 2007 činila 2658,01 mil. EUR a na konci roku 2008 dosahovala 2874,55 mil. EUR. Meziroční procentuální přírůstek činil +8,1%.¹⁰⁶

Po zanalyzování výsledků s velice vysokými kladnými přírůstky se pozornost přesune na oblasti, které ve sledovaném období dosáhly nízkého nárůstu či dokonce zaznamenaly meziroční pokles.

Nyní se pozorování přeneseme na oblast rekreace a kultura, kde byl zjištěn nejmenší kladný přírůstek +1 %. V tomto období byla konečná hodnota 1900,00 mil. EUR oproti roku 2007, kdy celková hodnota byla 1880,60 mil. EUR. Pro lepší představivost o vývoji v dané složce, je potřeba zhodnotit i vývoj v jejich jednotlivých komoditách. Při pohledu na první z nich, kterou jsou audio-vizuální, fotografická a zařízení pro zpracování informací a opravy, lze spatřit jediný výrazný kladný růst ve výši 10,4 %. V minulém sledovaném období 2007/2006 tato komodita zaznamenala pokles -0,3 %¹⁰⁷.

104 Výše uvedeno

105 Výše uvedeno

106 Výše uvedeno

107 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Výrazný pokles byl dále u rekreačních a kulturních služeb ve výši -7,6 %. Ve vynaložených finančních prostředcích to znamená, že v roce 2007 veřejnost za danou komoditu vynaložila 742,18 mil. EUR a rok později to bylo pouhých 685,62 mil. EUR.¹⁰⁸

Po prozkoumání všech základních skupin celkové spotřeby, lze konstatovat, že v daném období převážné převládaly kladné meziroční nárůsty. Na tomto místě je nutné podotknout, že žádná z komodit nevykázala meziroční pokles.

Meziroční vývoj 2009/2008

Posledním referenčním obdobím, kterým se tato práce bude zabývat, je období 2009/2008. Jak je známo, tak v tomto období se začala ve Spojených státech amerických projevovat hospodářská krize, která se poté rozšířila na ostatní kontinenty včetně Evropy. V dalším textu bude popsán vývoj spotřeby jednotlivých komponent spotřeby.

Dvě složky z celkové spotřeby dosáhly velice výrazného meziročního růstu. Jednou z nich je oblast zdraví, ve které byl meziroční procentuální nárůst 16,3 %. V peněžním vyjádření byl docílen růst spotřeby z 681,84 mil. EUR (2008) na 792,86 mil. EUR v roce 2009. Dvouciferného nárůstu zaznamenala tato oblast ve všech svých jednotlivých složkách.¹⁰⁹ Nejvyšší nárůst 17,9 % však byl v komoditě zdravotnické výrobky, zařízení a vybavení. Spotřeba této komodity se zvýšila na 357,68 mil. EUR (2009) z 303,31 mil. EUR (2008). Podobného růstu (17,8 %) docílila oblast nemocničních služeb. Z původní hodnoty 92,90 mil. EUR z roku 2008 vzrostla spotřeba této složky na hodnotu 109,42 mil. EUR. Poslední zkoumanou podsložkou jsou ambulantní služby, kde meziroční růst činil +14,1 %. Spotřeba v rámci sledovaných období vzrostla z 285,62 mil. EUR na 325,77 mil. EUR¹¹⁰.

Další výrazný nárůst +14,2 % byl u spotřeby alkoholických nápojů, tabáku a narkotik. Výchozí spotřebována hodnota z roku 2008 byla 950,14 mil. EUR a konečná hodnota z roku 2009 byla 1085,03 mil. EUR. Při zkoumání jednotlivých dílčích oblastí této

108 Výše uvedeno

109 Výše uvedeno

110 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

komodity je překvapující, že největší kladný nárůst byl v oblasti narkotik, a to o + 52,7 %. V peněžním vyjádření to znamená, že původní hodnota z roku 2008 byla pouhých 83,16 mil. EUR a rok později se tato hodnota zvýšila na 126,96 mil. EUR. Tabák je další položkou v této oblasti, která měla vysoký přírůstek, a to 10,6 %. V roce 2008 veřejnost utratila za tabák 555,91 mil. EUR a o rok později za stejnou komoditu zaplatila 614,57 mil. EUR. Podobný meziroční nárůst 10,5 % byl i u alkoholických nápojů. V hodnotovém vyjádření došlo k růstu spotřeby z 311,07 mil. EUR (2008) na 343,61 mil. EUR v roce 2009¹¹¹.

Výrazného meziročního růstu 12 % bylo dosaženo také v oblasti vzdělání. Je důležité říci, že v předešlém sledovaném období byl růst pouze 4,8 %. V rámci sledovaného období 2009/2008 činila počáteční hodnota z roku 2008 247,97 mil. EUR a rok později 277,60 mil. EUR. Při bližším pohledu na tuto oblast je patrné, že nárůsty byly ve všech jejích podskupinách. Nejvíce však v terciárním vzdělání, kde byl nárůst 16,1 % oproti roku 2008. Tento nárůst je výrazný i oproti předešlému období, kde tato oblast zaznamenala pokles ve výši -1,3%. Další výraznější nárůst byl v primárním vzdělání, kde meziroční procentuální růst byl 12,1 %¹¹².

Nižší tempo růstu bylo u komodity komunikace, kde byl meziroční nárůst 5,8%. V peněžním pojetí to značí růst z 609,08 mil. EUR (2008) na 644,30 mil. EUR v roce 2009. Při podrobnějším pohledu na jednotlivé části této složky, lze spatřit rozdílný vývoj ve všech jejích složkách. Např. v oblasti telefon a faxové služby byl zjištěn meziroční nárůst ve výši + 6,9%. Zatímco u poštovních služeb byl zjištěn mírný růst 2,6 % oproti předešlému období 2008/2007, kdy bylo dosaženo růstu 6,6 %. Razantní pokles -11,6 % byl u komodity telefon a faxové služby. Tento pokles je velmi výrazný, jelikož v období, které předcházelo analyzovanému období, inkasovaly tyto komodity 6,5% kladný růst. Z uvedených údajů je patrné, že na celkovém vývoji části celkové spotřeby komunikace měla největší vliv právě složka telefon a faxová vybavení¹¹³.

111 Výše uvedeno

112 Výše uvedeno

113 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Snížení kladného tempa růstu bylo zaznamenáno v oblasti bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva a potraviny a nealkoholické nápoje. U první zmiňované komponenty (bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva) byl meziroční nárůst ve výši 7 %, tj. snížení tempa růstu o 2,4 % oproti předchozímu období. Výchozí hodnotou pro toto srovnání je hodnota z roku 2008, kde celkově vynaložené prostředky byly v celkové výši 3635, 10 mil. EUR a rok později vzrostly na 3888,70 mil. EUR. Při zevrubnějším pohledu je patrné, že se jednotlivé součásti této komponenty nevyvíjely stejným tempem růstu. Nejdynamičtější růst byl u údržby a opravy bytů, kde byl meziroční růst ve výši 46,9 %. Spotřeba vzrostla z 57,90 mil. EUR (2008) na 85,03 mil. EUR v roce následujícím. Z údajů lze usoudit, že se slovinská veřejnost nebála investovat více prostředků do oprav a údržby svých bytů. Co se týká ostatních služeb, které souvisí s bydlením, tak i zde došlo k výraznějšímu růstu oproti předchozímu období ve výši 13 %. Další významnější nárůst v rámci sledovaného období, je nárůst u složky skutečné nájemné za bydlení. Tato komponenta je veřejností kriticky sledována. V této oblasti byl konstatován růst ve výši 9 %. Lze předpokládat, že došlo ke zvýšení cen za nájemné či se více obyvatelstva rozhodlo bydlet v pronajímaném bytě. Poslední zkoumanou složkou je spotřeba elektřiny, plynu a jiných paliv. U této komponenty došlo ke snížení tempa růst z 18,9 % (2008/2007) na 6,6 % za období 2009/2008. Tedy na konci roku 2009 byly veřejností vynaloženy na elektřinu, plyn a jiná paliva prostředky ve výši 1197,32 mil. EUR. V předchozím roce bylo vynaloženo 1123,56 mil. EUR¹¹⁴.

U druhé zmiňované celkové komodity (potraviny a nealkoholické nápoje) bylo detekováno pomalejší kladné tempo růstu proti předešlému sledovanému období. Ve sledovaném období bylo tempo růstu ve výši 6,4 % a v předešlém období 8,1%. V rámci sledovaného období byl počáteční stav spotřebovaných finančních prostředků 2874,55 mil. EUR a to za výchozí rok 2008. Výsledná hodnota za rok 2009 byla 3038,87 mil. EUR. I zde bude vhodné podívat se na vývoj jednotlivých částí této komponenty. Obě dvě dílčí komponenty ve sledovaném období zaznamenaly růst. U spotřeby jídla byl zaznamenán meziroční nárůst ve výši 6,5 %. U nealkoholických nápojů byl meziroční procentuální růst vyšší než v předešlém období a činil 5,9 %.¹¹⁵

114 Výše uvedeno

115 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Razantnějšího poklesu tempa růstu bylo dosaženo u bytového vybavení, zařízení a údržby, kde byl konstatován růst pouze 1,1 %, který byl o 3,2 procentní body nižší než v předchozím období. Ze sledovaného období je patrné, že v počátečním roce (2008) byly vynaloženy celkové peněžní prostředky ve výši 1157,11 mil. EUR. V následujícím roce byly vynaloženy celkové finanční prostředky ve výši 1170,07 mil. EUR. V rámci podrobnější pohledu bylo zjištěno, že více než polovina jednotlivých složek prodělala razantnější pokles. Pouze dvě komponenty dosáhly kladného růstu. Jednou z položek, u které byl zjištěn kladný nárůst je položka obsahující zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti. U této položky byl 16,2 % nárůst proti roku 2008. Další složkou, u které byl konstatován růst proti roku 2008, byla spotřební oblast domácí spotřebiče, které proti období 2008/2007 vzrostly o +7,9 %. U dalších položek této oblasti byl zjištěn radikální pokles. Tento pokles byl nejznatelnější u bytové textilie, a to -18,2%. Menší, ale stále výrazný pokles byl u skupiny nádobí a kuchyňské potřeby pro domácnost. Zde veřejnost za tyto potřeby vynaložila v roce 2008 peněžní prostředky v celkové hodnotě 75,02 mil. EUR. V roce 2009 se celková suma těchto prostředků snížila o -11,5 % na 66,40 mil. EUR. Poslední komoditou, která patří do oblasti bytového vybavení, zařízení a údržby je nábytek, bytové zařízení a koberce. I zde byl zjištěn meziroční pokles a to ve výši -5,5 %.¹¹⁶

Za dané období byly nejprve analyzovány u jednotlivých složek spotřeby jejich přírůstky. Nyní je třeba se také zaměřit na opačný pól a to na poklesy meziročního růstu. Pokles byl zjištěn u složek dopravy, ostatního zboží a služeb a také u složky rekreace a kultura.

Nejvýznamnější pokles byl zjištěn u komponenty doprava ve výši -7,3 %. Tento pokles byl velmi razantní vzhledem k vývoji v předešlém období, kdy byl zaznamenán kladný růst ve výši 7,4 %. V roce 2008 byla celková výše vynaložených prostředků v dopravě ve výši 3194,04 mil. EUR. Na konci roku 2009 se celková výše snížila na 2960,65 mil. EUR. Při podrobnějším pohledu je patrné, že největší vliv měl pokles u koupě aut. Tento pokles byl ve výši -19 % proti předešlému období. Co se týká dopravních služeb, tak i zde byl zaznamenán určitý pokles ve výši -1,3 %. Poslední komponentou v této oblasti je provoz osobních dopravních prostředků, kde došlo k poklesu o -0,4 %¹¹⁷.

116 Výše uvedeno

117 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Pokles, ale již ne tak velkého rázu byl v oblasti ostatní zboží a služby. Tento pokles činil na konci roku 2009 -0,3 % proti roku 2008. V peněžním vyjádření byla celkově vynaložena suma v roce 2008 1925,92 mil. EUR a rok později klesla celková výše prostředků na úroveň 1920,42 mil. EUR.¹¹⁸

Poslední položkou, která bude v této kapitole analyzována je oblast rekreace a kultura. Zde došlo též k poklesu ve výši -0,2 %. V penězích vyjádřeno to znamená, že v roce 2008 byla celková výše 1900,00 mil. EUR a v roce 2009 1895,54 mil. EUR. I zde bude zajímavé prozkoumat danou oblast hlouběji, a to v rámci meziroční vývoje jednotlivých částí této komponenty. U převážné většiny byl prokázán pokles. Jen u jedné z komodit byl konstatován růst +7 %, a to u výdajů za rekreaci a kulturu. Tento nárůst je zajímavý, neboť v předešlém období (2008/2007) došlo k poklesu ve výši -7,6 %. Ostatní složky jako dovolená s ostatními službami či ostatní rekreační předměty a vybavení, zahrady a domácí zvířata zaznamenaly pokles. Nejvyšší pokles z těchto složek byl u dovolené a ostatních služeb (-11,5 %).¹¹⁹

Po podrobném analyzování vývoje komponent celkové reálné spotřeby, lze vyvodit následující závěry. Vývoj v tomto období byl do jisté míry ovlivněn začínající a postupně se rozšiřující celosvětovou hospodářskou krizí. Je důležité upozornit, že ne každá složka spotřeby na danou situaci reagovala stejně. Někaké komponenty mohou na tržní změny reagovat citlivěji a v kratším období a jiné naopak a to pomaleji a v delším časovém období. V nejkratším časovém intervalu na změny reagují služby a nejdéle pak průmyslová výroba.

3.6 Vývoj vládních výdajů ve sledovaném období

Při zjišťování jak jednotlivé složky HDP ovlivňují jeho vývoj, bylo prokázáno, že jej nejvíce ovlivňuje spotřeba a následně pak vládní výdaje a investice. V předešlé kapitole

¹¹⁸ Výše uvedeno

¹¹⁹ Výše uvedeno

byl charakterizován vývoj spotřeby. Nyní se tato práce zaměří na druhou nejvíce korelovanou složku, a to vládní výdaje. V následující tabulce je přehledně znázorněn vývoj vládních výdajů, která je rozdělena na kolektivní a individuální výdaje.

Tab.8: Přehled vládních výdajů

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Kolektivní výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	2151,90	2332,20	2312,55	2542,48	2788,11
Meziroční % nárůst		8,38%	-0,84%	9,94%	9,66%
Individuální výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	3167,51	3350,54	3468,92	3851,37	4316,25
Meziroční % nárůst		5,78%	3,53%	11,03%	12,07%
Celkem	5319,32	5682,63	5781,47	6393,85	7104,36
Meziroční % nárůst		6,83%	1,74%	10,59%	11,11%

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010 ,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Kolektivní výdaje v sobě obsahují mezispotřebu a spotřebu fixního kapitálu. Individuální výdaje v sobě obsahují náhrady zaměstnancům, převody tržních výrobků v naturálních prostřednictvím tržních výrobců, ostatní daně z výroby a čisté daně z výroby. Od celkového součtu je potřeba odečíst tržní produkci, produkci pro vlastní konečné užití a ostatní non-tržní produkce

Celkové vládní výdaje na domácí úrovni se dají také rozčlenit na transfery a ostatní výdaje. Transfery jsou sociální dávky vydávány státem občanům, kteří potřebují sociální pomoc. Z hlediska celkových vládních výdajů jsou transfery nejvíce korelovanou složkou k vývoji spotřeby. Ostatní vládní výdaje lze rozčlenit na individuální a kolektivní výdaje. Vývoj těchto složek bude analyzován v jednotlivých obdobích, jako byla analyzována spotřeba. To znamená, že se budou analyzovat údaje, které se vychýlily v rozmezí $\pm 45\%$. Vládní výdaje lze rozdělit i na podrobnější členění viz následující tabulka

Tab.9: Podrobný přehled vládních výdajů

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Náhrady zaměstnancům	3224,00	3395,02	3514,48	3889,88	4360,16
Meziroční % nárůst		5,30%	3,52%	10,68%	12,09%
Mezispotřeba	1734,83	1886,83	1871,24	2124,22	2289,20
Meziroční % nárůst		8,76%	-0,83%	13,52%	7,77%
Převody tržních výrobků v naturálních prostřednictvím tržních výrobců	578,24	619,02	639,00	680,98	781,86
Meziroční % nárůst		7,05%	3,23%	6,57%	14,81%
Spotřeba fixního kapitálu	431,02	472,10	511,49	572,19	640,73
Meziroční % nárůst		9,53%	8,34%	11,87%	11,98%
Ostatní daně z výroby	152,10	131,41	109,56	66,89	9,32
Meziroční % nárůst		-13,60%	-16,63%	-38,95%	-86,07%
Minus: tržní produkce, produkce pro vlastní konečné užití a ostatní non- tržní produkce	-804,59	-826,44	-869,98	-942,10	-980,28
Meziroční % nárůst		2,72%	5,27%	8,29%	4,05%
Čistý provozní přebytek	3,80	4,59	5,60	1,70	3,37
Meziroční % nárůst		20,51%	22,09%	-69,58%	97,87%
Celkem	5319,32	5682,63	5781,47	6393,85	7104,36
Meziroční % nárůst		6,83%	1,74%	10,59%	11,11%

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010,[cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Meziroční vývoj 2006/2005

Celkové vládní výdeje zaznamenaly meziroční růst ve výši 6,83 %. Z toho plyne, že základní hodnota pro srovnání byla z roku 2005 a to 5 319,32 mil. EUR. Díky meziročnímu nárůstu se tato hodnota zvýšila na 5 682,63 mil. EUR. Při podrobnějším pohledu se částí vládních výdajů je třeba říci, že v kolektivních a ani individuálních výdajích žádné neobvyklé nárůsty nebyly proti celkovému růstu vládních výdajů. Pouze u ostatních daní z výroby byl pokles -13,60 % a u čistých provozních přebytků byl růst

+ 20,51 %. Výše daní z výroby z roku 2005 (152,10 mil. EUR) klesla na v roce 2006 na výslednou hodnotu 131,41 mil. EUR. Zatím co výše čistých provozních přebytků vzrostla z 3,8 mil. EUR z roku 2005 na 4,59 mil. EUR v roce 2006¹²⁰.

Závěrem lze říci, že v tomto se jednotlivé složky vládních výdajů se nějak výrazně nevychýlily od meziroční procentuální změny. Jak bylo uvedeno výše, tak pouze ostatní daně z výroby a čisté provozní přebytky.

Tato situace mohla být zapříčiněna stabilní ekonomikou v zemi. Vláda zde nemusela vynaložit více peněžních prostředků, jelikož situace v soukromém sektoru byla vyhovující. A tak nemusela zvyšovat výdej transferu. Lze předpokládat, že klesla míra nezaměstnanosti. Dle dat Slovinského statistického úřadu, míra nezaměstnanosti opravdu klesla. Na konci roku 2005 byla míra nezaměstnanosti 10,2 %. V roce 2006 míra nezaměstnanosti klesla na 8,6 %. Co se týká mezd či platů, tak i zde došlo k růstu. V roce 2006 se výše náhrad zvedla o 6,97 % na celkovou hodnotu 15 290,43 mil. EUR. Díky tomu zvýšení nedošlo tak velkému nárůstu transferu. Jejich výše se proti roku 2006 zvýšila o 5,3 % na celkovou hodnotu 3 395,02 mil. EUR¹²¹.

Dalším faktorem, který ovlivnil výši vládních výdajů, byl výrazný růst u investic a spotřeby domácností. V tomto období investice vzrostly o 14,78 % a spotřeba domácností vzrostla o 5,23 %. V peněžním vyjádření to znamená, že výchozí hodnota investice z roku 2005 byly 7 636,78 mil. EUR. Ke konci roku 2006 vzrostla na 8 765,66 mil. EUR. Co se týká spotřeby, tak již byla podrobně popsána v předešlé kapitole¹²².

Meziroční vývoj 2007/2006

Po úspěšně charakterizovaném období 2006/2005 je na řadě pro zkoumání období 2007/2006. Jak bylo již dříve zmíněno, tak rok 2007 je velice důležitý. V tomto roce ve

120 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

121 Výše uvedeno

122 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Slovinsku zavedly euro jako svojí národní měnu. I zde budou analyzovány jak individuální, tak i kolektivní vládní výdaje. Změny v těchto složkách budou posuzovány dle změny celkových vládních výdajů. Meziroční přírůstek vládních výdajů byl ve výši 1,74 %.

Kolektivní výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí ke konci roku 2007 zaznamenaly pokles ve výši -0,84 %. V řeči čísel řečeno, to znamená, že v roce 2006 byla celková hodnota ve výši 2 332,20 mil. EUR. Na konci roku 2007 se tato hodnota snížila na 2312,55 mil. EUR. Zatímco kolektivní výdaje zaznamenaly pokles, tak u individuálních výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí byl zjištěn růst. Tento růst byl 3,53%¹²³.

Při pohledu na další dílčí složky je patrné, že u všech složek byl nárůst či pokles byl významný a, že byl nad hranicí pásma $\pm 45\%$. Proto zde budou popsány, pouze velmi výrazné hodnoty. Největší pokles byl jako v předešlém období u ostatních daní z výroby. Na konci roku 2007 byl zjištěn pokles ve výši -16,63 %. Tedy hodnotově vyjádřeno tj., že na konci roku 2007 byla celková hodnota ve výši 109,56 mil. EUR. Další pokles byl u mezi spotřeby a to o -0,83 %. Celková hodnota z roku 2006, která byla 1 886,83 mil. EUR. O rok později se hodnota snížila na 1 871,24 mil. EUR. Tak jako v předešlém období tak i v tomto období byl znatelný nárůst u čistých provozních přebytků a to o 22,09 %. Tento nárůst znamená, že se hodnota čistých provozních přebytků zvýšila 4,59 mil. EUR na 5,60 mil. EUR. U spotřeby fixního kapitálu byl též zjištěn neobvyklý nárůst vůči celkovým výdajům. Tento nárůst byl menší než v předešlém období. Konečná hodnota fixního kapitálu byla ve výši 511,49 mil. EUR, tedy meziroční nárůst byl 8,34 %¹²⁴.

V daném sledovaném období byl daleko nižší celkový nárůst než v období předešlém. Vliv na tento vývoj měli jak nižší kladné přírůstky, tak i výraznější poklesy. Lze vznést předpoklad, že tento velmi nízký růst byl zapříčiněn výrazným nárůstem Investic a soukromé spotřeby. Investice v tomto období zaznamenaly 20,64% růst a spotřeba domácností zaznamenala 9,90% růst. Na základě této situace vláda nemusela do ekonomiky investovat větší množství peněžních prostředků. Dalším impulsem bylo

123 Výše uvedeno

124 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

o snížení míry nezaměstnanosti na 7,3 %, která klesla proti roku 2006 o 1,3 %. Tím je spojen i pokles tempa růstu transferu, které vzrostly ke konci roku 2007 o 3,52 % na celkovou hodnotu 3514,48 mil. EUR. Vývoj investic bude podrobněji analyzován v následující kapitole¹²⁵.

Meziroční vývoj 2008/2007

Předposledním sledovaným obdobím je časový úsek mezi roky 2007 až 2008. Toto období je zvláštní, tím, že se jedná o první data získaná po zavedení společné měny v zemi. Také se zde však pomalu začínají projevovat aspekty začínající hospodářské krize. V tomto období se meziroční vývoj vládních výdajů zvýšil o 10,59 %.

Proti předešlým obdobím je to velký nárůst. Větší nárůst byl u individuálních výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí. Tento nárůst byl ve výši 11,03 %. Na konečnou výši v roce 2008 to mělo takový vliv, že hodnota vzrostla na 3 851,37 mil. EUR z původních 3 468,92 mil. EUR z roku 2007. U druhé hlavní složky kolektivní výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí byl též nárůst a to ve výši 9,94 %. I zde se jedná o významný nárůst, jelikož v předešlém období zde byl, zaznamenám pokles ve výši -0,84 %. Pro dané sledované období to znamenalo, že v roce 2008 činila celková hodnota peněžních prostředků vynaložených na tuto oblast celkem 2 542,48 mil. EUR¹²⁶.

Při detailnějším pohledu na jednotlivé části dvou předem zmíněných komponent je patrné, že většina z nich měla velmi patrný nárůst. Pouze u ostatních daní z výroby a čistého provozního přebytku byl velmi razantní pokles. U ostatních daní byl pokles -38,95 %. Tedy ve finančním vyjádření to znamená, že z původní hodnoty z roku 2007, která byla 109,56 mil. EUR se v roce 2008 hodnota snížila na 66,89 mil. EUR. U druhé zmiňované složky byl průběh rozdílný, jelikož v předešlých obdobích zde byl nárůst a teprve nyní se objevil velmi výrazný pokles a to o -69,58 %. Ted v peněžním vyjádření to znamená, že

125 Výše uvedeno

126 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

z hodnoty, která byla v roce 2007 ve výši 5,6 mil. EUR se o rok později rapidně snížila na 1,7 mil. EUR.

Další složka vládních výdajů mezi - spotřeba, která v předchozím období zaznamenala pokles, tak nyní zaznamenala růst ve výši 13,52 %. Tedy hodnotě vyjádřeno ta znamená, že výchozí hodnota z roku 2007 činila 1871,24 mil. EUR a na konci roku 2008 se zvýšila na 2124,22 mil. EUR. Další výraznější růst byl u spotřeby fixního kapitálu a to ve výši 11,87 %. Tedy z hodnoty 511, 49 mil. EUR z roku 2007 se spotřebovaná hodnota zvýšila v roce 2008 na 572,19 mil. EUR. Meziroční růst byl významný také u náhrad zaměstnanců (transferu). Tyto náhrady meziročně vzrostly o 10,7 %. Na konci roku 2008 bylo státem na tyto náhrady vynaloženo 3889,88 mil. EUR. V roce 2007 bylo pouze vynaloženo 3514,48 mil. EUR.¹²⁷

Z daných výsledků, lze konstatovat, že v roce 2008 slovinská vláda uvolnila do oběhu více peněžních prostředků. Jedním z důvodů, proč se k tomu uchýlila byl znatelný pokles v oblasti soukromých investic. Investice v daném období vzrostly pouze o 6,64 %. Je to o 14,01 % méně než v roce 2007. Důsledkem tohoto jednání investorů, byl začínající vázanka hospodářské krize, která se začala projevovat v Spojených státech amerických a následně se začala projevovat i v Evropě. Na tuto situaci vláda reagovala, tak že uvolnila více peněžních prostředků, aby daný odliv nějakým způsobem kompenzovala. Tento výdej se byl patrný, jak na ostatních vládních výdajích, tak i na transferech. Nebyl zde nejen odliv investic, ale také snížení soukromé spotřeby, který bylo charakterizován v předešlé kapitole. Situace nebyla zas tak vážná, jelikož i v tomto období klesla míra nezaměstnanosti a to na 7 %. Zatímco mzdy zaměstnanců, též zaznamenaly nízký růst a to 7,93 %. Tento růst je o 0,72 % nižší než v roce 2007. V roce 2007 byla celková výše vynaložených mezd 16 631,51 mil. EUR a v roce 2008 to bylo pouze 17 930,65 mil. EUR¹²⁸.

127 Výše uvedeno

128 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

Meziroční vývoj 2009/2008

Posledním úsekem, který bude z hlediska vývoje vládních výdajů analyzován je období 2009/2008. Zde lze předpokládat rozsáhlejší vlivy na vývoj díky postupující hospodářské krizi. A také na konci tohoto roku lze sledovat vývoj v zemi, ve které byl již druhým rokem platidlo euro. Zle se domnívat, že vývoj spíše ovlivnila krize než samotné zavedení eura. Srovnání vývoje se bude odvíjet od celkové změny vládních výdajů. Na konci roku 2009 byl evidován meziroční růst ve výši 11,11 %.¹²⁹

Celková růst je proti předešlému období vyšší. V rámci analyzování základních komponent vládních výdajů lze říci, že rostly úměrně k celkovému růstu vládních výdajů. I v tomto období byl vyšší růst u individuálních výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí. Meziroční procentuální růst činil 12,07 %. Finančně vyjádřeno to znamená, že celková vynaložená suma ke konci roku 2009 činila 4316,25 mil. EUR. Tato hodnota je tedy o 464,88 mil. EUR více než na konci roku 2008. Kolektivní výdaje na konečnou spotřebu domácností vzrostly o 9,66 %. Proti roku 2008 rostly pomalejším tempem, ale ne nějak zvláště výrazným způsobem. Co se týká množství vynaložených finančních prostředků, tak na konci roku 2009, bylo vynaloženo 2788,11 mil. EUR což je 245,63 mil. EUR více než co bylo vynaloženo na konci roku 2008.¹³⁰

Při detailnějším pohledu na jednotlivé dílčí části celkových vládních výdajů je patrné, že ve vývoji byly dva extrémy. A to jeden extrémní nárůst a jeden extrémní pokles. Výrazného meziročního růstu bylo dosaženo v oblasti čistých provozních přebytků a to ve výši 97,87 %. Je to velice výrazná změna, jelikož v minulém období byl v této oblasti pokles ve výši – 69,58 %. Tedy ve finančním vyjádření to znamená, že výchozí hodnota z roku 2008 byla 1,70 mil. EUR. Tedy na konci roku 2009 v této oblasti bylo vynaloženo 3,37 mil. EUR¹³¹.

129 Výše uvedeno

130 Výše uvedeno

131 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

Další významnější růst byl u transferu. Transfery v tomto období měly 12,1% růst. Na konci roku 2009 byla jejich vynaložená hodnota ve výši 4360,16 mil. EUR¹³².

Zatímco tato oblast čistého provozního přebytku zaznamenala výrazný růst tak u ostatních daní z výroby byl konstatován výrazný pokles. Výchozí hodnotou pro toto srovnání je hodnota z roku 2008, která činila 66,89 mil. EUR. Na konci roku 2009 došlo k rapidnímu snížení a to na 9,32 mil. EUR. Toto snížení odpovídá meziročnímu procentuálnímu poklesu ve výši -86,07 %. U této složky je třeba říci, že během všech sledovaných období zaznamenávala pokle¹³³s.

Po charakterizování tohoto období, lze říci, že vyvíjelo podobně jako minulé. Pro potvrzení či vyvrácení toho předpokladu je nutné se podívat na ostatní faktory, jak se vyvíjely. Při pohledu na míru nezaměstnanosti je patrné, že vzrostla o 3,3 % na celkových 10,3 %. Toto vysvětluje zvýšenou hodnotu vydaných transferových plateb. Co se týká mezd či platů, tak zde byl nízký růst a to ve výši 3,94 %. Tedy celková výše vynaložených platů byla v roce 2009 19 432,11 mil. EUR. Velmi výrazného poklesu bylo zjištěno u investic. Investice meziročně poklesy o -28,37 %. Nižšího tempa růstu také zaznamenala celková spotřeba domácností, která vzrostla o 3,94 %. Což bylo o 2,37 % méně než v minulém období. Tato situace měla na celkový vývoj HDP. HDP na konci roku 2009 zaznamenal pokles ve výši - 0,64 %. Proti roku 2008 HDP kleslo o 6,58 %. Velkou zásluhu na tom měl významný pokles investice, který budu analyzován v následující kapitole¹³⁴.

3.8 Vývoj investic ve sledovaném období

V předchozích třech kapitolách byl analyzován vývoj prvních třech složek Hrubého domácího produktu, z hlediska domácí ekonomiky. Jak při korelacích, tak i během

132 Výše uvedeno

133 Výše uvedeno

134 Výše uvedeno

charakterizování vývoje jednotlivých složek se vycházelo z domácí uzavřené ekonomiky. Tedy opustilo se od vlivu čistého vývozu (NX) a tím celé platební balance.

Poslední korelovanou veličinou k vývoji HDP jsou právě investice. Jsou to právě investice, které měly nejnížší míru závislosti a to 60,19 %. Tak, jako předešlé komponenty, tak i investice budou analyzovány dle jednotlivých časových období. Celkové investice lze rozdělit do tří základních skupin a to: tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu stavu zásob a v poslední řadě na cennosti.

U vývoje investic, též bude přihlíženo k hodnotám, které se odchýlily od celkového meziročního růstu či vývoje o ± 45 %. Pro lepší přehled zde bude umístěna tabulka celkovým vývojem investice ve všech sledovaných obdobích.

Tab.9: Podrobný přehled investic

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Tvorba hrubého fixního kapitálu	7142,73	8041,07	9238,71	10164,05	8396,04
Meziroční % nárůst		12,58%	14,89%	10,02%	-17,39%
Změny stavu zásob	491,32	715,02	1316,02	1106,05	-321,61
Meziroční % nárůst		45,53%	84,05%	-15,95%	-129,08%
Cennosti	2,73	9,46	20,27	5,96	2,08
Meziroční % nárůst		246,43%	114,20%	-70,60%	-65,08%
Celkem	7636,78	8765,66	10575,00	11276,06	8076,51
Meziroční % nárůst		14,78%	20,64%	6,63%	-28,37%

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Meziroční vývoj 2006/2005

Prvním obdobím, kterým se bude tato práce u vývoje investic zabývat je období 2006/2005. Ke konci roku 2006 celkové investice zaznamenaly růst ve výši 14,78 %. Na tomto růstu měly podíl všechny tři základní veličiny. Z toho dvě se na tomto podílely výrazněji. Nejvyšší meziroční nárůst byl u cenností. Cennosti na konci roku 2006 měly nárůst ve výši 246,43 %. Na první pohled je patrné, že se jedná o mimořádný nárůst.

V peněžním vyjádření to znamená, že investoři do cenností v roce 2005 investovali 2,73 mil. EUR. Na konci roku 2006, se tato hodnoty zvýšila na 9,46 mil. EUR¹³⁵.

Změna stavu zásob také zaznamenala výraznější růst, sice ne tak výrazný jako cennosti. Meziroční růst u změn zásob byl 45,53%. Ve finančním vyjádření to znamená, že výchozí hodnota pro srovnání z roku 2005 činila 491,32 mil. EUR a konečná hodnota z roku 2006 byla vy výši 715,02 mil. EUR¹³⁶.

Poslední složkou celkových investic, která zde zatím nebyla zmíněna je tvorba hrubého fixního kapitálu. Tato součást celkových investic, také zaznamená nárůst ne takový, který by přesáhl hranic + 45 % nad změnou celkových investic. Ale i tak by se měl v této práci zmínit. Meziroční procentuální nárůstek této komponenty byl ve výši 12,58 %. Výchozí hodnota pro meziroční srovnání je z roku 2005. V roce 2005 bylo investováno do hrubého fixního kapitálu 7 142,73 mil. EUR. Z výše meziročního přírůstku plyne, že konečná hodnota z roku 2006 byla 8 041,07 mil. EUR¹³⁷.

Z celkového pohledu na vývoj investic v tomto období, lze říci, že se vyjely velmi dobře. Investoři, zde neměly obavu, že by o své investované prostředky přišly. Tomuto tvrzení napovídá i vývoj HDP spolu s vývojem spotřeby domácností, vládních výdajů a poklesem míry nezaměstnanosti o -1,6 % na hodnotu 8,6 %.¹³⁸

Meziroční vývoj 2007/2006

Výchozí hodnotou pro srovnání vývoje jednotlivých částí investic je meziroční změna celkových investice. Tato změna na konci roku 2007 činila 20,64 %. Proti předchozímu srovnávanému období je to výraznější nárůst. Při pohledu na vývoj jednotlivých komponent je patrné, že výraznější růstu dosáhly cennosti a změna zásob. U cennosti byl jako v minulem období velmi výrazný růst. V tomto období byl meziroční procentuální

135 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

136 Výše uvedeno

137 Výše uvedeno

138 Výše uvedeno

nárůst ve výši 114,20 %. Je menší nárůst než v předchozím časovém úseku, ale i tak se dá říci, že je významný¹³⁹.

Změna zásob taktéž zaznamenala výrazný růst. Tento růst byl ve výši 84,50 %. Vůči předchozímu období se zvýšil o 38,97 %. Na konci roku 2007 hodnota změny zásob dosáhla výše 1316,02 mil. EUR¹⁴⁰.

Poslední složkou investic je tvorba hrubého fixního kapitálu, která jako jediná v daném časovém úseku zaznamenal nižší tempo růstu. V hodnotovém vyjádření byla výchozí hodnota z roku 2006 ve výši 8041,07 mil. EUR a na konci roku 2007 dosáhla výše 9238,71 mil. EUR. Tedy meziroční procentuální růst byl 14,89 %.¹⁴¹

Jak bylo uvedeno, tak investice zaznamenaly vysoký nárůst. Tento nárůst je signálem toho, že investoři našli důvěru investovat ve Slovinsku. Jedním z důvodů, může být právě zavedení společné měny euro. Zavedení jednotné měny má za následek snížení transakčních nákladů např. s výměnou měny. Tato také mohlo být impulsem pro investování. Růst investic následně vyvol pokles vládních výdajů. Vláda v tomto případě nevydávala peněžní prostředky v takové míře, protože k tomu neměla vážnější důvod. Ekonomika v zemi fungovala dobře. Tento krok byl také vidět na nižším tempu růstu transferu. Transfery taky klesly z důsledku zvýšení mezd či platů. Daná situace se také kladně podepsala na růstu HDP (10,15 %) a spotřeby (9,90 %) a také na poklesu míry nezaměstnanosti o 1,3 % na konečných 7,3 %¹⁴².

Meziroční vývoj 2008/2007

Období 2008/2007 je již charakterizované již nižším tempem růstu investic. Investice proti předešlému období vzrostly pouze o 6,63 %. Velmi výrazný podíl na snížení tempa růstu mají cennosti a změna stavu zásob. U cennosti je tato situace zcela odlišná vůči minulým

139 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

140 Výše uvedeno

141 Výše uvedeno

142 Výše uvedeno

obdobím, ve kterých zaznamenaly výrazný růst. V tomto období zaznamenaly pokles ve výši -70,60 %. Což je velmi výrazný pokles. V investovaných prostředcích to znamená, že z původní hodnoty z roku 2007, která byla 20,27 mil. EUR, klesly investice do ceností v roce 2008 na 5,96 mil. EUR. Podobný vývoj byl i u složky změna stavu zásob. Zde také v předešlých obdobích byly zaznamenány výrazné nárůsty. V roce 2008 zde došlo k poklesu o - 15,95 %. V peněžním z toho plyne, že na konci roku 2008 byla hodnota změny zásob ve výši 1106,05 mil. EUR, na kterou během daného období klesla z výchozí hodnoty 1316,02 mil. EUR z roku 2007¹⁴³.

Jedinou složkou, která v tomto období zaznamenala růst, byla tvorba hrubého fixního kapitálu. Hrubý fixní kapitál zaznamenal meziroční procentuální růst ve výši 10,02 %. V peněžním vyjádření to znamená, že na konci roku 2008 bylo do hrubého fixního kapitálu investováno 10 164,05 mil. EUR. Což je o 925,34 mil. EUR více než v roce 2007¹⁴⁴.

Z předchozích údajů je patrné, že ve sledovaném období 2008/2007 investice zaznamenaly výrazné snížení tempa růstu. Investoři nekládali již tolik finančních prostředků jako v minulém období. Při pohledu na ostatní složky, které tvoří HDP je patrné, že došlo ke snížení tempa růstu jak u spotřeby domácností tak i celkového HDP. Zatímco u těchto složek došlo ke snížení, tak u vládních výdajů byl zaznamenán růst ve výši 10,59 %. Proti předchozímu období to byl výrazný růst. Spolu s vládními výdaji rostly také transfery. Slovinská vláda na základě vývoje dané situace rozhodla zvýšit své výdaje z důsledku toho, že si byla vědoma, že došlo ke snížení tempa růstu investic spotřeby a i celkové HDP. Dana situace měla vliv i na míru nezaměstnanosti, která klesla pouze o 0,3 % na celkových 7 %.¹⁴⁵

Meziroční vývoj 2009/2008

Poslední časové období, které zde bude analyzováno je období 2009/2008. Zde lze s největší pravděpodobností předpokládat, že vývoj byl ovlivněn hospodářskou krizí.

143 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

144 Výše uvedeno

145 Výše uvedeno

Investice jsou zrovna tou složkou, která na jakékoliv změny v ekonomickém vývoji reaguje velmi rychle. Tato vlastnost, je patrná na první pohled na vývoj celkových investice. Na konci roku 2009 investice zaznamenaly pokles ve výši -28,37 %. Pokles byl udivován ve všech jednotlivých komponent celkových reálných investic¹⁴⁶.

Nejrazantnější pokles byl zaznamenán u složky změna zásob. Ke konci roku 2009 zde byl, zaznamenán pokles ve výši -129,08 %. Pokles je velmi výrazný a slovinská vláda musela ně něj nějakým způsobem reagovat. Výchozí hodnota z roku 2008 u změn zásob činila 1106,05 mil. EUR. Na základě tak výrazného poklesu se na konci roku 2009 dostala do minusových položek. Tedy na konci roku 2009 byla hodnota změny zásob ztrátová a to ve výši -321,60 mil. EUR.¹⁴⁷

Druhý velmi výrazný pokles byl u ceností, které v letech 2005 – 2007 zaznamenávaly velmi výrazný kladný růst. Na konci roku 2009 cenosti zaznamenaly pokles ve výši - 17,39 %. V hodnotovém vyjádření to znamená, že do ceností investoři investovaly pouze 2,08 mil. EUR, což je o 3,88 mil. EUR méně než v roce 2008.

Pokles byl také zjištěn u tvorby hrubého fixního kapitálu. Hrubý fixní kapitál zaznamenal pokles ve výši -17,39 %. V peněžním hodnocení to znamená, že výchozí hodnota z roku 2008, která byla ve výši 10 164,05 mil. EUR. Na konci roku 2009 se tato částka snížila na 8 396,04 mil. EUR.¹⁴⁸

Z výše uvedených dat je patrné, že investice v období 2009/2008 zaznamenaly velmi výrazný pokles. Investoři se na základě daného ekonomického vývoje rozhodly své prostředky ze slovinské ekonomiky stáhnout a raději je přesunout pro ně do bezpečnějších segmentu v jiných zemích. Na tento pokles investice slovinská vláda zareagovala tak, že zvýšila vládní výdaje a tím chtěla podpořit domácí ekonomiku. Při pohledu na vývoj HDP, spotřeby a vládních výdajů, je patrné, že se celková situace projevila na poklesu HDP a to o -0,64 %. U spotřeby byl zaznamenán nižší růst než v předešlém období. Spotřeba vzrostla pouze o 3,94 %. Bylo již zmíněno, že vláda vynaložila více finančních prostředků.

146 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

147 Výše uvedeno

148 Výše uvedeno

A to jak ve formě transferu a tak i ostatních vládních výdajů. Co se týká transferu, tak meziročně vzrostly o 12,09 %. Tedy slovinská vláda v roce 2009 uvolnila ve formě transferových plateb do oběhu finanční prostředky ve výši 4 360,16 mil. EUR, což je o 470,28 mil. EUR více než v roce 2008. Další výraznější změnu zaznamenala míra nezaměstnanosti. Ke konci roku 2009 zde byl zjištěn růst ve o 3,3 %. Tedy celková míra nezaměstnanosti činila 10,3 %. Tato situace též vedla k nárůstu o oblasti transferových plateb.¹⁴⁹

Celkový vývoj ve sledovaných obdobích bude shrnut v následující kapitole. Následující kapitola se bude zabývat, jak se navzájem jednotlivé složky měnily v rámci vývoje celkového reálného HDP.

3.9 Shrnutí vývoje všech komponent HDP

V předchozích subkapitolách byl popsán vývoj Hrubého domácího produktu a s ním spojených velečin jako je spotřeba domácností, vládní výdaje a investice. Jednotlivé komponenty byly charakterizovány dle jejich závislosti na vývoj HDP. Nejprve byla charakterizována spotřeba, jelikož právě ona měla a nejsilnější závislost na růstu HDP. Druhou komponentou, kterou se tato práce zabývala, byly vládní výdaje. A v poslední řadě byl popsán vývoj investic. Pro připomenutí vývoje všech komponent slouží níže uvedena tabulka.

149 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

Tab.10: Vývoj všech komponent HDP

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Reálná C	15 206,73	16 001,56	17 585,04	18 695,18	19 432,21
Meziroční % nárůst		5,23%	9,90%	6,31%	3,94%
Reálné I	7 636,78	8 765,66	10 575,00	11 276,06	8 076,51
Meziroční % nárůst		14,78%	20,64%	6,63%	-28,37%
Reálné G	5 319,32	5 682,63	5 781,47	6 393,85	7 104,36
Meziroční % nárůst		6,83%	1,74%	10,59%	11,11%
Reálné HDP celkem	28 048,39	30 293,07	33 366,99	35 293,00	35 068,78
Meziroční % nárůst		8,00%	10,15%	5,77%	-0,64%

Zdroj Vlastní konstrukce : Statistický Slovinský úřad[online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Meziroční vývoj 2006/2005

Vývoj v období 2006/2005 lze hodnotit kladně. Veškeré komponenty včetně samotného HDP zaznamenaly růst. Nejvíce však vzrostly investice a to o 14,78 %. V peněžním vyjádření to znamená, že investoři na konci roku 2006 investovaly peněžní prostředky ve výši 7 636,78 mil. EUR. Nejvíce se na tomto růstu podílela složka cennosti, která zaznamenala 246,43% nárůst. Mimo cennosti byl výrazný růst také u změny stavu zásob a to ve výši 45,53 %. Jak bylo již zmíněno v subkapitole vývoj investic, tak za tento stav mohou kladné postoje investorů k vývoji slovinské domácí ekonomiky. Také na tento stav může mít vliv i pokles míry nezaměstnanosti, která klesla na 8,6 % z původních 10,2 % z roku 2005¹⁵⁰.

Na kladný vývoj investic, reagovala kladně také spotřeba domácností, která též zaznamenala růst o 5,23 %. Takže hodnota spotřebovaných finančních prostředků byly na konci roku 15 206,73 mil. EUR. Na celkový vývoj spotřeby měly největší vliv složky komunikace, vzdělání a ostatní služby. U složky komunikace byl zaznamenán nárůst ve výši 8,3 %. U vzdělání byl meziroční procentuální nárůst ve výši 8,2 %. Poslední významnou složkou bylo ostatní zboží a služby. U této složky byl meziroční nárůst ve výši 8,0 %. V rámci komunikace bylo zaznamenáno nejvyšší nárůstu u telefonu a faxového vybavení a to ve výši 20,3 %. V rámci vývoje vzdělání bylo nejvyšší nárůstu zaznamenáno u primárního vzdělání a to ve výši 13,2 %. U ostatního zboží a služeb byl největší nárůst

150 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

u prostituce a finančních služeb. U prostituce byl nárůst ve výši 24,6 % a u finančních služeb to bylo 18,1 %¹⁵¹.

Co týče reakce vládních výdajů, tak ty vzrostly o 6,83 % a na konci roku 2006 činila celková výše vládních výdajů 5 139,32 mil. EUR. Zvýšení vládních výdajů se projevilo ve formě zvýšení výdajů v oblasti transferu o 5,30% a pak také ve zvýšení hodnoty čistého přebytku o 20,51 %. Na druhou stranu zde došlo k poklesu u ostatních daní z výroby a to o – 13,63 %. Další výraznější růst byl zjištěn u spotřeby fixního kapitálu. Tento růst byl ve výši 9, 53 %. I mezispotřeba zaznamenala nárůst a to o 8,67 %¹⁵²

O období 2006/2005 lze jednoznačně říci, že všechny komponenty HDP se vyvíjeli pozitivně. Všechny složky HDP zaznamenaly růst, který byl větší než 5 %. Na celkovém vývoji všech komponent se projevil v růstu celkového reálného HDP ve výši 8 %. Tato období bylo posledním před zavedením jednotné měny euro.¹⁵³

Meziroční vývoj 2007/2006

Po charakterizování období 2006/2005 se nyní tato práce přesune na analyzování období 2007/2006. Rok 2007 je významný díky zavedení společné měny euro. Lze předpokládat, že společná měna přivede do země více investoru to díky snížení transakčních nákladů při směně měn.

Při pohledu na vývoj jednotlivých komponent je zřejmé, že spotřeba spolu s investicemi zaznamenaly výrazný růst. Spotřeba vzrostla o 9,90 %. Investice zaznamenaly daleko větší nárůst a to ve výši 20,64 %. Celkové růst reálného HDP činil v tomto období 10,15 %. Zatímco spotřeba a investice zaznamenaly výraznější růst, tak vládní výdaje vzrostly pouze o 1,74 %.¹⁵⁴

151 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

152 Výše uvedeno

153 Výše uvedeno

154 Výše uvedeno

V oblasti investic byl výrazný růst to již dříve zmiňovaný ve výši 20,64 %. Ke konci roku 2007 byla celková výše investovaných prostředků ve výši 8 765,66 mil. EUR. Při pohledu na vývoj jednotlivých částí spotřeby je vidět, že největší zásluhu na tomto růstu mají tak jako v minulém období cennosti a změna stavu zásob. U cenností byl meziroční procentuální nárůst ve výši 114,20 % a u změny zásob to bylo 84,05 %. Oba dva nárůsty jsou velice výrazné a lze z nich předpokládat velkou důvěru investorů¹⁵⁵.

U spotřeby byly zaznamenány růstu u vzdělání, restaurací a hotelů a v poslední řadě také u ostatního zboží a služeb. U vzdělání byl růst 23,7 %. Na tomto růst mělo největší podíl terciární vzdělání ve výši 30,6 %. U vzdělání nedefinované úrovně byl růst ve výši 26,5 %. Další výrazný růst byl u primárního vzdělání. Tento meziroční přírůstek činil 19,1 %. Je patrné, že většina ze složek vzdělání ovlivnila celkový růst této oblasti. Tedy veřejnost do vzdělání investoval ke konci roku 2007 236,56 mil. EUR. Oblast restaurací a hotelů zaznamenal růst ve výši 22 %. Na tomto podílu měly zásluhu obě dílčí složky a to ubytovací služby a stravovací služby. V oblasti ubytovací služby byl růst ve výši 28,9 %. Ve stravovacích službách byl růst ve výši 20 %. Poslední složkou celkové spotřeby, která zaznamenala výraznější růst, byla oblast ostatní zboží a služby. V této oblasti byl zjištěn růst ve výši 16,9 %. Při detailnějším pohledu je patrné, že se na toto podílu nejvýrazněji podílelo pojištění a finanční služby. V pojištění byl zjištěn nárůst ve výši 20,4 %. U finančních služeb to bylo 29,8 %. Celkové vynaložení finanční prostředky za reálnou spotřebu činili 17 585,04 mil. EUR¹⁵⁶.

Další nedílnou součástí HDP jsou vládní výdaje. Vládní výdaje vzrostly pouze o 1,74 %. V hodnotovém vyjádření to znamená, že vláda na konci roku 2007 vydala do oběhu finanční prostředky ve výši 5 781,47 mil. EUR. Oproti ostatním složkám, které tvoří reálný HDP je to nejnižší nárůst. Při pohledu na složky, které tvoří celkové vládní výdaje, lze upozorovat, že většina z nich zaznamenala přírůstky, které vzrostly nižším tempem než v předchozím období. Výjimku tvoří pouze čisté provozní přebytky, které rostly rychlejším tempem. Meziroční procentuální růst provozních přebytků byl ve výši 22,09 %. V tomto

155 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

156 Výše uvedeno

období tak vzrostly transfery a to o 3,52 %. Jediného poklesu v tomto období zaznamenaly kolektivní vládní výdaje. Tento pokles byl ve výši -0,84 %.¹⁵⁷

Z celkové a podrobnějšího vývoje, lze usoudit, že slovinská ekonomika si nevedla špatně. Všechny složky HDP včetně samotného HDP zaznamenaly růst. Velký nárůst investic do země znamená, že věřitelé cítili, že jejich investice budou v bezpečí. Vláda si toho byla vědoma a tak snížila své výdaje. Neměla potřebu více do domácí ekonomiky zasahovat, protože sama o sobě prosperovala. Dá se říci, že zavedení eura mělo kladný efekt v daném roce na vývoj slovinské ekonomiky. Například míra nezaměstnanosti poklesla 7,3 %, i tato změna byla signálem dobře prosperující ekonomiky.¹⁵⁸

Meziroční vývoj 2008/2007

Období 2008/2007 je předposledním obdobím, kterým se tato práce zabývá. Ve Slovinsku je již druhým rokem zavedeno euro. Analýza vlivu zavedené eura v zemi je zkreslena díky začínající hospodářské krizi, která vyvrcholila v roce 2009. Celkový růst HDP byl ke konci roku 2008 5,77 %. Meziroční procentuální vývoj rostly nižším tempem než v předešlém období. Při pohledu na vývoj investic a spotřeby je zřetelně vidět, že obě dvě komponenty rostly pomalejším tempem než v předešlém období. Jediné vládní výdaje zaznamenaly růst rychlejším tempem. Pro lepší představu o vývoji je dobré se podívat na vývoj dílčích složek.¹⁵⁹

Spotřeba na konci roku 2008 zaznamenala meziroční růst ve výši 6,31 %. Ve finančním vyjádření to znamená, že spotřebitelce konci roku 2008 spotřebovali finanční prostředky ve výši 18 695,18 mil. EUR. Ze spotřebních složek nejvyšší nárůst byl u odívání a obuvi (12,4 %) a také u bydlení, vody, elektřiny, plynu a jiných paliv a to ve výši 9,4 %. Při detailnějším pohledu na vývoj složky odívání a obuv je vidět, že u obuvi byl růst ve výši 19,2 % a u odívání 10,4 %. U dílčích částí sekce voda, elektřina, plyn a jiná paliva byl výrazné nárůsty u elektřiny plynu a jiných paliv a to ve výši 18,9 % a u údržby a oprav

157 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

158 Výše uvedeno

159 Výše uvedeno

bytů byl meziroční procentuální růst ve výši 13,2 %. V tomto období nebyl zjištěn pokles, ale pouze velmi nízké tempo růstu a to u složky rekreace a kultura. Tento meziroční růst byl 1%. Na tomto výsledku se nejvíce podílel pokles u rekreačních a kulturních služeb, který byl ve výši – 7,6 %. Jediného velmi kladného výsledku docílila komodita audio-vizuální, fotografická a zařízení pro zpracování informací a opravy kde byl růst ve výši 10,4 %. U dalších složek spotřeby nebyly zpozorovány žádné zvláštní nárůsty či poklesy.¹⁶⁰

Zatímco u spotřeby nebylo nižší tempo růstu tak výrazné, tak u investic ano. Investice trotyl pouze o 6,63 %. Je to o 14,01 % nižší růst než v předešlém období. Ke konci roku 2008 investoři investovali své finanční prostředky ve výši 11 276,06 mil. EUR. Jediný růst byl tvorby hrubého fixního kapitálu a to 10,02 %. Ostatní složky zaznamenaly pokles. Nejvyšší pokles byl u ceností a to ve výši -70,60 %. U změny stavu zásoby byl zjištěn pokles -15,95 %.¹⁶¹

Pokles růstu investic vykompenzoval růst vládních výdajů, které vzrostly o 10,59 %. Nejvyšší nárůst byl u mezispotřeby (10,68 %). U spotřeby fixního kapitálů byl také růst a to ve výši 11,87 %. Další zajímavý nárůst byl u mzdových náhrad (transferu) a to ve výši 10,68 % Výrazný pokles byl zjištěn na konci roku 2008 u čistého provozního přebytku a to -69,58 % a dále pak u ostatních daní z výroby. U ostatních daní z výroby byl pokles ve výši -38,95 %¹⁶².

Při souhrnem pohledu na jednotlivé veličiny ovlivňující růst HDP zle soudit, že se na jejich vývoji začala projevovat hospodářská krize. Odliv investic z domácí ekonomiky vláda musela nahradit vyššími vládními výdaji. Dále došlo ke snížení tempa růstu spotřeby. I míra nezaměstnanosti zaznamenala minimální pokles a to o -0,3 % z původní hodnoty z roku 2007, která byla 7,3 %. I přes značnější snížení tempa růstu jednotlivých složek HDP zaznamenalo jistý růst.¹⁶³

160 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomske-Ekonomske.asp>>

161 Výše uvedeno

162 Výše uvedeno

163 Výše uvedeno

Meziroční vývoj 2009/2008

Posledním obdobím, kterým se tato práce zabývala, bylo období 2009/2008. Zde už byl znát na vývoji domácí ekonomiky vliv světové hospodářské krize. HDP zaznamenal pokles ve výši -0,64 %. Spotřeba zaznamenala spolu s vládními výdaji růst. Vládní výdaje vzrostly o 11,11 % a spotřeba o 3,94 %. U poslední složky investice byl zjištěn na konci roku 2009 pokles ve výši -28,37 %.¹⁶⁴

Při bližším pohledu na spotřebu je zřetelně vidět, že její dílčí složky vyvíjely rozdílně. U většiny z nich bylo zpozorováno nižší tempo růstu. Pouze vzdělání, zdraví a oblast alkoholických nápojů, tabáku a narkotik zaznamenal vyšší růst než v předešlém období. Ve vzdělání bylo spotřebováno o 12 % více peněžních prostředků než v předešlém období. Nárůst byl ve všech jeho složkách, zvláště pak u terciárního vzdělání (16,1 %). V oblasti zdraví nejvíce dominovaly zdravotnické výrobky, zařízení a vybavení, u kterých byl růst 17,9 %. Po nich následně nemocniční služby ve výši 17,8 %. U poslední složky ambulantní služby byl nárůst 14,1 %. U poslední oblasti, ve které byl zjištěn výraznější růst (alkoholické nápoje, tabák a narkotika) byl růst ve výši 14,2 %. U podsložky narkotika byl nárůst 52,7 %. Což je velmi vážný nárůst. U tabáku byl růst 10,6 % a u alkoholu 10,5 %.¹⁶⁵

Velmi výrazný pokles byl zjištěn na konci roku 2009 u investic a to -28,37 %. Nejvíce poklesla změna stavu zásob a to o 129,08 %. U cenností byl pokles -65,08 %. Nejnižšího poklesu bylo dosaženo u tvorby fixního kapitálu. Tvorba fixního kapitálů meziročně poklesla o -17,39 %.¹⁶⁶

Vláda na tuto situaci reagoval zvýšením vládních výdajů ve výši 12,07 % proti roku 2008. Při pohledu na dílčí složky vládních výdajů lze spatřit nárůst u čistých provozních přebytků ve výši 97,87 %. Také mzdové náhrady zaznamenaly růst. Tento růst byl ve výši 12,09 %. Jediný pokles byl u ostatních daní z výroby a to ve výši -86,07 %¹⁶⁷

164 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

165 Výše uvedeno

166 Výše uvedeno

167 Výše uvedeno

Ze shrnutí údajů za vývoj v roce 2009 je patrné, že zde byl ovlivněn vývoj hospodářskou krizí. Celkové HDP kleslo o -0,64 %. Největší podíl na tom měl výrazný pokles investic, který vláda musela a nahradit vyšší výdajem vládních výdajů. I toto zvýšení nedokázalo odvrátit pokles HDP. Co se týká míry nezaměstnanosti tak ta vzrostla o 3,3 % na 10,3 %. Toto zvýšení mělo vliv na větší výdej prostředků na transferové platby. Jediná spotřeba si udržela jakýsi růst ve většině svých jednotlivých složek. U investic investoři ztratili důvěru a tak své prostředky raději stáhly či přesunuly do jiných pro ně bezpečnějších oblastí. Je otázkou času kdy Slovinsko přiláká investory zpět.¹⁶⁸

Praktická část měla za cíl prokázat, zda je vývoj HDP závislý na jednotlivých veličinách, které jej tvoří. Danými složkami jsou spotřeba domácností, vládní výdaje a investic. U všech třech složek byla prokázána silná a přímá závislost. Tato závislost byla prokázána na základě korelační analýzy.

Po provedení korelační analýzy bylo prokázáno, že největší závislost ve vývoji je mezi HDP a spotřebou a to ve výši 97,51 %. Druhou veličinou v pořadí byly vládní výdaje (84,71 %). Nejnižší závislost byla mezi HDP a investicemi. Tato závislost byla ve výši 60,19 %. Díky tomu, že spotřeba prokázala nevyšší závislost tak byla analyzována její závislost na transferech a mzdách či platech. U obou těchto faktorů, byla též prokázána silná závislost. V rámci mezd či platů byla závislost ve výši 99,83 % a u transferu byla ve výši 93,81 %.

168 Statistický Národní úřad [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z <<http://www.stat.si-pxeb Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>

ZÁVĚR A ZHODNOCENÍ DOSAŽNÝCH CÍLŮ

Eurozóna byla založena z většiny států, které zakládaly Evropské společenství, jenž je nyní známo jako Evropská Unie. První vlny rozšiřování jednotné měny se nezúčastnily státy Velká Británie, Dánsko a Švédsko. První dva jmenované státy si vyjednaly trvalou podmínku pro nezavedení eura. Tato podmínka je známa pod názvem Opt-out. Po první vlně zavedení eura se přijetí eura stalo povinností, která je známa pod názvem *acquis communautaire*. V současné době to platí pro Bulharsko, Českou republiku, Estonsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Švédsko. Rozšiřování eurozóny probíhalo postupně. Řecko se jako první připojilo 1. 1. 2001, 1. 1. 2007 jej následovalo Slovinsko. O rok později přistoupily k eurozóně Kypr a Malta. Zatím posledním členem, který přijalo jednotnou měnu euro 1.1.2009, je Slovensko. V okamžiku vstupu země do eurozóny se její národní banka stává nedílnou součástí Eurosystemu.

Pro přijetí jednotné měny si každá kandidátská země musí zvolit scénář přechodu. V současné době existují tři scénáře (Madridský scénář, Scénář Big Bang a Scénář Phasing out), podle kterých lze euro zavést. Pokud se země rozhodne zavést euro jako svojí měnu, musí požádat Evropskou komisi a Evropskou centrální banku o posouzení připravenosti zavedení měny. Rozhodnutí je interpretováno v konvergenčních zprávách. Konvergenční zprávy jsou definované dle čl. 121 (1) Smlouvy o založení Evropského společenství. Úkolem těchto zpráv je prozkoumání kompatibility národní legislativy a národní centrální banky v dané zemi včetně ověření vysokého stupně udržitelnosti konvergence, tj. jestli daná země plní konvergenční kritéria. Tento proces je také nazýván jako „Procedura zrušení výjimky pro zavedení eura“. Mimo to, si každá země zpracovává svůj národní plán pro zavedení eura. Tento plán bývá doplněn dalšími dokumenty, které upravují různé specifické oblasti.

Konvergenční zprávy jsou vytvářeny na základě plnění konvergenčních (přístupových) kritérií, která lze dělit na měnová a fiskální. Měnová kritéria v sobě zahrnují cenovou stabilitu, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a kritérium směnného kurzu. V rámci fiskálních kritérií mluvíme o deficitu veřejných financí a o veřejném zadlužení. Mimo konvergenčních kritérií se dbá také na legislativní kritéria. Legislativní kritérium se zabývá

nezávislostí centrální banky státu, který chce zavést euro a právní integrace národní banky do ESCB. V požadavku nezávislosti u centrální banky je zejména posuzována funkční, finanční a personální nezávislosti.

V této práci byl uveden pojem Reálná konvergence. Pro vstupující stát je velmi důležité, aby konvergoval se členy eurozóny také reálně. Reálnou konvergencí jsou míněny určité neformální požadavky pro vstup do měnové unie. Těmito požadavky je míněno přibližování ekonomické úrovně kandidátské země k ekonomické úrovni ostatních členských zemí EMU. Přibližování kandidátské země se provádí na základě ukazatele HDP p.c., který je ukazatelem rozvinutosti země. Tato kritéria nejsou výslovně formulována v žádném dokumentu vydávaném ECB či Evropskou komisí, avšak lze je odvodit na základě některých ustanovení Smlouvy o ES.

První kapitulu teoretické části uzavírají přínosy a náklady společné měny. Zastánci měnové unie nejčastěji argumentují výhodami, jako je např. rostoucí ekonomická stabilita, zahraniční investice, integrace obchodu, transparentnost cen, snižování nákladů na směnu a transakčních nákladů a samozřejmě jistý politický význam. Mezi zásadní nevýhody patří ztráta autonomie hospodářské politiky, směnný kurz a adaptační náklady. Pro zavedení eura je důležité, aby přínosy převážily nad náklady.

Ve druhé kapitole teoretické části byly charakterizovány přípravy Slovinska na přijetí eura a plnění konvergenčních kritérií. V rámci hodnocení příprav pro zavedení eura byly hodnoceny činnosti jako je obeznámení veřejnosti s eurem, výměna hotového oběživa, předzásobení a druhotné předzásobení přede dnem zavedení eura, období používání dvojího oběživa a rychlé vrácení národní měny. Ve Slovinsku přípravná fáze proběhla velmi důkladně a tím byl zajištěn hladký přechod k euru. To vše se uskutečnilo na základě včasných a důkladných příprav. Slovinsko vytěžilo z řady pro něj příznivých podmínek a aspektů usnadňující přechod na jednotnou měnu.

Během obeznamování veřejnosti mělo Slovinsko zjednodušenou situaci, jelikož sousedí se dvěma státy eurozóny (Itálie a Rakousko), které zavedly euro dříve, a proto jej už většina občanů znala. Úspěch této operace záležel na včasném dodání eurobankovek a euromincí.

Toto dodání zajistila národní centrální banka, která tyto prostředky dále předala ostatním bankám a ostatním finančním institucím. Tento proces je znám pod názvem předzásobení.

Slovinská vláda se rozhodla pro co nejkratší období používání dvojího oběživa, které bylo dva týdny, přičemž původní plán z ledna 2005 předpokládal v úvahu pouze jeden týden. I přesto toto období bylo podstatně kratší než při přijímání eura během první vlny z roku 2002, kde toto období často přesáhlo až dva měsíce.

Proces vracení hotovosti v národní měně (tolar) začal na přelomu listopadu a prosince roku 2006. Některé banky svým zákazníkům nabízely uložení eurohotovosti na jejich bankovní účty podle přepočítacího koeficientu a bez poplatků od 1. 12. 2006. Ke dni 1. 1. 2007 bylo vráceno téměř 28 % celkové zbývající hodnoty tolarových bankovek.

Další součástí příprav byly převody administrativních prostředků. Tento proces byl komplikovaný, jelikož slovinská vláda postupovala dle Scénáře Big Bang, který neumožňoval přechodné období. Díky tomu veškeré instituce musely do 31. 12. 2006 fungovat v tolarech a o d 1. 1. 2007 v eurech. Tento proces byl dobře zvládnut díky včasné přípravě.

V březnu 2006 začalo realizování uvádění cen v obou měnách. Uvádění cen v obou měnách pokračovalo až do poloviny roku 2007. Ceny byly monitorovány sdružením spotřebitelů, které využívalo i informací od spotřebitelů. Jakékoliv zásadní nárůsty cen, které byly potvrzeny, se pak následně oznámily veřejnosti. Během roku 2006 došlo k výraznému nárůstu poplatků za bankovní služby. Banky od začátku roku 2006 zvýšily ceny některých svých služeb např. zvýšení poplatků za výběr z peněžních automatů. V lednu 2007 Slovinský statistický úřad zveřejnil svou první analýzu o dopadu přechodu na ceny. V dané analýze bylo zaznamenáno několik neobvyklých nárůstů cen v restauracích, barech a kavárnách a v některých jiných výdajových skupinách (osobní služby, obuvnické služby, oprava domácích spotřebičů, opravářské a dopravní služby).

Poslední subkapitola teoretické části shrnula plnění konvergenčních kritérií. V rámci kritéria cenové stability, nesmí hodnota inflace přesáhnout 1,5 procentního bodu nad

průměrem tří zemí s nejnižší inflací. Na konci roku 2006 HICP byla ve výši 2,0 %. Během plnění kritéria směnného kurzu Banka Slovenije se snažila udržovat volatilitu své měny na velmi nízké úrovni. Tohoto cíle dosahovala prostřednictvím své facility měnových swapů. Příležitostně také realizovala přímé nákupy cizích měn s cílem snížit kumulovanou částku splatných swapů. Účelem těchto kroků bylo absorbování potenciálních tlaků na posílení měny.

Dalším z řady fiskálních kritérií je kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. V rámci tohoto kritéria byla průměrná hodnota za rok 2006 3,8 %, což bylo výrazně pod referenční hodnotou. Pro dodržení tohoto kritéria muselo Slovinsko realizovat zdravou fiskální konsolidaci, která by také omezila potenciální poptávkové tlaky v ekonomice, a umírněnou mzdovou politiku, která bude odrážet růst produktivity práce a vývoj v konkurenčních zemích. Další skupinou jsou měnová kritéria, která jsou tvořena deficitem veřejných financí a veřejným zadlužením. Tato dvě kritéria lze zahrnout pod názvem „kritérium udržitelnosti veřejných financí“. Vládní deficit byl na konci roku 2005 ve výši 1,9 % a hodnota veřejného zadlužení byla ve výši 30,1 %. Slovinské vládě bylo doporučeno, aby pokračovala ve fiskální konsolidaci, tak aby splnilo střednědobý cíl, který je v Konvergenčním programu Slovinska stanoven jako schodek ve výši 1 % HDP. Charakterizování konvergenčních zpráv završilo teoretickou část této diplomové práce, která měla za cíl charakterizovat základní všeobecné údaje o zavádění eura a následné analyzování skutečného průběhu přijímání eura v zemi.

Praktická část této práce (viz kapitola č. 3) měla za cíl analyzovat ekonomický vývoj Slovinska před a po zavedení jednotné měny euro. Ukazatelem, jenž byl pro analyzování vybrán jako jeden z vrcholů magického čtyřúhelníka, je hrubý domácí produkt (dále HDP). O vývoji HDP lze říci, že se ve sledovaném období (2005 – 2009) vyvíjel slibně. Po většinu sledovaného časového období měl rostoucí trend. V roce 2008 se HDP vyvíjel nižším tempem růstu než v předešlých letech. Tento pokles tempa růstu se v roce 2009 projevil v celkovém poklesu. Pro využití této práce se abstrahovalo od platební bilance, byly zde zkoumány pouze domácí složky ekonomiky. V této práci se pracovalo pouze z reálných hodnot. Tedy jak celkový HDP, tak i jeho složky byl očištěny o vliv Indexu spotřebitelských cen (CPI). HDP je tvořeno spotřebou domácností (C), investicemi (I)

a vládními výdaji (G). Pro využití této práce se abstrahovalo od platební bilance, byly zde zkoumány pouze domácí složky ekonomiky.

Jak již bylo zmíněno, tak celkový HDP se vyvíjel v daném období relativně pozitivně. V letech 2005 – 2007 byly zaznamenány kladné růstové meziroční přírůstky. Na konci roku 2008 byl již zjištěn růst nižším tempem proti roku 2007. V roce 2009 byl zaznamenán pokles ve výši 0,64 %. Za oba tyto výkyvy mohou investice. Ve výchozím roce pro sledování vývoje byl zaznamenán meziroční procentuální růst HDP ve výši 8,80 %. Výraznější růst byl prokázán u investic, které vzrostly o 14,78%. Spotřeba se zde zvýšila o 5,23 % a vládní výdaje o 6,83 %. O daném vývoji lze říci, že se všechny složky HDP i samotný HDP vyvíjely souměrně. Nebyly zde žádné výrazné výkyvy. Míra nezaměstnanosti v tomto roce klesla o 1,6 % na 8,6 %. V roce 2007, kdy bylo zavedeno euro, dosáhl HDP nejvyššího přírůstku 10,15 %. V roce 2007 byl nejvyšší nárůst u investic 20,64% a u spotřeby 9,90 %. V roce 2007 měli investoři kladný vztah a důvěru ke vkládání svých peněžních prostředků do slovinské ekonomiky. Velmi pravděpodobně za daný stav mohlo přijetí eura, jelikož díky tomu došlo ke snížení transakčních nákladů spojených s výměnou měny. Na pozitivní růst investice vláda reagovala zvýšením vládních výdajů o pouhých 1,74 %. V předešlém roce byl růst vládních výdajů ve výši 6,83 %. Z celkových vládních výdajů vzrostly transfery o 3,52 %. Na tento stav reagovala míra nezaměstnanosti, která klesla o 1,3 % na 7,3 %. V roce 2009 došlo k celkovému poklesu HDP, který byl zapříčiněn postupující celosvětovou hospodářskou krizí. Na samotném výsledku HDP se nejvíce podílel pokles investic o -28,37 %. V roce 2009 došlo ke snížení investic díky obavám investorů, kteří raději své prostředky vložili do pro ně v té chvíli bezpečnějších oblastí, či neinvestovaly vůbec. Na takové razantní snížení investic vláda musela reagovat zvýšením svých vládních výdajů, zejména v oblasti transferů. Celkové vládní výdaje vzrostly 11,11 %, samotné transfery o 12,9 %. Co se týká spotřeby, tak ta zaznamenala růst ve výši 3,94 %. Míra nezaměstnanosti vzrostla o 3,3 % na celkových 10,3 %.

Před analyzováním vývoje jednotlivých složek, které tvoří celkové HDP, byla u všech těchto složek provedena korelační analýza. Korelační analýza měla potvrdit či vyvrátit předpoklad, že vývoj HDP je závislý na vývoji složek, které ho tvoří. Výsledkem korelační

analýzy bylo potvrzení daného tvrzení. Nejsilnější závislost ve výši 97,51 % byla prokázána u spotřeby domácností. Druhá nejsilnější závislost 84,71 % byla u vládních výdajů. Nejnížší ale i tak silná závislost byla u investic 60,19 %.

Nejsilnější závislost byla prokázána na základě korelační analýzy u spotřeby domácností. U spotřeby domácností byla provedena korelační analýza na transfery a mzdy či platy. U obou faktorů byla prokázána silná závislost. U mezd či platů byla závislost 99,83 % a u transferu 93,81 %. Jinými slovy vývoj spotřeby velmi závisí na vývoji mezd či platů a na vývoji transferů. Jak HDP, tak i spotřeba byla sledována v časovém období 2005 – 2009. Tedy dva roky před a dva roky po zavedení eura.

V prvním sledovaném období (2006/2005) lze říci, že většina složek celkové reálné spotřeby zaznamenala meziroční růst. Jednalo se především o oblasti typu vzdělání, restaurace a hotely a ostatní zboží a služby. Nižší tempo růstu bylo konstatováno u oblasti bydlení, voda, elektřina, plyn a jiná paliva. Meziroční pokles byl zjištěn u oblasti odívání a obuvi. Celková spotřeba tak zaznamenala růst ve výši 5,23 %.

V následujícím období (2007/2006) celková reálná spotřeba zaznamenala růst ve výši 9,90 %. Na tomto výsledku se nejvíce podílely složky jako vzdělání, restaurace, hotely a v neposlední řadě také ostatní zboží a služby. V tomto období byl zjištěn pokles pouze u složky komunikace. Zbylé složky celkové spotřeby zaznamenaly průměrný nárůst. Na začátku roku 2007 ve Slovinsku zavedly společnou jednotnou měnu euro. Tato událost měla kladný vliv na vývoj spotřeby v daném období.

V předposledním období (2008/2007) spotřeba taktéž zaznamenala růst, ale nižším tempem 6,31 %. Výraznějšího růstu bylo dosaženo u oblastí odívání a obuvi a u vody, elektřiny, plynu a jiných paliv. Nebyl zde zjištěn žádný pokles, ale pouze přírůstky nižším tempem.

V období 2009/2008 spotřeba vzrostla pouze o 3,94 %. Výraznější přírůstky byly pouze u alkoholických nápojů, tabáku a narkotik, zdraví a vzdělání. Poklesy byly zjištěny u dopravy, rekreací a kultury a u ostatního zboží a služeb. Zbylé složky zaznamenaly růst

nižším tempem. Z posledních dvou období lze odvodit, že se ekonomická situace začala zhoršovat v důsledku celosvětové hospodářské krize.

Druhou nejvíce závislou složkou byly vládní výdaje. Vládní výdaje lze rozdělit na individuální a kolektivní výdaje. V prvním sledovaném období celkové vládní výdaje zaznamenaly růst ve výši 6,83 %. Na tomto růstu se nejvíce podílel růst čistého provozního přebytku (20,51 %). V tomto období byl zaznamenán pokles pouze u ostatních daní z výroby. Ostatní kolektivní a individuální výdaje zaznamenaly růst. V následujícím roce 2007, kdy bylo zavedeno euro, byly zjištěny tyto údaje. Celkové vládní výdaje meziročně vzrostly o 1,74 %. Individuální výdaje zaznamenaly růst, zatímco kolektivní pokles. V rámci individuálních výdajů byl zaznamenán výrazný růst u čistého provozního přebytku. Pokles byl zjištěn u ostatních daní z výroby. U kolektivních výdajů většina složek zaznamenala růst nižším tempem. Jedinou složkou, u které byl pokles, byla mezipotřeba. Na konci období 2008/2007 se meziroční růst vládních výdajů zvýšil o 10,59 %. Poklesy byly zjištěny u čistého provozního přebytku a u ostatních daní z výroby. Ostatní složky zaznamenaly růst rychlejším tempem než v předchozím období. Nejvíce to bylo patrné u náhrad zaměstnancům, spotřeby fixního kapitálu a mezipotřeby. V posledním období vládní výdaje vzrostly o 11,11 %. Nejvyšší nárůst byl u čistého provozního přebytku. Pokles byl zjištěn tak jako v předchozích obdobích u ostatních daní z výroby.

Poslední složkou celkového HDP jsou investice. U investic byla prokázána nejslabší závislost. Celkové investice byly rozděleny na tvorbu fixního kapitálu, cennosti a změnu stavu zásob. Meziroční vývoj v období 2006/2005 lze hodnotit jako pozitivní. Celkové investice vzrostly o 14,78 %. Výrazný nárůst byl v oblasti změny stavu zásob a také u cenností. Pokles v tomto období nebyl zjištěn. V následném období (2007/2006) investice zaznamenaly další výrazný růst 20,64 %. I zde byl zjištěn nárůst u cenností a u změny stavu zásob. Menší růst byl také u tvorby hrubého fixního kapitálu. Na konci roku 2008 celkové investice vzrostly pouze o 6,63 %. Jediný růst byl u tvorby hrubého fixního kapitálu. Ostatní složky zaznamenaly výrazný pokles. Tato situace se ještě více prohloubila na konci roku 2009, kde celkové investice prodělaly pokles ve výši -28,37 %. Tento pokles

se projevil ve všech složkách celkových investic. Nejvíce však u změny stavu zásob a u cenností.

Po analyzování jednotlivých komponent v jednotlivých obdobích lze vyvodit následující závěry. O prvním období lze říci, že jak celkové HDP tak i jeho jednotlivé složky se vyvíjely stejným tempem růstu. Nebyly zde zaznamenány žádné výrazné výkyvy. Ekonomika prosperovala i bez zásahu státu v rámci vládních výdajů, kterých nemuselo být vynaloženo velké množství. Stabilita ekonomiky se manifestovala snížením míry nezaměstnanosti. V následujícím období byla situace odlišná. Spotřeba se nějak zvlášť nevychýlila, ale investice a vládní výdaje ano. U investic byl výrazný růst, kdežto vládní výdaje vzrostly velmi nízkým tempem růstu. Díky výraznému růstu investic vláda nemusela vynakládat výrazné množství finančních prostředků. Za výrazným nárůstem investic stálo zavedení eura, které snížilo transakční náklady spojené s výměnou měny. Díky tomu investoři zvýšili svou důvěru ve vkládání svých prostředků na slovinském trhu. V tomto období se také snížila míra nezaměstnanosti. Domácí ekonomika zažívala prosperující období. Tato situace se v následujících obdobích (2008/2007) začala zhoršovat. Celkový reálný HDP zaznamenal růst nižším tempem. Nejvíce se na tom podílel nízký růst investic a spotřeby. Nízký růst spotřeby musela vláda vykompenzovat zvýšením vládních výdajů a to zejména v oblasti transferových plateb. Za nízký růst investic mohla ztrácející se důvěra investorů ve slovinský trh. Také míra nezaměstnanosti zaznamenala nižší pokles než v předchozím období. Hlavní příčinou tohoto vývoje byla počínající celosvětová hospodářská krize, která se výrazně projevila v roce 2009.

Rok 2009 byl ovlivněn celosvětovou hospodářskou krizí, která začala ve Spojených státech amerických a postupně ovlivnila dění v celém světě. Ve Slovinsku se to projevilo na poklesu HDP. Nejvíce se to odrazilo na investicích, které jako jediné ze složek tvořící hrubý domácí produkt zaznamenaly pokles. Investoři stáhli z trhu své prostředky a jejich důvěra oslabila. U spotřeby se tato situace projevila velmi nízkým nárůstem. Odliv investic musel být nahrazen přílivem vládních výdajů. Celková situace se také projevila v růstu míry nezaměstnanosti. Firmy musely v důsledku krize a slábnoucí agregátní poptávky omezit svou produkci a snížit stavy pracovních sil.

Cílem této práce bylo verifikovat hypotézu, zda zavedení eura mělo statisticky významný vliv na vývoj slovinské ekonomiky. K potvrzení či vyvrácení této domněnky byly v praktické části aplikovány nástroje korelační a srovnávací analýzy. Na základě jejich výsledku lze říci, že zavedení eura mělo signifikantní vliv na ekonomiku v prvním roce po zavedení společné měny. V následujících sledovaných letech (2008, 2009) nelze v důsledku postupující hospodářské krize s jistotou hypotézu potvrdit či vyvrátit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

- [1] JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika.*: Vyd 1. Praha: Grada, 2004. 742 s. ISBN 80-247-0769-1.
- [2] LACINA, L. *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii.* Vyd 1. Praha: C.H. Beck 2007, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.
- [3] MACH, M., *Makroekonomie II.*, Slaný, Melandrium, Vyd 3. 2001, 367s, ISBN 80-86175-18-9
- [4] NIEDERMAYER, L. *Měnová politika a příchod eura: sborník textů ze seminářů č. 16/2002.* Edited by Marek Loužek. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 107 s. *Ekonomika, právo, politika*; č. 16/2002. ISBN 80-86547-08-6.
- [5] TUČNÍK, M. *Implementácia eura v nových členských krajinách EU.*: Vyd 1.. Bratislava: Ekonóm, 2007. 158 s. ISBN 978-80-225-2438-4.

Články z internetu

- [6] FELDSTEIN, M. *Argumenty proti evropské měnové unii.* [on-line]. 2009, [cit. 2009-01-18]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/1842-argumenty-proti-vropske-menove-unii.aspx>>.
- [7] HAZUCHA, D. *Je EMU optimální měnovou oblastí?* [on-line]. 2005. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/384-je-emu-optimalni-menovou-oblasti-.aspx>>.

Internetové stránky

- [8] *AWD Česká republika s.r.o.: Měnová unie.* [online], 2009, [cit. 2009-03-19]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/48714-clenstvi-v-unii-pomohlo-zahranicnimu-obchodu/>>
- [9] *Banka Slovenije. Joint programme of the Slovenian Government and the Bank of Slovenia: Programme for ERM II entry and adoption of the euro.* Listopad 2003.
- [10] *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank -* [online], The introduction of the euro in Slovenia, 2009, [cit. 2009-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://eur-x.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0233:FIN:EN:PDFB>>
- [11] *Convergence Report 2004* [online]. European Central Bank 2004: cit. 2010-08-12] Dostupné z: WWW: <<http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>>
- [12] *Convergence Report 2006* [online]. European Central Bank 2006: cit. 2010-08-12] Dostupné z: WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf>
- [13] *Economia, a.s.* [online], 2010, [cit. 2010-02-17]. Dostupné z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-12349700-zavedeni-eura-a-jak-ho-nacasovat>>.
- [14] *Economic help* [online] Benefits of euro, 2010, [cit. 2010-9-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.economicshelp.org/europe/benefits-euro.html>>
- [15] *Economic help* [online] Cost of joining the euro [cit. 2010-9-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.economicshelp.org/europe/costs-euro.html>>

- [16] *European Central Bank.: Convergence criteria.* [on-line],1992, [cit. 2010-02-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.en.html.int>>
- [17] *European Central Bank.: EU enlargement.* [on-line], 2001, [cit. 2010-02-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/whypricestabilitycs.pdf>>
- [18] *European Central Bank.: Flash Barometr 201.* [on-line], 2010, [cit. 2010-02-08]. *European Central Bank.: The Euro at teen lesson and chalenges* [on-line], 2010, [cit.2008-02-08]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/euroattenen2009en.pdf>.
- [19] *Euroskop: Měnová unie pro a proti* [online], 2010, [cit.2010-02-17]. Dostupné z WWW:<http://www.euroskop.cz/323/sekce/menova-unie_pro-a-proti/>
- [20] *Statistický Národní úřad* [online], Národní účty, 2010, [cit. 2010-10-30]. Dostupný z WWW:<<http://www.stat.si-pxeb-Database-Ekonomsko-Ekonomsko.asp>>
- [21] *Statistický Národní úřad* [online], Národní účty, [online] Reporting of Government deficit and debt levels, 2001-2005 [cit. 1.8.2010]. Dostupné z WWW: <http://www.stat.si/eng/novice_poglej.asp?ID=469>
- [22] *Zavádění eura v České republice* [online], Eurozóna, 2009,[cit.2009-11-30]. Dostupné z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.htm
- [23] *Zavádění eura v České republice* [online], Podmínky přijetí, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupné z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podminky_prijeti.html>
- [24] *Zavádění eura v České republice* [online], Rozšiřování eurozóny, 2009, [cit.2009-11-30]. Dostupné z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_reuro_podmin_prijetieuro_p.html>

Odkazy na bakalářské či diplomové práce

- [25] JAVŮREK, P. *Dopady zavedení eura na český bankovní sektor.* 2002. 53 1. [Bakalářská práce]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, 2002.
- [26] VODIČKOVÁ, Š. *Zavedení eura ve vybrané zemi.* 2008, [Diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2008